

1.1. Σκοπός της εργασίας

Η διαδικασία του αναπτυξιακού σχεδιασμού ενός οικιστικού δικτύου, ο οποίος θα πρέπει να αποτελεί τον κύριο ρυθμιστή των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο χώρο, προϋποθέτει μία βαθιά γνώση και ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της υπό μελέτη περιοχής από τον εκάστοτε μελετητή. Οι καθοριστικοί παράμετροι που οδηγούν σε έναν πλήρη και επιστημονικά τεκμηριωμένο σχεδιασμό είναι η γνώση του φυσικού χώρου στον οποίο αναπτύσσονται οι οικισμοί, η ανάλυση των πληθυσμιακών, κοινωνικών και οικονομικών χαρακτηριστικών των κατοίκων της περιοχής, η γνώση του νομοθετικού πλαισίου και η δυνατότητα εφαρμογής αυτού στην περιοχή μελέτης, οι ιδιαιτερότητες του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, καθώς και οι τρέχουσες και μελλοντικές τάσεις που παρουσιάζει η περιοχή. Η σύνθεση των εν λόγω παραμέτρων συνιστά το απαραίτητο εργαλείο για έναν αποτελεσματικό σχεδιασμό που θα οδηγήσει σε λήψη αποφάσεων και επιβολή των κατάλληλων μέτρων, με στόχο τη διαφύλαξη της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Η συγκεκριμένη μελέτη αποσκοπεί στην ποιοτική και ποσοτική ανάλυση των παραμέτρων που θα συντελέσουν στην ερμηνεία των τάσεων και στην αξιολόγηση της πολιτικής και των παραγόντων που διαμορφώνουν την οικιστική πραγματικότητα στον περιαστικό χώρο της Βορειοανατολικής Αττικής. Ειδικότερα έχει επιλεγεί ως περιοχή μελέτης το ευρύτερο παραθεριστικό συγκρότημα του Ωρωπού, το οποίο εμπεριέχει εκτός από το Δήμο Ωρωπίων, το Δήμο Καλάμου, το Δήμο του Μαρκόπουλου Ωρωπού και το Δήμο του Συκαμίνου, εξαιτίας της έντονης οικιστικής ανάπτυξης που έχει παρουσιάσει τα τελευταία χρόνια κυρίως στον τομέα της εξοχικής κατοικίας και του ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και πολιτιστικού πλούτου που διακρίνει την περιοχή και θα πρέπει να προφυλαχθούν από τις επιζήμιες ανθρώπινες δραστηριότητες. Πιο συγκεκριμένα θα εξετασθεί η οικιστική εξέλιξη υπό το πρίσμα της υφιστάμενης πολεοδομικής και κοινωνικο – οικονομικής κατάστασης κυρίως στις εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές και θα διερευνηθούν οι προοπτικές της μελλοντικής τους ανάπτυξης βάσει πολεοδομικού σχεδιασμού.

1.2. Δομή της εργασίας

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης συνιστά τη βάση για την περαιτέρω μελέτη μίας περιοχής και αποτελεί το κύριο μέρος της εργασίας. Όλα τα δεδομένα που έχουν καταγραφεί, επεξεργαστεί και αναλυθεί συντελούν στην ανάδειξη των τομέων που χρήζουν βελτίωσης ή άμεσης επέμβασης από την πολιτεία.

Ειδικότερα η βασική οργανωτική διάρθρωση αυτής της εργασίας αποτελείται από 7 μέρη. Το 1^ο κεφάλαιο αποτελεί το εισαγωγικό κομμάτι, όπου περιγράφεται συνοπτικά το θεωρητικό υπόβαθρο, στο οποίο στηρίζεται η διεκπεραίωση του συνόλου της εργασίας. Εν συνεχεία το 2^ο κεφάλαιο περιγράφει τους άξονες διερεύνησης, σύμφωνα

με τους οποίους θα μελετηθεί η οικιστική ανάπτυξη της περιοχής μελέτης. Έπειτα το 3^ο κεφάλαιο πραγματεύεται τη δημογραφική φυσιογνωμία του πληθυσμού, τις οικονομικές δραστηριότητες ανά τομέα παραγωγής και τις υποστηρικτικές υποδομές της περιοχής μελέτης. Το 4^ο κεφάλαιο καταγράφει τα δεδομένα του χώρου που συνθέτουν το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής μελέτης. Επίσης αναλύει τη χωροταξική διάρθρωση και τις χρήσεις γης της ευρύτερης περιοχής και συνδυάζοντας τα δεδομένα του 3^{ου} κεφαλαίου, αναδεικνύει τα προβλήματα που απορρέουν από την ανθρώπινη παρέμβαση. Το 5^ο κεφάλαιο εστιάζει στο φαινόμενο της επέκτασης του αστικού ιστού σε επίπεδο Δημοτικών Διαμερισμάτων και ιδιαίτερα στις εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές με τη χρήση αεροφωτογραφιών και δορυφορικών εικόνων διαφορετικής χρονολογίας λήψης για να επισημανθούν οι διαχρονικές αλλαγές, ενώ παράλληλα αξιολογεί την επίπτωση της εν λόγω εξάπλωσης στις υπόλοιπες κατηγορίες χρήσεων γης της περιοχής μελέτης. Στο 6^ο κεφάλαιο χρησιμοποιούνται όλα τα συμπεράσματα που έχουν προκύψει από την ανάλυση των προηγούμενων κεφαλαίων με στόχο την αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης, την ανάδειξη των μελλοντικών τάσεων και τον εντοπισμό των προβλημάτων που θα πρέπει να επιλυθούν αποτελεσματικά μέσω σχεδιασμού. Τέλος στο 7^ο κεφάλαιο παρατίθενται προτάσεις για τη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης, την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την πρόληψη μελλοντικών.

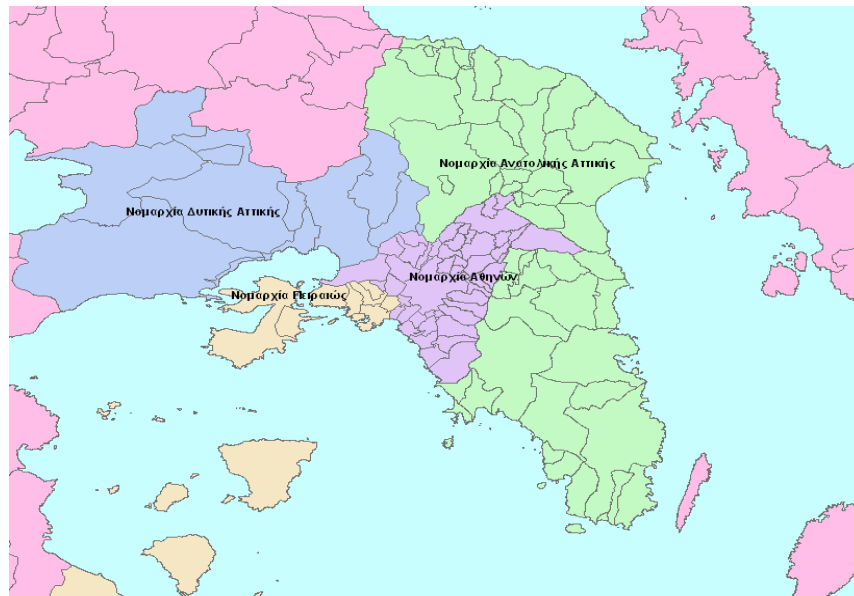
1.3. Δεδομένα και Πηγές της Εργασίας

Για την περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής μελέτης έγινε συλλογή των απαραίτητων στοιχείων (περιγραφικών και χαρτογραφικών) που σχετίζονται με τη διοικητική διάρθρωση, τα πληθυσμιακά χαρακτηριστικά, τα φυσικά – γεωγραφικά δεδομένα, την παραγωγική δομή – απασχόληση, το δίκτυο των μεταφορών και συγκοινωνιών, τις υποδομές και την οικιστική δομή. Όλα τα προαναφερθέντα δεδομένα συγκεντρώθηκαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες, οι οποίες είναι η ΕΣΥΕ, το ΥΠΕΧΩΔΕ, η ΓΥΣ, το Υπουργείο Γεωργίας και οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης. Κατά τη διαδικασία συλλογής των δεδομένων ακολουθήθηκε η διαδικασία της ιεράρχησης και ταξινόμησης, για να επιτευχθεί η όσο το δυνατόν πιο ακριβής περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης.

2.1. Η θέση, ο ρόλος και οι προοπτικές της περιοχής μελέτης στην Περιφέρεια Αττικής

Σύμφωνα με το νόμο 1622/1985 για την περιφερειακή ανάπτυξη, την αποκέντρωση και το δημοκρατικό προγραμματισμό υιοθετήθηκε ενιαίο Περιφερειακό σύστημα για όλη τη Χώρα σε 13 Περιφέρειες, μία εκ των οποίων είναι και η ευρύτερη περιοχή της Αθήνας που είχε οριοθετηθεί ως αυτοτελή χωροταξική ενότητα από το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας του '83¹. Ειδικότερα το Σχέδιο αυτό καθορίζει τη δομή, την οργάνωση και την ανάπτυξη των ευρύτερων περιοχών της Αθήνας, οι οποίες συμπίπτουν με την καθορισθείσα Περιφέρεια Αττικής.

Η Περιφέρεια Αττικής υποδιαιρείται γεωγραφικά και διοικητικά σε δυο μεγάλες υποενότητες: την Περιφέρεια Πρωτευούσης και το Υπόλοιπο Αττικής. Η Περιφέρεια Πρωτευούσης περιλαμβάνει το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Αθήνας, το οποίο υπάγεται διοικητικά στη Νομαρχία Αθηνών, ενώ το Υπόλοιπο Αττικής περιλαμβάνει τη Δυτική, Βόρεια και Ανατολική Αττική, καθώς και τη Νομαρχία Πειραιώς. Η περιοχή μελέτης ανήκει διοικητικά στη Νομαρχία Ανατολικής Αττικής, η οποία υποδιαιρείται στις ακόλουθες γεωγραφικές ενότητες της Βορειοανατολικής Αττικής, στα Μεσόγεια και στη Λαυρεωτική.

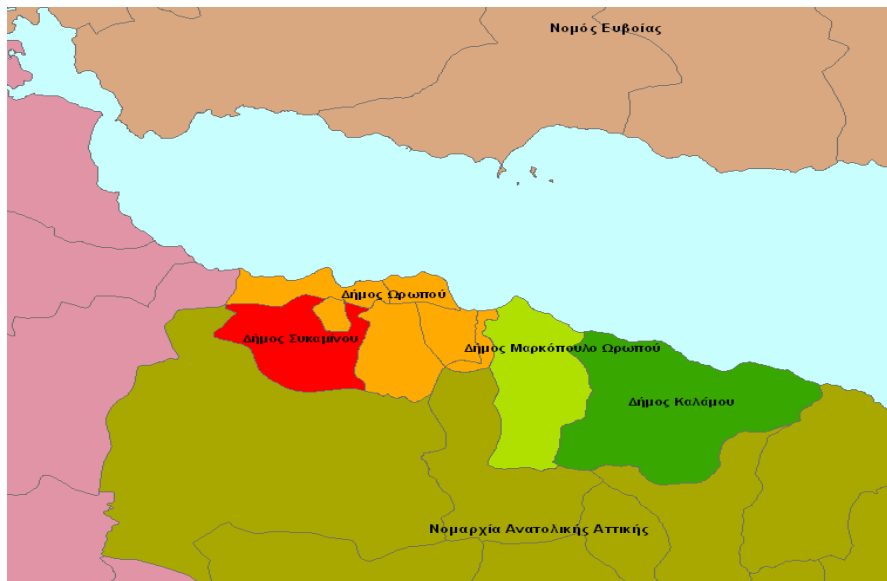

Περιφέρεια Αττικής

¹ Το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας (Ρ.Σ.Α.) αποτελεί ένα νομοθετικό πλαίσιο ιδιαίτερης πολεοδομικής και χωροταξικής παρέμβασης, λόγω του ιδιόμορφου μητροπολιτικού χαρακτήρα της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας και αποσκοπεί στην αντιμετώπιση του σχεδιασμού της χωρικής ανάπτυξης, καθώς και των σύνθετων προβλημάτων που την χαρακτηρίζουν.

Η κυριαρχική θέση της Περιφέρειας Αττικής είναι ευρύτατα διαπιστωμένη από τη δεκαετία του 50, όσον αφορά στο αστικό δίκτυο και στη χωροταξική και περιφερειακή οργάνωση. Επίσης αποτελεί ένα ενιαίο πολεοδομικό συγκρότημα που ενδεχομένως να υπερβαίνει και τα διοικητικά όρια της. Άλλωστε η δυναμική εξέλιξή της σε όλα τα επίπεδα οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων έχει ως αποτέλεσμα η ζώνη επιρροής της να καλύπτει ένα σημαντικό τμήμα της Χώρας. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημανθεί ότι η Περιφέρεια εμφανίζει τάσεις διεύρυνσης και προαστιοποίησης, αλλά και οικιστικής πύκνωσης του «Μητροπολιτικού Πυρήνα». Επιπλέον παρατηρούνται τάσεις μεγέθυνσης του δικτύου οικισμών της εξωαστικής ενδοχώρας του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Πρωτεύουσας, καθώς και έντονη ανάπτυξη των παραλιακών περιοχών με κινητήρια δύναμη την οικιστική και τουριστική ανάπτυξη, καθώς και συνδυασμό αυτών. Η περιοχή μελέτης αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα παραλιακής περιοχής στον περιαστικό χώρο της Περιφέρειας Αττικής, η οποία παρουσιάζει έντονη οικιστική και τουριστική ανάπτυξη.

Η γεωγραφική ενότητα της Βορειοανατολικής Αττικής περιλαμβάνει τους Δήμους Ωρωπού, Καλάμου, Μαρκόπουλου Ωρωπού και Συκαμίνου, οι οποίοι συνιστούν την περιοχή μελέτης της εργασίας, όπου ισχύει και εφαρμόζεται το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας.

Περιοχή μελέτης

Ο Δήμος του Ωρωπού απέχει μόλις 54 km από την πόλη των Αθηνών και επικοινωνεί με το συγκοινωνιακό δίκτυο μέσω της Εθνικής Οδού Αθηνών - Λαμίας και του σιδηροδρομικού δικτύου Θεσσαλονίκης - Αθηνών. Υποδιαιρείται σε τρία Δημοτικά Διαμερίσματα τη Σκάλα Ωρωπού, τα Νέα Παλάτια και τον ορεινό Ωρωπό. Αποτελεί κυρίως υποδοχέα εξοχικής/ β' κατοικίας, με οικιστές τους κατοίκους του Λεκανοπεδίου. Η εξοχική κατοικία είναι διάσπαρτη σε όλη την παράκτια περιοχή αλλά και την ενδοχώρα, με τάσεις διαρκούς εξάπλωσης και εντατικοποίησης. Όπως προαναφέρθηκε ο Ωρωπός αποτελεί κατά κύριο λόγο συγκρότημα εξοχικής κατοικίας, διότι δεν διαθέτει τις απαιτούμενες επιχειρηματικές δραστηριότητες, για να

απορροφήσει σημαντικό αριθμό Μόνιμου Πληθυσμού². Ειδικότερα η στασιμότητα στην προσέλκυση νέων επενδύσεων έχει ως αποτέλεσμα η αύξηση του Μόνιμου Πληθυσμού της περιοχής να οφείλεται αποκλειστικά στην εύκολη προσβασιμότητα του προς την πρωτεύουσα και προς τις γειτονικές βιομηχανικές περιοχές (λ.χ. Δήμος Οινοφύτων Νομού Βοιωτίας). Με άλλα λόγια ένα μεγάλο ποσοστό του Μόνιμου Πληθυσμού διαμένει στον Ωρωπό, λόγω της χαμηλής αξίας της γης και εργάζεται στις γειτονικές βιομηχανικές περιοχές. Ακόμη στο Δημοτικό Διαμέρισμα της Σκάλας του Ωρωπού υπάρχει πορθμείο που ενώνει την Αττική με την Εύβοια και κατ' επέκταση αποτελεί σημαντικό λιμάνι επιβατικής και εμπορευματικής κίνησης για την περιοχή. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι κάτοικοι εξυπηρετούνται από τα μεγαλύτερα οικιστικά κέντρα της Αθήνας και της Χαλκίδας. Επιπλέον η απουσία Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου³ και κατ' επέκταση η ανυπαρξία των απαιτούμενων υποδομών (λ.χ. αποχετευτικό δίκτυο) δρουν ανασταλτικά στην περαιτέρω ανάπτυξη του Ωρωπού.

Ο Δήμος του Συκαμίνου συνορεύει ΒΑ με το Δήμο του Ωρωπού, νότια με το Δήμο της Αυλώνας και εν μέρει με τον Δήμο των Οινοφύτων. Αποτελεί κατά το πλείστον αγροτική περιοχή, παρουσιάζοντας τα τελευταία χρόνια και σημαντική οικιστική ανάπτυξη στον τομέα της β' εξοχικής κατοικίας. Τέλος εκκρεμεί η κτηματογράφηση, η πολεοδόμηση και η πολεοδομική μελέτη επέκτασης και πράξης εφαρμογής του Δήμου, για τον οποίο θα πρέπει να εγκριθεί σχέδιο χωρικής και οικιστικής οργάνωσης της ανοικτής πόλης (ΣΧΟΟΑΠ)⁴.

Ο Δήμος του Μαρκόπουλου Ωρωπού συνορεύει ανατολικά με το Δήμο του Ωρωπού και νότια με το Δήμο της Μαλακάσας. Χαρακτηρίζεται ως περιοχή αμιγώς γεωργική και κατοικίας, ενώ η περιοχή όπου εκτείνεται η παραλία του Δήμου θα μπορούσε να θεωρηθεί και ως τουριστική. Ακόμη οι μόνιμοι κάτοικοί του απασχολούνται στη βιομηχανική ζώνη της περιοχής. Από πολεοδομικής πλευράς η μελέτη ένταξης για τον οικισμό της παραλίας βρίσκεται προ ανάρτησης.

² Σύμφωνα με τους ορισμούς της ΕΣΥΕ ως Μόνιμος Πληθυσμός θεωρείται ο αριθμός των ατόμων που δήλωσε ως μόνιμη κατοικία κατά την απογραφή τον συγκεκριμένο τόπο, ανεξάρτητα από το πού βρέθηκε και απογράφηκε στην επικράτεια της χώρας.

³ Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 1337/1983 για κάθε συγκεκριμένη περίπτωση ένταξης ή επέκτασης πόλης ή οικισμού και γενικότερα οικιστικής περιοχής καταρτίζεται γενικό πολεοδομικό σχέδιο (ΓΠΣ), το οποίο καλύπτει όλες τις πολεοδομημένες ή προς πολεοδόμηση περιοχές ενός τουλάχιστον δήμου ή κοινότητας. Πρόκειται για τα παλιά ΓΠΣ με περιορισμένη έκταση και περιεχόμενο, σε σχέση με τα αμέσως πιο νέα ΓΠΣ του ν.2508/1997, τα οποία εφαρμόζονται σε περιοχές όπου δεν ισχύει το σύστημα των «Καποδιστριακών» ΟΤΑ. Ειδικότερα το περιεχόμενο του παλιού ΓΠΣ περιελάμβανε μόνο τις πολεοδομημένες ή προς πολεοδόμηση περιοχές, ενώ το νέο περιλαμβάνει ολόκληρη την εντός και εκτός σχεδίου περιοχή του ΟΤΑ.

⁴ Το ΣΧΟΟΑΠ περιλαμβάνει την εξωαστική (αγροτική) περιφέρεια του «Καποδιστριακού» ΟΤΑ, στην οποία υπάρχουν οικισμοί καθένas από τους οποίους έχει πληθυσμό μέχρι 2000 κατοίκους. Το σύνολο των γειτονικών οικισμών αυτών νοείται ως ανοικτή πόλη. Το περιεχόμενο του ΣΧΟΟΑΠ είναι ανάλογο εκείνου του ΓΠΣ προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες του μη αστικού χώρου. Γενικά, οι διατάξεις που αναφέρονται στα ΓΠΣ (άρθρα 4 επ. ν. 2508/1997), εφαρμόζονται αναλογικά και για τα ΣΧΟΟΑΠ. Οι γενικές αρχές και κατευθύνσεις του ΣΧΟΟΑΠ για τις προς πολεοδόμηση περιοχές εξειδικεύονται και υλοποιούνται με την εκπόνηση και έγκριση της πολεοδομικής μελέτης.

Ο Δήμος του Καλάμου βρίσκεται νότια του Ωρωπού και βόρεια του Καπανδριτίου και μαζί με τον οικισμό των Αγ. Αποστόλων είναι μία γοργά αναπτυσσόμενη περιοχή. Αποτελεί υποδοχέα εξοχικής κατοικίας και κατά κύριο λόγο τουριστική περιοχή, κρίνοντας και από τις σημαντικές ξενοδοχειακές μονάδες που διαθέτει κατά μήκος της ακτής και από τις κατασκηνώσεις που χωροθετούνται στο πλούσιο δασικό του συγκρότημα. Επίσης εκκρεμεί μελέτη για την επέκταση του σχεδίου της Παραλίας του Καλάμου, καθώς και η μελέτη οριοθέτησης του οικισμού του Καλάμου.

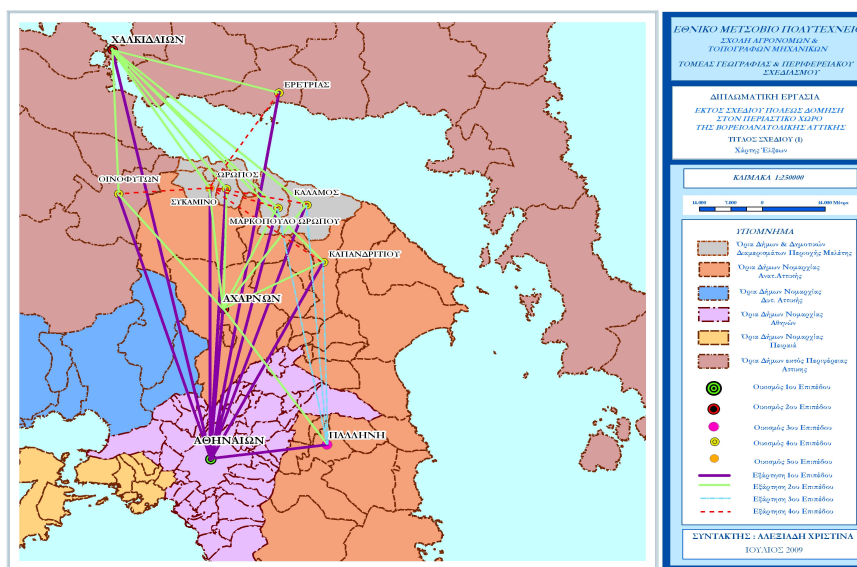
Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η περιοχή μελέτης διακρίνεται για το φυσικό της κάλλος, καθώς διαθέτει ένα από τα σημαντικότερα δασικά συγκροτήματα της Περιφέρειας, τα οποία σε συνδυασμό με την πλειάδα υδατορεμάτων (τμήματα Ασωπού ποταμού) που διασχίζουν την περιοχή αποτελούν σπουδαία οικοσυστήματα που συμβάλουν στην ισορροπία του περιβάλλοντος. Η περιοχή μελέτης παρουσιάζει και ιδιαίτερο ιστορικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον μετά τα ευρήματα που βρέθηκαν στην περιοχή του αρχαίου Αμφιαρείου (το αρχαίο θέατρο που είναι καλά διατηρημένο και τα ερείπια του ναού που είχε χτιστεί τον 4ο αι. π.Χ.) καθώς και σε οικόπεδα της Σκάλας του Ωρωπού και των Νέων Παλατιών, όπου εκτεινόταν η αρχαία πόλη του Ωρωπού. Τα ευρήματα που βρέθηκαν από τις ανασκαφές στεγάζονται μέσα στο μουσείο του αρχαιολογικού χώρου του Αμφιαρείου. Η ιστορική εξέλιξη του Ωρωπού, σύμφωνα με τις χρονολογίες των ευρημάτων που βρέθηκαν από τις ανασκαφές αποδεικνύουν πως ο Ωρωπός είναι μία από τις παλαιότερες πόλεις της αρχαίας Ελλάδας, με συνεχή ζωή, η οποία δεν διακόπηκε ούτε στα μεσαιωνικά χρόνια, λαμβάνοντας υπόψη και τα βυζαντινά μνημεία που έχουν διασωθεί.

Σύμφωνα με το μοντέλο της πολυκεντρικής οικιστικής δομής⁵, ο Νόμος 1515/1985 διαιρεί την Αττική σε 5 χωροταξικές υποενοτήτες, οι οποίες είναι οι ακόλουθες : Λεκανοπέδιο και Σαλαμίνα με κέντρο την Αθήνα, Δυτική Αττική με κέντρο τα Μέγαρα, Βόρεια Αττική με κέντρο το Καπανδρίτι, Ανατολική Αττική με κέντρο το Λαύριο και Νησιωτική Αττική με κέντρο την Αίγινα. Η περιοχή μελέτης ανήκει στην περίπτωση της Βόρειας Αττικής με κέντρο εξυπηρετήσεων το Καπανδρίτι. Οι ειδικές κατευθύνσεις του εν λόγω Νόμου αποσκοπούν στη δημιουργία πολυκεντρικής πόλης με ενίσχυση κέντρων Δήμων καθώς και ενίσχυση κέντρων υπερτοπικής σημασίας, ώστε να επιτευχθεί η αποσυμφόρηση του μητροπολιτικού κέντρου της Αθήνας. Κατ' επέκταση θα έπρεπε να ληφθούν μέτρα για την ισόρροπη κατανομή των κεντρικών λειτουργιών στα κέντρα των χωροταξικών υποενοτήτων. Με άλλα λόγια το κέντρο του Καπανδριτίου θα έπρεπε να αναπτυχθεί και να οργανωθεί σε κέντρο μεσαίου μεγέθους και ως υποσύνολο αυτού να αναπτυχθούν και δευτερεύοντα κέντρα⁶.

⁵ Στα πλαίσια της Επιχείρησης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης (ΕΠΑ-1985) και ειδικότερα κατά την προσπάθεια σύνδεσης της ΕΠΑ με το χωροταξικό πλαίσιο, οι προσπάθειες οργάνωσης του χώρου διενεργήθηκαν με βάση το μοντέλο της πολυκεντρικής οικιστικής δομής και με εφαρμογή της ιδέας των ανοικτών πόλεων στις μη αστικές περιοχές. Κύριος άξονας της μεθοδολογίας του εν λόγω Σχεδιασμού ήταν κατ' αρχήν η επιθυμητή ταξινόμηση των οικιστικών κέντρων της χώρας σε κατηγορίες ή επίπεδα, με κριτήρια το είδος και τον αριθμό των λειτουργιών και εξυπηρετήσεων που διαθέτει καθένα καθώς και την ακτινοβολία του που καθορίζεται με βάση το σύνολο του πληθυσμού της περιοχής που εξυπηρετεί το εκάστοτε κέντρο.

⁶ Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ανάλυση της υπάρχουσας οικιστικής διάρθρωσης της χώρας, έδειξε ότι υπάρχει έλλειψη οικιστικών κέντρων (2000 έως 15000 κατοίκους) που θα μπορούσαν

Η ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου της περιοχής μελέτης στα πέντε επίπεδα ιεράρχησης έγινε, λαμβάνοντας υπόψη τον Πραγματικό Πληθυσμό⁷ της Απογραφής του 2001 για το κάθε κέντρο καθώς και τις λειτουργίες που παρέχουν τα κέντρα στον εξυπηρετούμενο πληθυσμό. Ειδικότερα ως οικιστικό κέντρο 1^{ου} επιπέδου (Περιφερειακό Κέντρο) θεωρείται η Αθήνα, ως οικιστικό κέντρο 2^{ου} επιπέδου (Νομαρχιακό Κέντρο) θεωρείται ο Δήμος Αχαρνών που διαθέτει το μεγαλύτερο πληθυσμό, συγκριτικά με τους υπολοίπους δήμους που υπάγονται στη Νομαρχία Ανατολικής Αττικής και η Χαλκίδα, ως οικιστικό κέντρο 3^{ου} επιπέδου θεωρείται η Παλλήνη και ως οικιστικά κέντρα 4^{ου} επιπέδου τα Οινόφυτα, ο Ωρωπός, το Καπανδρίτι, η Ερέτρια, ο Κάλαμος και το Μαρκόπουλο του Ωρωπού και τέλος ως οικιστικό κέντρο 5^{ου} επιπέδου το Συκαμίνο. Επισημαίνεται ότι η ανωτέρω εικόνα όσον αφορά στα οικιστικά κέντρα 4^{ου} και 5^{ου} επιπέδου τροποποιείται εν μέρει αν ληφθεί υπόψη και ο εποχικός πληθυσμός που είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Επιπλέον, το γεγονός ότι ο εποχικός πληθυσμός υπερβαίνει για μεγάλες χρονικές περιόδους τον μόνιμο και ότι τα ποσοστά της εξοχικής κατοικίας είναι μεγαλύτερα από αυτά της μόνιμης σχεδόν σε όλα τα οικιστικά κέντρα 4^{ου} επιπέδου έχει καθοριστική σημασία για την φυσιογνωμία, τα προβλήματα αλλά και για τον σχεδιασμό στη περιοχή μελέτης, εφόσον για εκείνες τις περιόδους τα οικιστικά κέντρα του 4^{ου} επιπέδου μετατρέπονται σε κέντρα 3^{ου} επιπέδου, λόγω του πληθυσμού, χωρίς όμως να διαθέτουν τις κατάλληλες υποδομές(βλ. Σχέδιο 1 – Χάρτης Έλξεων).

Χάρτης Έλξεων

Επίσης παρατηρείται πως παρότι το Καπανδρίτι θα έπρεπε να αποτελεί οικιστικό κέντρο 3^{ου} επιπέδου για την χωροταξική ενότητα της Βόρειας Αττικής βάσει του

να εξυπηρετήσουν άμεσα την αγροτική ενδοχώρα τους ως τοπικά κέντρα υπηρεσιών και λοιπών εξυπηρετήσεων.

⁷ Σύμφωνα με τους ορισμούς της ΕΣΥΕ ως πραγματικός πληθυσμός θεωρείται αριθμός των ατόμων που βρέθηκαν παρόντα κατά την ημέρα της απογραφής σε κάθε τόπο. Η διάκριση αυτή επιτρέπει να καταγραφεί και τη διάσταση του φαινομένου της εποχικής κατοικίας.

νόμου 1515/1985, η γοργή ανάπτυξη της Παλλήνης το θέτουν σε κέντρο εξυπηρετήσεων 4^{ου} επιπέδου. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι οι εξαρτήσεις της περιοχής μελέτης από την ευρύτερη περιοχή της Αθήνας αφορούν κυρίως το επίπεδο των υπηρεσιών ανώτερης βαθμίδας και του εμπορίου βασικών ειδών.

Συνοψίζοντας η επιδίωξη ενός υπερτοπικού ρόλου για την περιοχή μελέτης σε κάθε περίπτωση προϋποθέτει, αφενός σημαντικές τοπικές επενδύσεις και μεταφορές λειτουργιών που θα επιτρέψουν στην περιοχή την ανάπτυξη νέων υπερτοπικών λειτουργιών και αφετέρου αλλαγές στη συνολική δομή του αθηναϊκού χώρου. Γεγονός που προϋποθέτει την ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών για την προσέλκυση επενδυτών και τη μεταφορά λειτουργιών στα πλαίσια της αποκεντρωτικής πολιτικής. Η μόνη δυνατότητα ανάληψης υπερτοπικού ρόλου που μπορεί να έχει άμεσα αποτελέσματα και εφαρμογή συνδέεται με τον τομέα του τουρισμού και την ενδεχόμενη ανάπτυξη ειδικών μορφών του (αγροτουρισμός, περιηγητικός τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, ιαματικός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός, δημιουργία θεματικών Πάρκων κλπ.) βασιζόμενου στο πλούσιο πολιτιστικό/αρχαιολογικό απόθεμα της περιοχής και στον φυσικό της πλούτο. Βέβαια μια τέτοια ανάπτυξη αν και επιθυμητή δεν αναμένεται να υποκαταστήσει την λειτουργία της περιοχής ως τόπο συγκέντρωσης β' κατοικίας, αλλά να λειτουργήσει επικουρικά.

2.2. Η δημογραφική εξέλιξη της περιοχής μελέτης ως υποσύνολο της Περιφέρειας Αττικής.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της πρόσφατης Απογραφής Πληθυσμού του 2001 της Ε.Σ.Υ.Ε., ο Πραγματικός Πληθυσμός της Περιφέρειας Αττικής κατά την τελευταία δεκαετία (1991-2001) παρουσίασε αύξηση 6,77% και ανήλθε σε 3.761.810 κατοίκους. Έτσι η Περιφέρεια, αν και καλύπτει μόλις το 2,9% της συνολικής έκτασης της Χώρας, συγκεντρώνει το 34,3% του συνολικού πληθυσμού, γεγονός το οποίο υπογραμμίζει το Μητροπολιτικό χαρακτήρα της. Από τη διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού της Περιφέρειας Αττικής και της Χώρας κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, είναι εμφανές ότι εξακολουθεί να αυξάνεται ο πληθυσμός της Περιφέρειας. Έτσι, κατά την τελευταία δεκαετία (1991-2001) ο ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού της Περιφέρειας αυξήθηκε κατά 2,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία (1981-1991), με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί στο 6,77%, δηλαδή να ταυτίζεται με το επίπεδο του ρυθμού αύξησης του συνολικού πληθυσμού της χώρας, ενώ ξεπερνά κατά πολύ τον αντίστοιχο της Ε.Ε. (2,64%). Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι η πληθυσμιακή συγκρότηση της Περιφέρειας Αττικής εξακολουθεί να επηρεάζεται σημαντικά από την αθρόα εισροή οικονομικών μεταναστών, κυρίως από τις χώρες των Βαλκανίων.

Η συνέχιση της πληθυσμιακής μεγέθυνσης της Αττικής αναδεικνύει και το δυναμισμό της οικονομίας της, αφού η αύξηση αυτή φαίνεται ότι δεν οφείλεται κυρίως στη φυσική αύξηση του πληθυσμού, αλλά προφανώς στην εγκατάσταση νέων κατοίκων που προέρχονται είτε από άλλες περιοχές της χώρας, είτε από μετανάστες. Η δημογραφική σύνθεση κατά ομάδες ηλικιών δείχνει ότι το πρόβλημα της γήρανσης του

πληθυσμού στην Αττική είναι λιγότερο οξύ σε σχέση με τη χώρα, γεγονός που σχετίζεται και με την είσοδο των οικονομικών μεταναστών. Ο δείκτης γήρανσης στην Αττική διαμορφώνεται στο 1,01 έναντι 1,09 για το σύνολο της χώρας. Παρά το γεγονός της καλύτερης σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας δημογραφικής σύνθεσης στην Περιφέρεια Αττικής, ο δείκτης γήρανσης είναι ιδιαίτερα υψηλός και σηματοδοτεί, εκτός των μακροοικονομικών επιπτώσεων, την αναγκαιότητα επαναπροσδιορισμού των δομών αλλά και ενδεχομένως και των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας και υγείας.

Η πληθυσμιακή εξέλιξη των Νομαρχιών της Περιφέρειας κατά την δεκαετία 1991 – 2001, σύμφωνα με τις απογραφές της ΕΣΥΕ, παρουσιάζεται στον Πίνακα 1. Για τη διερεύνηση της εξέλιξης αυτής ελήφθη υπόψη η αναδιοργάνωση των διοικητικών ορίων που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος “Καποδίστριας” και έγινε αναγωγή των στοιχείων του 1991 (Δήμοι και κοινότητες ανά νομαρχιακό διαμέρισμα) στα σημερινά δεδομένα. Σημαντική διαφοροποίηση παρατηρείται ως προς τον ρυθμό αύξησης του πληθυσμού μεταξύ των Νομαρχιών της Περιφέρειας. Συγκεκριμένα, οι Νομαρχίες Αθηνών και Πειραιά παρουσιάζουν ποσοστό αύξησης της τάξης του 3%, το οποίο αντιστοιχεί στο ήμισυ περίπου του ρυθμού αύξησης του συνόλου της Περιφέρειας, ενώ αντίθετα οι Νομαρχίες Ανατολικής και Δυτικής Αττικής παρουσιάζουν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά αύξησης, 36,34% και 21,12% αντίστοιχα .

Πίνακας 1: Εξέλιξη Πραγματικού πληθυσμού της Περιφέρειας Αττικής ανά Νομαρχιακό Διαμέρισμα, 1991-2001

	1991	2001	% μεταβολή 1991-2001
Νομαρχία Αθηνών	2.577.609	2.664.776	3,38%
Νομαρχία Ανατολικής Αττικής	296.263	403.918	36,34%
Νομαρχία Δυτικής Αττικής	125.177	151.612	21,12%
Νομαρχία Πειραιώς	524.358	541.504	3,27%
Σύνολο Αττικής	3.523.407	3.761.810	6,77%
Σύνολο Χώρας	10.259.900	10.964.020	6,86%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφές Πληθυσμού 1991-2001

Η διαφοροποίηση του ρυθμού μεταβολής του πληθυσμού των Νομαρχιών της Περιφέρειας επιβεβαιώνει την ενδοπεριφερειακή ανακατανομή του πληθυσμού υπέρ των Νομαρχιών Ανατολικής και Δυτικής Αττικής, οι οποίες αν και συμμετέχουν με ποσοστά 10,7% και 4% αντίστοιχα στον πληθυσμό της Περιφέρειας, παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά αύξησης του πληθυσμού τους και αναδεικνύουν τη δυναμική πληθυσμιακή τους εξέλιξη. «*Ήδη η Αττική έχει περάσει από την φάση της αποαστικοποίησης και προαστειαποίησης και βρίσκεται στην φάση της δημιουργίας νέων οικισμών. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται η διαμόρφωση δράσεων για την διαχείριση του αστικού κύκλου...*». Η ανωτέρω διατύπωση, που υπήρχε στο κείμενο του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006 εξακολουθεί να είναι επίκαιρη. Η άναρχη αστική διάχυση κυρίως προς τα Μεσόγεια, τη Βορειοανατολική αλλά και τη Δυτική Αττική επιβάλλει τη λήψη άμεσων μέτρων για θεσμικές παρεμβάσεις ρύθμισης του χώρου με στόχο τον περιορισμό της αστικής διάχυσης, την επέκταση του δικτύου των βασικών υποδομών ιδιαίτερα των περιβαλλοντικών υποδομών διαχείρισης υγρών και στερεών αποβλήτων, έστω και εκ των υστέρων, αλλά και την αναγκαιότητα άμεσης εφαρμογής προγραμμάτων αστικής

αναζωογόνησης στις κεντρικές συνοικίες των Δήμων που αντιμετωπίζουν έντονη πληθυσμιακή μείωση. Σύμφωνα με σχετικές μελέτες και τις επιστημονικές εκτιμήσεις η συνέχιση των τάσεων που παρατηρήθηκαν τις προηγούμενες δεκαετίες θα οδηγήσει σε διπλασιασμό ειδικότερα στον πληθυσμό της Ανατολικής Αττικής μέχρι το 2030, ενώ η πληθυσμιακή σύνθεση του Δήμου Αθηναίων θα αποτελείται σε μεγάλο βαθμό από συνταξιούχους, οικονομικά ασθενέστερους και οικονομικούς μετανάστες.

Αναλογικά με την πληθυσμιακή αύξηση που σημειώνεται στη Νομαρχία Ανατολικής Αττικής παρατηρείται η ίδια περίπου και σε ορισμένες περιπτώσεις και μεγαλύτερη διόγκωση του πληθυσμού στους Δήμους της περιοχής μελέτης. Πιο συγκεκριμένα βάσει του ακόλουθου πίνακα που έχει προκύψει από στοιχεία της ΕΣΥΕ το μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης του πληθυσμού εμφανίζουν οι Δήμοι: του Καλάμου με ποσοστό αύξησης της τάξεως του 71,57%, του Μαρκόπουλου Ωρωπού που η αύξηση αγγίζει το 76,36% , του Καπανδριτίου με ποσοστό 59,79% και στη συνέχεια ακολουθεί ο Δήμος του Συκαμίνου με ποσοστό 45,65%. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημανθεί ότι το χαμηλότερο ρυθμό πληθυσμιακής αύξησης παρουσιάζει ο Δήμος του Ωρωπού με ποσοστό 21,41%. Συνοψίζοντας η περιοχή μελέτης δέχεται σημαντικές πληθυσμιακές πιέσεις, οι οποίες διαμορφώνουν την υφιστάμενη οικιστική ανάπτυξη και επιτείνουν την ανάγκη για λήψη των απαραίτητων μέτρων, έτσι ώστε να αποφευχθεί η άναρχη οικιστική εξάπλωση και κατ' επέκταση να παρεμποδιστεί η υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Λαμβάνοντας υπόψη και την πληθυσμιακή αύξηση που αναμένεται την επόμενη εικοσαετία θα πρέπει να πραγματοποιηθούν μετά από προγραμματισμό οι απαραίτητες ενέργειες επέκτασης του δικτύου των βασικών υποδομών της περιοχής μελέτης.

Στον ακόλουθο Πίνακα 2, εκτός από τον πραγματικό πληθυσμό των Δήμων που συναποτελούν την περιοχή μελέτης παρατίθενται και οι πληθυσμοί των Δήμων που αποτελούν κέντρα εξυπηρέτησης για τα οικιστικά κέντρα που μελετώνται, για να διασαφηνιστεί από πλευράς πληθυσμού η κατάταξη των κέντρων στις προαναφερθείσες κατηγορίες. Ειδικότερα στα οικιστικά κέντρα 1^{ου} επιπέδου αντιστοιχεί μέσος εξυπηρετούμενος πληθυσμός 450000 κάτοικοι περίπου. Στα οικιστικά κέντρα 2^{ου} επιπέδου 80000 κάτοικοι περίπου, στα οικιστικά κέντρα 3^{ου} επιπέδου ο μέσος εξυπηρετούμενος πληθυσμός είναι 20000 κάτοικοι περίπου και στο 4^{ου} επιπέδου ο μέσος εξυπηρετούμενος πληθυσμός κυμαίνεται από 2000 μέχρι 8000 κατοίκους και τέλος στα 5^{ου} επιπέδου ανήκουν τα χωριά με πληθυσμό κάτω των 2000 κατοίκων.

Πίνακας 2 : Εξέλιξη του Πραγματικού Πληθυσμού της περιοχής μελέτης, συγκριτικά με τους γειτονικούς δήμους που αποτελούν κέντρα εξυπηρέτησης, τη Νομαρχία Ανατολικής Αττικής και τη Νομαρχία Αθηνών, 1991-2001

	1991	2001	% μεταβολή 1991-2001
Νομαρχία Αθηνών	2.577.609	2.664.776	3,38%
Νομαρχία Ανατολικής Αττικής	296.263	403.918	36,34%
Δήμος Αχαρνών	61.352	75.341	22,80%
Δήμος Παλλήνης	10.908	16.679	52,90%
Δήμος Χαλκιδέων	51.646	53.584	3,75%
Δήμος Ερέτριας	4.987	5.969	19,69%

Δήμος Οινοφύτων	8.195	9.091	10,93%
Δήμος Καπανδριτίου	1.838	2.937	59,79%
Δήμος Αυλώνας	6.441	5.184	
Δήμος Ωρωπού	7.144	8.674	21,41%
Δήμος Καλάμου	3.187	5.468	71,57%
Δήμος Μαρκόπουλου Ωρωπού	2.208	3.894	76,36%
Δήμος Συκαμίνου	1.045	1.522	45,65%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφές Πληθυσμού 1991-2001

2.3. Η θέση και ο ρόλος της περιοχής μελέτης στα πλαίσια του ευρύτερου χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού

Λαμβάνοντας υπόψη την ήδη υπάρχουσα και αναμενόμενη πληθυσμιακή έξαρση της περιοχής μελέτης, καθώς και τον κυρίαρχο ρόλο της ως υποδοχέα εξοχικής κατοικίας αναμένεται τα επόμενα χρόνια η αναγκαστική εξάπλωση του οικιστικού δικτύου της. Πιο συγκεκριμένα η εξάπλωση συνεπάγεται με την επέκταση αρκετών υφιστάμενων οικισμών και τη δημιουργία νέων. Στα πλαίσια της προαναφερθείσας μεγέθυνσης του οικιστικού δικτύου της περιοχής θα πρέπει να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την παρεμπόδιση της άναρχης οικιστικής ανάπτυξης, την υλοποίηση έργων υποδομής που θα εξασφαλίσουν τους καλύτερους δυνατούς όρους διαβίωσης των κατοίκων και την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της περιοχής. Η πρόβλεψη και η εφαρμογή των μέτρων θα πρέπει να πραγματοποιηθεί βάσει σχεδιασμού, ο οποίος καθορίζεται από το ισχύον χωροταξικό και πολεοδομικό νομοθετικό πλαίσιο της Χώρας.

Σχετικά με το χωροταξικό σχεδιασμό η παράγραφος 2 του άρθρου 24 του Συντάγματος⁸ αναφέρει γενικά και αόριστα τη «χωρική αναδιάρθρωση των οικισμών της χώρας», χωρίς να περιέχει συγκεκριμένες χωροταξικές ρυθμίσεις και κατευθύνσεις, όχι μόνο όσον αφορά τη χωροταξική αναδιάρθρωση των οικισμών, αλλά και τη χωροθέτηση των λοιπών δραστηριοτήτων, καθώς και τη σύνδεση της χωροταξίας με το περιβάλλον και την αιεφόρο ισόρροπη και οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Σε εφαρμογή αυτής της συνταγματικής διάταξης εκδόθηκε ο Νόμος 2742/1999 «Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη»⁹, ο οποίος αποτελεί το ισχύον

⁸ Σύμφωνα με την παρ. 2 του Άρθρου 24 «η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδόμηση και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, αποσκοπώντας στην εξυπηρέτηση της λειτουργικότητας και της ανάπτυξης των οικισμών, έτσι ώστε να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης».

⁹ Ειδικότερα «σκοπός του νόμου αυτού είναι η θέσπιση θεμελιωδών αρχών και η θεσμοθέτηση σύγχρονων οργάνων, διαδικασιών και μέσων άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού που προωθούν την αιεφόρο και ισόρροπη ανάπτυξη, κατοχυρώνουν την παραγωγική και κοινωνική συνοχή, διασφαλίζουν την προστασία του περιβάλλοντος στο σύνολο του εθνικού χώρου και στις επιμέρους ενότητες του και ενισχύουν τη θέση της χώρας στο διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο.» (Αρθ. 1 του ν. 2742/1999). Σύμφωνα με το νόμο αυτό ο χωροταξικός σχεδιασμός έχει ως στόχο να συμβάλει : α) Στην προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, στη διατήρηση των οικολογικών και πολιτισμικών αποθεμάτων και στην προβολή και ανάδειξη των συγκριτικών γεωγραφικών, φυσικών, παραγωγικών και πολιτιστικών πλεονεκτημάτων της χώρας, β) Στην ενίσχυση της διαρκούς και ισόρροπης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας και της ανταγωνιστικής παρουσίας της στον ευρύτερο ευρωπαϊκό,

νομικό πλαίσιο του χωροταξικού σχεδιασμού. Η χωροταξική οργάνωση του χώρου σε περιφερειακό επίπεδο, σύμφωνα με τον εν λόγω Νόμο πραγματοποιείται με την έγκριση και την εφαρμογή του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης¹⁰. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημανθεί πως ο Χωροταξικός Σχεδιασμός δεν έχει εφαρμοστεί μέχρι σήμερα στη Χώρα μας, παρά τη σχετική πίεση του Συμβουλίου της Επικρατείας προς τη Διοίκηση και παρά το γεγονός ότι εκπονήθηκαν και εγκρίθηκαν Περιφερειακά Σχέδια για τις Περιφέρειες της Χώρας. Αντί του Χωροταξικού Σχεδιασμού εφαρμόζονται διάφορα υποκατάστατα, λόγω χάριν οι Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου – ΖΟΕ¹¹, με τα οποία δεν αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά τα χωροταξικά προβλήματα. Σύμφωνα με το άρθρο 29 του Ν. 1337/1983¹² που έχει κωδικοποιηθεί στο αρθ.183 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής

μεσογειακό και βαλκανικό της περίγυρο, γ) Στη στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στο σύνολο του εθνικού χώρου και ιδίως στις περιοχές που παρουσιάζουν προβλήματα αναπτυξιακής υστέρησης, έντονων κοινωνικών διαφοροποιήσεων και περιβαλλοντικής υποβάθμισης, καθώς και στις περιφερειακές και απομονωμένες περιοχές ή σε άλλες περιοχές που παρουσιάζουν μειονεκτικά χαρακτηριστικά λόγω της γεωγραφικής τους θέσης.

¹⁰ Τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης καταρτίζονται για κάθε Περιφέρεια της χώρας και αποτελούν σύνολα κειμένων ή και διαγραμμάτων με τα οποία: α) καταγράφεται και αξιολογείται η θέση της περιφέρειας στο διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο, ο ρόλος της σε εθνικό επίπεδο και σε σύγκριση με άλλες περιφέρειες και οι λειτουργίες διαπεριφερειακού χαρακτήρα που έχει ή μπορεί να αναπτύξει, β) καταγράφονται και αξιολογούνται οι παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και διάρθρωση του χώρου στο επίπεδο της περιφέρειας, γ) αποτιμώνται οι χωρικές επιπτώσεις των ευρωπαϊκών, εθνικών και περιφερειακών πολιτικών και προγραμμάτων στο επίπεδο της περιφέρειας και δ) προσδιορίζονται, με προοπτική δεκαπέντε (15) ετών, οι βασικές προτεραιότητες και οι στρατηγικές επιλογές για την ολοκληρωμένη και αειφόρο ανάπτυξη του χώρου στο επίπεδο της περιφέρειας, οι οποίες θα προωθούν την ισότιμη ένταξη της στον ευρύτερο διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο. Υποδεικνύουν ειδικότερα τις κατευθύνσεις για τη χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων και υπηρεσιών διοικητικής, κοινωνικής και τεχνικής υποδομής περιφερειακού και διανομαρχιακού ενδιαφέροντος καθώς και τις κατευθύνσεις για τη διοικητική και οικονομική ανασυγκρότηση του περιφερειακού χώρου και ιδίως αυτές που αφορούν στη δημιουργία βιώσιμων διοικητικών και αναπτυξιακών ενότητων σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο. Περιλαμβάνουν επίσης τις κατευθύνσεις και τα προγραμματικά πλαίσια για τη χωροθέτηση των βασικών παραγωγικών δραστηριοτήτων του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα και ιδίως τις περιοχές, υπό μορφή εναλλακτικών δυνατοτήτων, στις οποίες θα αναζητηθεί κατά προτεραιότητα ο καθορισμός Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων, καθώς και τις περιοχές για τις οποίες αντίστοιχα απαιτείται ο καθορισμός Περιοχών Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων και Σχεδίων Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων. Τέλος περιλαμβάνουν τις κατευθύνσεις για την ισόρροπη και αειφόρο διάρθρωση του περιφερειακού οικιστικού δικτύου, καθώς και τις βασικές προτεραιότητες για την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιφέρειας.

¹¹ Οι ΖΟΕ αποτελούν μορφή χωροταξικού σχεδιασμού, η οποία είναι σύμφωνη με το άρθρο 24 του Συντάγματος. Επομένως οι εντός αυτών τιθέμενοι περιορισμοί ως προς τις χρήσεις γης αποτελούν αντίστοιχους νόμιμους περιορισμούς της ιδιοκτησίας. Λόγω της επέκτασης ή της ένταξης της περιοχής στο σχέδιο ενδέχεται στην περιοχή έξω από το ΓΠΣ να δημιουργηθούν αλλοιώσεις χρήσεων γης, κατατμήσεις κ.α. Για το λόγο αυτό ο ίδιος ο Νόμος 1337/1983 προβλέπει στο άρθρο 29 τη ΖΟΕ, προκειμένου να διαφυλάξει την έξω από τη ΓΠΣ περιοχή. Ο θεσμός των ΖΟΕ εξακολουθεί να εφαρμόζεται και μετά τη θέσπιση του Ν. 2508/1997 για τη βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων και των οικισμών της χώρας.

¹² Σε εφαρμογή του άρθρου 24 του Συντάγματος εκδόθηκε ο Ν.947/1979 «περί οικιστικών περιοχών». Ο Νόμος αυτός παρά τις σημαντικές πολεοδομικές ρυθμίσεις του (ύπαρξη δυο επιπέδων σχεδιασμού, καθορισμός νέων τρόπων πολεοδομικής επέμβασης, θεσμοθέτηση χρήσεων γης, εισφορά σε γη και

Νομοθεσίας (ΚΒΠΝ) προβλέπεται η θέσπιση ζωνών οικιστικού ελέγχου (ΖΟΕ) στις περιοχές εκτός σχεδίου πόλεως, προκειμένου : να προστατευθούν αυτές και ιδιαίτερα εκείνες που γειτνιάζουν με τις πόλεις και τις περιοχές ένταξης και επέκτασης του σχεδίου πόλεως, να διαφυλαχθεί η γεωργική γη και να προστατευτούν οι ευαίσθητες περιοχές (δάση, υγροβιότοποι και αρχαιολογικοί χώροι).

Ο Οργανισμός Αθήνας ¹³ στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του για την υλοποίηση των κατευθύνσεων και την εφαρμογή των διατάξεων του Ν.1515/85 (ΦΕΚ 18 Α/18.2.1985) εκπόνησε μελέτη καθορισμού χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δόμησης μέσα στη Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου της περιοχής Βόρειας Αττικής, σύμφωνα με το άρθρο 29 του Ν.1337/83. Η περιοχή μελέτης εντάσσεται στη ΖΟΕ Αττικής που καθορίστηκε με το Π.Δ. ΦΕΚ 284/Δ/83, εκτείνεται στο τμήμα της χωροταξικής υποενοτήτας Βόρειας Αττικής, όπως αυτή ορίστηκε από τον Ν.1515/85. Η μελέτη εκπονήθηκε στις αρχές του έτους 1993 και στάλθηκε στους αρμόδιους φορείς για ενημέρωση και διατύπωση απόψεων και στους ΟΤΑ που περιλαμβάνονται μέσα στην έκτασή της για την τήρηση της νόμιμης διαδικασίας. Με την ψήφιση του νέου Οικιστικού Νόμου ¹⁴ (2508/97), την ανάληψη της υποχρέωσης από την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα και τη χωροθέτηση νέων μεταφορικών αξόνων και άλλων έργων υποδομής στην περιοχή, καθώς και την εξέλιξη νέων προγραμμάτων και έργων από φορείς που επηρεάζουν την ανάπτυξη της περιοχής, η Διοίκηση του Οργανισμού Αθήνας προκειμένου να προωθήσει την προαναφερθείσα πρόταση ανέθεσε σε εξωτερικούς συνεργάτες το έργο της επικαιροποίησης της μελέτης ΖΟΕ Βόρειας Αττικής. Η εν λόγω ομάδα μετά από συνεργασία με όλες τις κεντρικές και περιφερειακές Υπηρεσίες και Φορείς που σχετίζονται με το θέμα και τη διενέργεια σειράς αυτοψιών στην περιοχή μελέτης και συνεργασιών με τις Υπηρεσίες του ΟΡΣΑ, υπέβαλε στην Υπηρεσία επικαιροποιημένη πρόταση για «Οριοθέτηση Ζωνών και καθορισμό χρήσεων γης και όρων δόμησης στην περιοχή της Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου Βόρεια Αττικής» για έγκριση και κίνηση της τελικής διαδικασίας στους φορείς γνωμοδότησης τον Ιούλιο του 1999.

Σύμφωνα με την ανωτέρω πρόταση η διάρθρωση των χρήσεων γης για την περιοχή μελέτης προβλέπει τις ακόλουθες ζώνες προστασίας, αναπτυξιακές ζώνες και ζώνες εκτόνωσης. Πιο συγκεκριμένα οι ζώνες προστασίας εξειδικεύονται σε ζώνες

χρήμα) αδρανοποιήθηκε , κυρίως λόγω των διατάξεων του που ρυθμίζουν την εισφορά σε γη και χρήμα. Κατ' επέκταση η πολιτεία για να αντιμετωπίσει τα άμεσα πολεοδομικά και στεγαστικά προβλήματα, αναγκάστηκε να δημιουργήσει νέο νομοθετικό πλαίσιο. Πρόκειται για το Ν.1337/1983 «Επέκταση πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές ρυθμίσεις » που έγινε περισσότερο γνωστός σαν «μεταβατικός» Νόμος , διότι δημιουργήθηκε για να καλύψει επείγουσες απαιτήσεις και να ισχύσει ορισμένη χρονική περίοδο, δηλαδή μέχρι την ψήφιση ενός οριστικού θεσμικού πλαισίου της Πολεοδομίας.

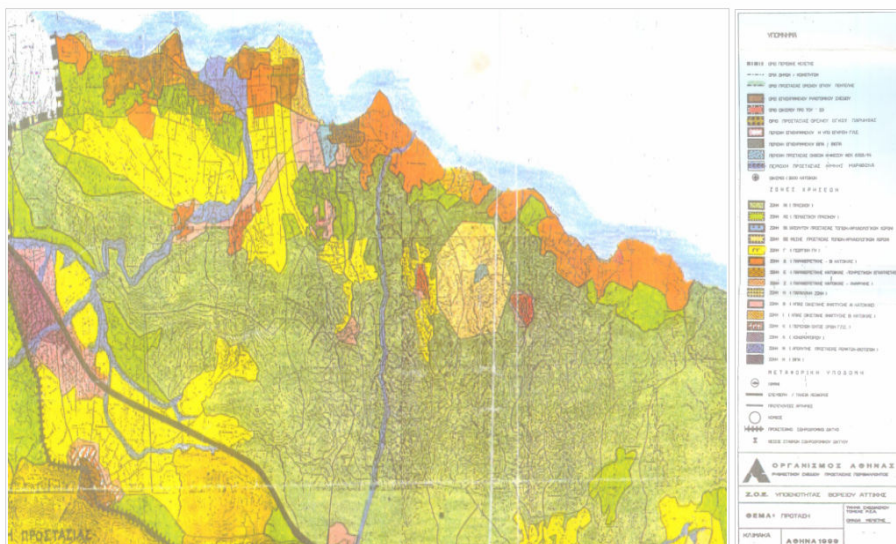
¹³ Το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας εγκρίθηκε το 1985 με το Ν.1515/1985, ο οποίος προέβλεπε τη δημιουργία οργανισμού σχεδιασμού και προγραμματισμού, σαν φορέα υπεύθυνο για την εξειδίκευση και το συντονισμό της υλοποίησης των σχεδίων.

¹⁴ Σήμερα το βασικό και γενικό νομικό πλαίσιο των παρεμβάσεων σε πολεοδομικό επίπεδο αποτελεί ο ν. 2508/1997 « Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας », με τον οποίο συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε ο ν. 1337/1983.

προστασίας ρεμάτων και βιοτόπων, όπου στην περιοχή μελέτης ως βασικά ρέματα θεωρούνται το ρέμα των Νέων Παλατιών Ωρωπού, ο ποταμός Ασωπός και τα παρακλάδια του, καθώς και τα ρέματα του Καπανδριτίου που καταλήγουν στη Λίμνη του Μαραθώνα. Ως βιότοπος που χρήζει ειδικής μελέτης και προστασίας χαρακτηρίζεται η περιοχή στις εκβολές του Ασωπού στην κοιλάδα του Ωρωπού (Θέση Αλυκές- Αγ. Κων/νου) Άλλη κατηγορία ζωνών προστασίας είναι αυτή των αρχαιολογικών χώρων¹⁵. Όσον αφορά στην περιοχή μελέτης ως ζώνες απολύτου προστασίας θεωρούνται το ιερό του Αμφιάρειου και η περιοχή της Σκάλας του Ωρωπού. Ακόμη προβλέπονται ζώνες απολύτου προστασίας πρασίνου που περιλαμβάνουν τις χαρακτηρισμένες από το Υπ. Γεωργίας δασικές εκτάσεις, οι οποίες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο κομμάτι της περιοχής μελέτης, καθώς και ζώνες προστασίας περιαστικού πρασίνου, οι οποίες έχουν κυρίως δασικό χαρακτήρα, αλλά περιλαμβάνουν και εκτάσεις χέρσες ή γεωργικές. Αναφορικά με τις αναπτυξιακές ζώνες, οι οποίες υποδιαιρούνται σε δυο ειδών: των οικιστικών ζωνών και των ζωνών παραγωγικών δραστηριοτήτων. Στην περιοχή μελέτης έχουν θεσμοθετηθεί με τη ΖΟΕ εξοχικής κατοικίας (ΦΕΚ 456/85) ζώνες αμιγούς εξοχικής κατοικίας στις παραλιακές περιοχές των Δήμων του Καλάμου και του Μαρκόπουλου Ωρωπού, καθώς και των Δημοτικών Διαμερισμάτων της Σκάλας του Ωρωπού και των Νέων Παλατιών. Τέλος οι ζώνες εκτόνωσης¹⁶ εξειδικεύονται σε: ζώνες οικιστικής ανάπτυξης α' κατοικίας, ζώνες οικιστικής ανάπτυξης β' κατοικίας, ζώνες αναψυχής και β' κατοικίας, παραλιακές ζώνες και ζώνες γεωργικής γης. Πιο συγκεκριμένα στην περιοχή μελέτης προβλέπονται ζώνες ήπιας οικιστικής ανάπτυξης β' κατοικίας στο Δημοτικό Διαμέρισμα της Σκάλας του Ωρωπού και στο Δήμο του Μαρκόπουλου Ωρωπού. Επίσης ως παραλιακές ζώνες μικτού χαρακτήρα προβλέπονται οι παραλίες των Νέων Παλατιών, της Σκάλας του Ωρωπού και του Καλάμου. Ακόμη η Κοιλάδα του Ωρωπού, ως θύλακας γεωργικής καλλιέργειας θεωρείται ζώνη γεωργικής γης, με στόχο να διατηρηθεί αναλλοίωτος ο γεωργικός της χαρακτήρας. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η κατηγοριοποίηση των προαναφερθεισών ζωνών είναι ενδεικτική και δεν έχει την έννοια απολύτου διαχωρισμού μεταξύ των κατηγοριών, δεδομένου ότι ορισμένες ζώνες έχουν διττό προσανατολισμό και καλύπτουν λειτουργίες διαφορετικού χαρακτήρα, όπως λόγω χάρη παραγωγικές δραστηριότητες και οικιστική χρήση (βλ. Σχέδιο 2 – Χάρτης Οριοθέτησης των ΖΟΕ, σύμφωνα με την Πρόταση του ΟΡΣΑ 1999).

¹⁵ Αυτές χωροθετούνται στους κηρυγμένους και λοιπούς αρχαιολογικούς χώρους και στοχεύουν στην προστασία τους, είτε με πλήρη απαγόρευση της δόμησης, είτε με τον καθορισμό των επιτρεπόμενων χρήσεων και όρων δόμησης.

¹⁶ Οι ζώνες εκτόνωσης δεν έχουν αναπτυξιακή διάσταση, ούτε συγκεκριμένο προσανατολισμό, αλλά στοχεύουν στην εκτόνωση των πιέσεων που ασκούνται στις περιφερειακές ζώνες των βασικών οικισμών, παρέχοντας τη δυνατότητα ανέγερσης εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης των οικισμών, καθώς και κατοικίας με χαμηλούς όρους δόμησης.

Χάρτης Οριοθέτησης των ΖΟΕ – Πρόταση του ΟΡΣΑ 1999

Σχετικά με τον πολεοδομικό σχεδιασμό το βασικό και γενικό νομικό πλαίσιο των παρεμβάσεων αποτελεί ο ν. 2508/1997 « Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας», με τον οποίο συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε ο ν. 1337/1983. Σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 1 του ανωτέρω νόμου, η οικιστική οργάνωση και ο πολεοδομικός σχεδιασμός πραγματοποιείται σε δυο επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο περιλαμβάνονται : α) το ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας του περιβάλλοντος (ΡΣ)¹⁷ και β) το γενικό πολεοδομικό σχέδιο (ΓΠΣ) για τον αστικό και περιαστικό χώρο και το σχέδιο χωρικής και οικιστικής ανάπτυξης ανοικτών πόλεων για τον μη αστικό χώρο (ΣΧΟΟΑΠ). Το δεύτερο επίπεδο αποτελεί την εξειδίκευση και εφαρμογή του πρώτου επιπέδου και περιλαμβάνει την πολεοδομική μελέτη¹⁸ και την πράξη εφαρμογής¹⁹ της, καθώς και τις πολεοδομικές μελέτες αναπλάσεων, παραγωγικών πάρκων ή άλλες ειδικές πολεοδομικές μελέτες.

¹⁷ Ειδικότερα για τις περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο ιδιαίτερης πολεοδομικής και χωροταξικής παρέμβασης, λόγω του ιδιόμορφου χαρακτήρα τους ως μητροπολιτικών περιοχών. Συγκεκριμένα ο ν.1515/1985 αφορά το Ρυθμιστικό Σχέδιο της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας και ο ν. 1561/1985 το Ρυθμιστικό Σχέδιο της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εφαρμογή του Ρυθμιστικού Σχεδίου πραγματοποιείται στην κλίμακα του Φυσικού Σχεδιασμού με τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια για κάθε Δήμο στις περιοχές των εγκεκριμένων σχεδίων και των νέων οικιστικών επεκτάσεων, καθώς και με το σχεδιασμό της Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου για την εκτός σχεδίου περιοχή της μητροπολιτικής περιοχής.

¹⁸ η πολεοδομική μελέτη υλοποιεί τους στόχους του γενικού πολεοδομικού σχεδίου και αναφέρεται σε αέριαιες πολεοδομικές ενότητες μέσα στην περιοχή του γενικού πολεοδομικού σχεδίου ή και στο σύνολό της.

¹⁹ Η έγκριση της πολεοδομικής μελέτης γίνεται με Π. Δ/γμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ. Μετά την έγκριση της πολεοδομικής μελέτης ακολουθεί το στάδιο εφαρμογής της, η οποία εξαρτάται από τον τρόπο πολεοδομικής ανάπτυξης. Ειδικότερα στην περίπτωση της πολεοδομικής μελέτης Κανονιστικών όρων δόμησης η εφαρμογή της ρυθμίζεται από το άρθρο 12 του Ν.1337/83. Η εφαρμογή αυτή πραγματοποιείται με σύνταξη και κύρωση της πράξης εφαρμογής. Η πράξη αυτή συνοδεύεται από κτηματογραφικό διάγραμμα εφαρμογής και κτηματολογικό πίνακα εφαρμογής. Η πράξη εφαρμογής κυρώνεται με απόφαση του νομάρχη και μεταγράφεται στο οικείο υποθηκοφυλάκειο.

Με το νόμο αυτό το περιεχόμενο του ΓΠΣ διευρύνθηκε και περιλαμβάνει ολόκληρη την αστική και περιαστική περιοχή του «Καποδιστριακού» δήμου ή της κοινότητας, στην οποία ανήκει τουλάχιστον ένας οικισμός με πληθυσμό άνω των 2000 κατοίκων. Ειδικότερα το ΓΠΣ περιλαμβάνει : α) όλες τις πολεοδομημένες περιοχές, σύμφωνα με οποιοδήποτε πολεοδομικό καθεστώς που προβλέπει η πολεοδομική νομοθεσία του Πρωτοβάθμιου ΟΤΑ και τους οικισμούς που υπάρχουν πριν το 1923²⁰ β) τις προς πολεοδόμηση περιοχές, εφόσον η πολεοδόμησή τους κρίνεται αναγκαία εν όψει ορισμένων κριτηρίων (λ.χ. δημογραφικής εξέλιξης) Οι προς πολεοδόμηση περιοχές μπορεί να αφορούν κύρια ή δεύτερη κατοικία γ) τις περιοχές γύρω από τις πόλεις ή οικισμούς για τις οποίες απαιτείται έλεγχος και περιορισμός της οικιστικής εξάπλωσης, συμπεριλαμβανομένων και των περιοχών που καθορίστηκαν ως Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου δ) τα εγκεκριμένα κατά τη δημοσίευση του ν. 2508/1997, γενικά πολεοδομικά σχέδια, δηλαδή τα παλιά ΓΠΣ που έχουν εγκριθεί με τη διαδικασία του ν. 1337/1983 ε) όλες τις περιοχές ειδικής προστασίας που δεν είναι προορισμένες για πολεοδόμηση (π.χ. αρχαιολογικοί χώροι, παράκτιες ζώνες κτλ). Συνεπώς το περιεχόμενο του παλιού ΓΠΣ περιελάμβανε μόνο τις πολεοδομημένες ή προς πολεοδόμηση περιοχές, ενώ το νέο περιλαμβάνει ολόκληρη την εντός και εκτός σχεδίου περιοχή του ΟΤΑ.

Ειδικότερα το ΓΠΣ περιέχει κυρίως τα ακόλουθα στοιχεία : α) όρια της κάθε πολεοδομικής ενότητας, β) τη γενική εκτίμηση των αναγκών των πολεοδομικών ενοτήτων σε κοινόχρηστους χώρους, κοινωφελείς εξυπηρετήσεις και δημόσιες παρεμβάσεις ή ενισχύσεις στον τομέα της στέγης, γ) όρια ζωνών ανάλογα με το βαθμό προστασίας και επέμβασης, δ) γενική πρόταση πολεοδομικής οργάνωσης, ανάπτυξης, ανάπλασης ή αναμόρφωσης των πολεοδομικών ενοτήτων και των ζωνών αναπτυξιακών δραστηριοτήτων σε συνάρτηση με τις ανωτέρω ανάγκες (χρήσεις γης, πολεοδομικά κέντρα, κύριο δίκτυο κυκλοφορίας, πυκνότητα και μέσος συντελεστής δόμησης κατά πολεοδομική ενότητα ή τμήμα της, απαγορεύσεις δόμησης και χρήσης).

Σχετικά με την περιοχή μελέτης θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο Δήμος του Ωρωπού εμπίπτει στη νομοθεσία του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας, καθώς και οι υπόλοιποι δήμοι της περιοχής μελέτης. Δεν διαθέτει επί του παρόντος Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, ενώ η μελέτη της α' φάσης εκπόνησης του για την κοιλάδα του Ωρωπού βρίσκεται υπό ανάθεση από τον Οργανισμό Αθήνας. Η μελέτη πολεοδόμησης και επέκτασης του οικισμού του Αγ. Κωνσταντίνου, ο οποίος βρίσκεται εντός των διοικητικών ορίων του εν λόγω δήμου, βρίσκεται στο Νομοθετικό για τροποποιήσεις με σκοπό την αύξηση των Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου. Ακόμη οι μελέτες οριοθέτησης των οικισμών Ποντίων και Αγ. Αικατερίνης του ιδίου Δήμου βρίσκονται προ έλεγχου στο ΠΕΧΩΔΕ. Επίσης η μελέτη για τη β' κατοικία στην περιοχή Αγριλέζα εκκρεμεί λόγω μη οριοθέτησης των ρεμάτων που διασχίζουν την περιοχή, καθώς και η μελέτη για την ένταξη της β' κατοικίας στην περιοχή Λαχανόκηποι της κοινότητας

²⁰ Ιδιαίτερη κατηγορία αποτελούν οι περιοχές οικισμών που έχουν διαμορφωθεί πριν από την ισχύ του ν.δ. της 17-7-1923. Για αυτούς τους οικισμούς δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις της εκτός σχεδίου πόλεως, παρότι στερούνται εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως, αλλά υπάγονται σε ειδικό καθεστώς. Ειδικότερα το ν. δ. της 17-7-1923 επιτρέπει την έκδοση διοικητικών πράξεων βάσει των διατάξεων των άρθρων 9,10 παρ.2,14 παρ.4 και 17 για τον καθορισμό όρων και περιορισμών δόμησης των οικισμών προ του 1923.

Χαλκούτσι. Επιπλέον η μελέτη για την ένταξη της β' κατοικίας στο Χαλκούτσι κατέπεσε στο Συμβούλιο της Επικρατείας και όσον αφορά στην περίπτωση της Σκάλας του Ωρωπού, επειδή δεν θεωρείται οικισμός απαιτείται Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο. Αναφορικά με το Δήμο Καλάμου που αποτελεί τμήμα της ευρύτερης περιοχής μελέτης εκκρεμεί μελέτη για την επέκταση του σχεδίου της Παραλίας του Καλάμου, καθώς και η μελέτη οριοθέτησης του οικισμού. Σχετικά με το Δήμο Μαρκόπουλο Ωρωπού η μελέτη ένταξης για τον οικισμό της παραλίας βρίσκεται προ ανάρτησης. Τέλος εκκρεμεί η κτηματογράφηση, η πολεοδόμηση και η πολεοδομική μελέτη επέκτασης και πράξης εφαρμογής του Δήμου του Συκαμίνου.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν συνετό να αναφερθεί και το νομοθετικό πλαίσιο που σχετίζεται με την πολεοδόμηση περιοχών δεύτερης κατοικίας. Ειδικότερα η πολεοδόμηση περιοχών δεύτερης κατοικίας ρυθμίζεται με το Π.Δ. της 16-8-1985. Στη συνέχεια το Π.Δ. αντικαταστάθηκε από το Π.Δ. της 27-8-1993, το οποίο εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 43 του Ν.2145/93. Σύμφωνα με το προαναφερθέν άρθρο προβλέπεται στις πυκνοδομημένες περιοχές δεύτερης κατοικίας, νέος τρόπος πολεοδόμησης μέσω του σχεδίου άμεσης πολεοδομικής οργάνωσης (ΣΑΠΟ). Αυτός ο τρόπος πολεοδόμησης κρίθηκε αντισυνταγματικός. Τελικά η πολεοδόμηση των περιοχών δεύτερης κατοικίας ρυθμίζεται με το Ν.2242/94, με τον οποίο επαναφέρθηκε σε ισχύ το ως άνω Π.Δ. της 16-8-1985, το οποίο συμπληρώνεται με το Νόμο αυτό. Σύμφωνα με τον Νόμο 2242/94 για την πολεοδόμηση των περιοχών δεύτερης κατοικίας, ανεξάρτητα αν είναι πυκνοδομημένες ή αραιοδομημένες απαιτούνται :1) Η εκπόνηση και έγκριση Σχεδίου Ανάπτυξης Περιοχών δεύτερης κατοικίας (ΣΧΑΠ) για τον καθορισμό των επιθυμητών προγραμματικών μεγεθών ανάπτυξης της κάθε περιοχής μέσα στα πλαίσια των κατευθύνσεων χωροταξικής οργάνωσης και 2) Η εκπόνηση και έγκριση της οικείας πολεοδομικής μελέτης για την εξειδίκευση των γενικών αρχών και ρυθμίσεων του ΣΧΑΠ και για τον καθορισμό του κοινόχρηστου, κοινωφελούς και οικοδομήσιμου χώρου, καθώς και των κατάλληλων όρων και περιορισμών δόμησης.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2545/1997 (ΦΕΚ 254 Α) οι Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές (ΒΕΠΕ) διακρίνονται σε τέσσερις διαφορετικές κατηγορίες, μία από αυτές είναι το Βιοτεχνικό Πάρκο (ΒΙΟΠΑ). ΒΙΟΠΑ είναι ο χώρος που καθορίζεται, οριοθετείται, πολεοδομείται και οργανώνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του ανωτέρω Νόμου, προκειμένου να λειτουργήσει ως χώρος υποδοχής κάθε βιομηχανικής και βιοτεχνικής δραστηριότητας χαμηλής όχλησης και επαγγελματικών εργαστηρίων. Στην περιοχή μελέτης χωροθετείται το ΒΙΟΠΑ Οινοφύτων, όπου και απασχολείται μεγάλο ποσοστό του μόνιμου πληθυσμού της περιοχής και στο οποίο οφείλεται κατά ένα μεγάλο βαθμό η περιβαλλοντική υποβάθμιση της περιοχής, καθώς και το Βιοτεχνικό Πάρκο εκτός της γεωγραφικής ενότητας Ωρωπού και εντός των ορίων του Δήμου της Αυλώνας μέχρι τα σύνορα με το Νομό Βοιωτίας, το οποίο ρυπαίνει τον Ασωπό ποταμό που διέρχεται εντός του Δήμου Ωρωπίων, με αποτέλεσμα την περαιτέρω περιβαλλοντική υποβάθμιση της παραλίας της περιοχής μελέτης.

Η πολεοδόμηση των περιοχών που ανήκουν κατά κυριότητα σε οικοδομικούς συνεταιρισμούς γίνεται με το Π. Δ/γμα 93/1987, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα. Το Δ/γμα αυτό ρυθμίζει τις προϋποθέσεις σύστασης, οργάνωσης, διοίκησης και

λειτουργίας των οικοδομικών συνεταιρισμών (αστικών και παραθεριστικών) καθώς και τις προϋποθέσεις πολεοδόμησης (σύνταξη πολεοδομικής μελέτης) των εκτάσεων που ανήκουν στους συνεταιρισμούς αυτούς. Στην περιοχή μελέτης υπάρχουν δυο οικισμοί στο Δήμο του Ωρωπού, των Λαχανόκηπων και του Βαρυκού, των οποίων η κυριότητα ανήκει στον οικοδομικό συνεταιρισμό των υπαλλήλων του Υπουργείου Γεωργίας.

2.4. Οι περιοχές εντός και εκτός σχεδίου πόλεως της περιοχής μελέτης

Οι Δήμοι της περιοχής μελέτης αποτελούνται από μία πληθώρα οικισμών εντός και εκτός σχεδίου. Αυτή η διάκριση των οικισμών έχει άμεση συνέπεια στον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η δόμηση στον κάθε οικισμό. Το κύριο κριτήριο που διακρίνει τις περιοχές σε εντός και εκτός σχεδίου είναι η ύπαρξη εγκεκριμένου ρυμοτομικού ή πολεοδομικού σχεδίου ή σχεδίου πόλεως ή πολεοδομικής μελέτης.²¹ Εφόσον δεν υπάρχει τέτοιο σχέδιο ή μελέτη, η περιοχή θεωρείται ως εκτός σχεδίου πόλεως, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 2 του ΓΟΚ, με το οποίο ταυτίζονται οι ως άνω όροι. Μία περιοχή θεωρείται ως εντός σχεδίου πόλεως, μετά από τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της σχετικής διοικητικής πράξης έγκρισης του ρυμοτομικού σχεδίου ή της πολεοδομικής μελέτης.

Κατ' επέκταση περιοχές εντός σχεδίου πόλεως αποτελούν οι περιοχές :

- του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου ή σχεδίου πόλεως, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. δ. της 17-7-1923.²²
- της εγκεκριμένης πολεοδομικής μελέτης του ΓΠΣ των ν.1337/1983 και 2508/1997, ανεξάρτητα από τον τρόπο πολεοδόμησης τους (δηλαδή εάν πρόκειται για πολεοδομική μελέτη κανονιστικών όρων δόμησης, ενεργού πολεοδομίας ή αστικού αναδασμού.
- της εγκεκριμένης πολεοδομικής μελέτης οικισμών μέχρι 2000 κατοίκους του π.δ. 20/30-8-1985, όπως ισχύει. Πρόκειται για οικισμούς που έχουν δημιουργηθεί μέχρι την ισχύ του ν.1337/1983. Για την επέκταση των οικισμών αυτών απαιτείται η ύπαρξη ΣΧΟΟΑΠ καθώς και έγκριση ενιαίας πολεοδομικής μελέτης, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 19 του ν.2508/1997.
- της εγκεκριμένης πολεοδομικής μέσα στα όρια του οικισμού, για την οποία εκπονείται ρυμοτομικό σχέδιο κατά τις διατάξεις του ν. δ. της 17-7-1923, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του ως άνω άρθρου 19 της προηγούμενης περίπτωσης.

²¹ Εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο οικισμού ή σχέδιο πόλης ή πολεοδομικό σχέδιο ή πολεοδομική μελέτη, είναι το διάγραμμα που καθορίζει τους ειδικούς όρους δόμησης, τους κοινόχρηστους και δομήσιμους χώρους και τις επιτρεπόμενες χρήσεις σε κάθε τμήμα ή ζώνη του οικισμού.

²² Το νομοθετικό πλαίσιο των Σχεδίων Πόλεως ή των Ρυμοτομικών Σχεδίων αποτελεί το Ν. Δ / για της 17-7/16-8-1923. Είναι ο πρώτος και βασικός Νόμος με τον οποίο το Κράτος επιχειρεί να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της ανάπτυξης των οικισμών της Χώρας. Βάσει του νόμου αυτού έχει ανοικοδομηθεί σχεδόν όλη η Χώρα μας. Αυτός ο νόμος περιέχει κανόνες δικαίου που αφορούν τη σύνταξη, έγκριση και εφαρμογή των Σχεδίων Πόλεων, την τακτοποίηση των οικοπέδων, τον έλεγχο των εργασιών δόμησης και γενικά την τήρηση των σχετικών με την εφαρμογή των Σχεδίων Πόλεων διατάξεων του Ν. Δ/τος αυτού.

- της εγκεκριμένης πολεοδομικής μελέτης δεύτερης κατοικίας του π. δ. της 16/30 -8-1985. Αλλά και η πολεοδομική μελέτη του ΓΠΣ ή ΣΧΟΟΑΠ του ν.5508/1997, εφόσον αφορά δεύτερη κατοικία.
- της εγκεκριμένης πολεοδομικής μελέτης πολεοδόμησης της Περιοχής Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων(ΠΟΑΔΠ) ²³ του άρθρου 10 του ν.2442/1999.
- της πολεοδομικής μελέτης πολεοδόμησης της βιομηχανικής και επιχειρηματικής περιοχής (ΒΕΠΕ) του ν.2545/1997.
- της εγκεκριμένης πολεοδομικής μελέτης της πολεοδόμησης περιοχής ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης (ΠΟΤΑ)²⁴ του άρθρου 29 της προηγούμενης περίπτωσης.

Στο Δήμο του Ωρωπού οι περιοχές που διαθέτουν εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο και κατ' επέκταση θεωρούνται εντός σχεδίου πόλεως είναι οι ακόλουθες : οικισμός Σκάλας Ωρωπού διανομής του 1927 (ΦΕΚ 381/Α/1929), οικισμός Νέων Παλατιών του 1927 (ΦΕΚ 381/Α/1929), παραχωρήθηκαν εκτάσεις του οικισμού στους πρόσφυγες και έγινε επέκταση του οικισμού και πολεοδόμηση αυτού για α' κατοικία (ΦΕΚ 897Δ 9-8-93),οικισμός Νέας Πολιτείας με εγκεκριμένο όριο από 4908/Π-124 Απόφαση Νομάρχη Αν. Αττικής που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 237 16 Μαρτίου 1994 τεύχος Δ, οικισμός του Ωρωπού, οικισμός Αγ. Κων/νου που είναι β' κατοικίας με ΦΕΚ 46/11.2.23. και ο οικισμός Χαλκούτσι του 1927, όπου είχαν παραχωρηθεί κτήματα στους πρόσφυγες.

Από την άλλη πλευρά περιοχές εκτός σχεδίου πόλεως αποτελούν όλες οι άλλες περιοχές της χώρας που δεν έχουν εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο ή πολεοδομική μελέτη. Ειδικότερα θεωρούνται οι περιοχές γενικών πολεοδομικών παρεμβάσεων (περιοχή Ρυθμιστικού Σχεδίου, ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ), καθώς και των περιοχών ειδικών παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ²⁵, ΠΟΑΔΠ ,ΒΕΠΕ, ΠΟΤΑ) πλην της περιοχής της πολεοδομικής μελέτης τους. Επιπλέον εκτός σχεδίου θεωρούνται οι πάσης φύσεως

²³ Σύμφωνα με το άρθρο 10 του Νόμος 2742/1999 ως περιοχές οργανωμένης ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων (Π.Ο.Α.Π.Δ.) χαρακτηρίζονται θαλάσσιες εκτάσεις, καθώς και χερσαίες περιοχές που είναι πρόσφορες, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του χωροταξικού σχεδιασμού, για την ανάπτυξη παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του πρωτογενούς, δευτερογενούς ή τριτογενούς τομέα, καθώς και δραστηριοτήτων ή επιχειρηματικών πρωτοβουλιών πειραματικού χαρακτήρα.

²⁴ Ως Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) χαρακτηρίζονται δημόσιες ή ιδιωτικές εκτάσεις εκτός των εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων, εκτός των ορίων οικισμών που υπάρχουν πριν το 1923 και εκτός ορίων οικισμών κάτω των 2000 κατοίκων. Στις εκτάσεις αυτές δημιουργείται ένα σύνολο τουριστικών εγκαταστάσεων που αποτελείται από ξενοδοχεία διαφόρων λειτουργικών μορφών, εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής της παρ.3 του άρθρου 2 του ν.2160/1993, καθώς και συμπληρωματικές εγκαταστάσεις αναψυχής, άθλησης και γενικά υπηρεσιών διάθεσης του ελεύθερου χρόνου των τουριστών.

²⁵ Ένας άλλος μηχανισμός εφαρμογής, ελέγχου και υποστήριξης του Χωροταξικού Σχεδιασμού θεσμοθετείται με το άρθρο 11 του Νόμου 2742/1999 «Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη» περί περιοχών ειδικών χωρικών παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ). Ειδικότερα σε εφαρμογή κατευθύνσεων εγκεκριμένων Ειδικών ή Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, μπορούν να χαρακτηρίζονται ως Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων περιοχές εντός ή εκτός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων ή οικισμών προϋφισταμένων του 1923 ή εντός ορίων οικισμών κάτω των 2000 κατοίκων, οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερα ή κρίσιμα προβλήματα χωρικής ανάπτυξης που απαιτούν ειδικό σχεδιασμό και ρύθμιση

ζώνες (λ.χ. ΖΟΕ) που δεν έχουν το χαρακτήρα και τη μορφή ρυμοτομικού σχεδίου ή πολεοδομικής μελέτης .

Σχετικά με το Δήμο του Ωρωπού ως εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές θεωρούνται οι ΖΟΕ, ο οικισμός Βαρυκό του οικοδομικού συνεταιρισμού των υπαλλήλων του Υπουργείου Γεωργίας, για τον οποίο υπάρχει αναθεώρηση του '86, ο οικισμός Αλυκές Χαλκουτσίου του οικοδομικού συνεταιρισμού των υπαλλήλων του Υπουργείου Γεωργίας με υπό ένταξη την περιοχή των Λαχανοκήπων, η υπ' ένταξη περιοχή β' παραθεριστικής κατοικίας στο Χαλκούτσι (ΦΕΚ 555Δ/2/8/88), η οποία ήταν εντός σχεδίου για 10 χρόνια και μετά από ενστάσεις έγινε πάλι εκτός σχεδίου και τέλος η υπ' ένταξη περιοχή Αγριλέζα στο Χαλκούτσι.

Ιδιαίτερη κατηγορία αποτελούν οι περιοχές οικισμών που έχουν διαμορφωθεί πριν από την ισχύ του ν.δ. της 17-7-1923. Για αυτούς τους οικισμούς δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις της εκτός σχεδίου πόλεως, παρότι στερούνται εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως, αλλά υπάγονται σε ειδικό καθεστώς. Ειδικότερα το ν. δ. της 17-7-1923 επιτρέπει την έκδοση διοικητικών πράξεων βάσει των διατάξεων των άρθρων 9,10 παρ.2,14 παρ.4 και 17 για τον καθορισμό όρων και περιορισμών δόμησης των οικισμών προ του 1923. Κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων αυτών, εκδόθηκε το β. δ/γμα της 15-6/2-7-1968 «Περί καθορισμού των όρων και περιορισμών δόμησης των οικοπέδων των κείμενων εντός των ορίων των νομίμως υφιστάμενων προ του έτους 1923 οικισμών, των στερούμενων εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου». Για πρώτη φορά ο νόμος 947/1979 «περί οικιστικών περιοχών» προέβλεψε με την παρ.8 του άρθρου 62, την έκδοση προεδρικών διαταγμάτων που ορίζουν τα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη και τη διαδικασία που πρέπει να τηρηθεί για τον καθορισμό των ορίων των οικισμών αυτών. Σύμφωνα με την εξουσιοδότηση αυτή εκδόθηκαν αρχικά το π.δ. 21-11/1-12-1979 και στη συνέχεια το π.δ. της 2/13-3-1981. Οι περιπτώσεις μη εφαρμογής του π. δ. της 2/13-3-1981 (άρθρα 99-108 του ΚΒΠΝ) είναι οι παραδοσιακοί οικισμοί προ του 23 και οι οικισμοί προ του 23 με πληθυσμό μέχρι 2000 κατοίκους. Όσον αφορά στους οικισμούς προ του 23 με πληθυσμό μέχρι 2000 κατοίκους οριοθετούνται και έχουν περιορισμούς και όρους δόμησης σύμφωνα με το π. δ. 24-4/3-5-1985. Στην περιοχή μελέτης ο ορεινός οικισμός του Ωρωπού, θεωρείται οικισμός προ του 23.

Μία άλλη κατηγορία οικισμών που στερούνται πολεοδομικού σχεδίου και δεν ανήκουν στις εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές είναι οι οικισμοί μέχρι 2000 κατοίκους. Σύμφωνα με την παρ.5 του άρθρου 42 του ν.1337/1983, η οποία αντικαταστάθηκε από την παρ. 17 του άρθρου 8 του ν. 1512/1985 παρέχεται η εξουσιοδότηση στη διοίκηση να ρυθμίσει τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία οριοθέτησης και πολεοδόμησής τους. Συμπληρωματική ρύθμιση για την οριοθέτηση, δόμηση και πολεοδόμηση αυτών των οικισμών περιλαμβάνουν οι παρ. 1 και 2 του άρθρου 19 του ν. 2508/1997. Ειδικότερα στην περιοχή μελέτης η Νέα Πολιτεία είναι οικισμός που πολεοδομήθηκε με βάση το Ν.Δ. 17-7-1923 και το 2002 έγινε η επέκταση του οικισμού, σύμφωνα με την οριοθέτηση και την πολεοδόμηση οικισμών πληθυσμού κάτω των 2000 κατοίκων με ΦΕΚ 181Δ/3-5-85.

2.5. Το νομικό πλαίσιο που διέπει τη δόμηση στις εκτός σχεδίου περιοχές

Μελετώντας την εξέλιξη της δόμησης στις εντός και εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές, υπό το πρίσμα του νομοθετικού πλαισίου που την καθορίζει, συμπεραίνουμε ότι με το ν.δ. της 17-7-1923 ολόκληρη η ελληνική γη διαχωρίστηκε σε περιοχές εντός σχεδίου – προνομιούχες και εκτός σχεδίου – μη προνομιούχες. Η εκάστοτε κρατική μηχανή μετά από πιέσεις διαφόρων ομάδων συμφερόντων για περαιτέρω δόμηση στις εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές συνέβαλε σε αυτό το αίτημα, αντί να προβεί σε ενιαίο σχεδιασμό τους, για την προστασία τους και στην εξασφάλιση γης για μελλοντικές πολεοδομικές και στεγαστικές ανάγκες, με αποτέλεσμα να δομούνται άναρχα υπό την εύνοια του θεσμικού πλαισίου. Η περιοχή μελέτης αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα, αφού εμπεριέχει πολλές περιοχές, οι οποίες ακόμα δεν έχουν ενταχθεί στο σχέδιο πόλεως, παρότι έχουν πυκνοδομηθεί άναρχα και χωρίς τον απαιτούμενο σχεδιασμό. Πιο συγκεκριμένα στο Χαλκούτσι της Σκάλας του Ωρωπού δεν έχει πραγματοποιηθεί επέκταση του σχεδίου πόλεως, διότι η πολεοδομική μελέτη που εκπονήθηκε σύμφωνα με το Ν.1337/83 ακυρώθηκε για τυπικούς λόγους. Αυτό είχε ως συνέπεια τη δημιουργία μίας ολόκληρης συστάδας αυθαίρετων και πυκνοδομημένων εκτός σχεδίου πόλεως οικισμών.

Ειδικότερα η άναρχη δόμηση υλοποιείται με την έκδοση μίας σειράς διοικητικών πράξεων²⁶ που επιτρέπουν αρχικά την οικοδόμηση των γηπέδων που έχουν πρόσωπο σε εθνικό, επαρχιακό ή κοινοτικό δρόμο και στη συνέχεια σε οποιοδήποτε κοινόχρηστο χώρο. Κατά μήκος λοιπόν των δρόμων αρχίζει η δόμηση των γηπέδων (γραμμική ανάπτυξη), η οποία στη συνέχεια επεκτείνεται και στα όμορα γήπεδα που δεν έχουν πρόσωπο σε κοινόχρηστο χώρο αυθαίρετα. Έπειτα με πράξεις της Διοίκησης και κυρίως με το π. δ/γμα της 6-10-1978 επιτρέπεται η δόμηση των γηπέδων εκτός σχεδίου, εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις σε ολόκληρη τη Χώρα.. Κατ' επέκταση στις εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές είναι δυνατόν να ανεγείρονται κτίρια όχι μόνο για την εξυπηρέτηση της γεωργικής γης, αλλά και για βιομηχανικές εγκαταστάσεις, γραφεία, καταστήματα, κατοικίες, κτίρια κοινωφελής ωφέλειας (ΔΕΗ, ΟΤΕ κτλ), εκπαιδευτήρια, νοσοκομεία, κλινικές και διάφορα άλλα κτίρια και εγκαταστάσεις²⁷, με άμεση συνέπεια την αλλοίωση της γεωργικής γης αλλά και των

²⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 162 του ΚΒΠΝ εκδόθηκε αρχικά το π. δ/γμα της 23-10- 1928 « περί καθορισμού των όρων και περιορισμών δόμησης της εντός και εκτός της ζώνης των πόλεων ανέγερσης οικοδομών», το οποίο αντικαταστάθηκε με το π. δ/γμα της 6/17-10-1978 «περί καθορισμού των όρων και περιορισμών δόμησης των γηπέδων των κειμένων εκτός των ρυμοτομικών σχεδίων των πόλεων και εκτός των ορίων των νομίμως υφιστάμενων προ του 1923 οικισμών», το οποίο τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα, ιδιαίτερα με το π.δ. της 14/31-5-1985 «τροποποίηση των όρων και περιορισμών δόμησης των γηπέδων των κειμένων εκτός των ρυμοτομικών σχεδίων των πόλεων και εκτός των ορίων των νομίμως υφιστάμενων προ του 1923 οικισμών», όπως ισχύει.

²⁷ Με τα άρθρα 163-180 του ΚΒΠΝ καθορίζονται οι χρήσεις που επιτρέπονται στα κτίρια που ανεγείρονται στις περιοχές εκτός σχεδίου πόλεως. Οι χρήσεις αυτές αφορούν τα κτίρια που ανεγείρονται πάνω σε γήπεδα και δεν έχουν καμία σχέση με τις χρήσεις γης που περιλαμβάνονται στο π.δ. της 23-3/6-3-1987 «κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης» και οι οποίες δεν έχουν σε καμία περίπτωση, εφαρμογή στις εκτός σχεδίου περιοχές. Τα κτίρια που ανεγείρονται στα γήπεδα κατηγοριοποιούνται για την εφαρμογή των επιτρεπόμενων σε αυτά χρήσεων. Ειδικότερα οι χρήσεις που προβλέπονται κατά κατηγορία κτιρίων ορίζονται περιοριστικά στα άρθρα 163-180 του ΚΒΠΝ και αναφέρονται κυρίως σε ειδικά κτίρια (κοινωφελή και ιδιωτικά), αλλά και σε κτίρια κατοικίας.

περιοχών που από τη φύση τους δεν προορίζονται για οικοδόμηση, όπως δάση, δασικές εκτάσεις, παραλίες. Στην κακοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος και στην επιδείνωση της άναρχης δόμησης σε περιοχές που δεν θα έπρεπε να δομούνται συνέβαλε η δυνατότητα έγκρισης τοπικών ρυμοτομικών σχεδίων ανεξέλεγκτα στις εκτός σχεδίου περιοχές. Με το τοπικό ρυμοτομικό ²⁸ μπορεί να δομούνται κτίρια για την εξυπηρέτηση οποιουδήποτε δημόσιου, δημοτικού και γενικά κοινωφελούς σκοπού (δημοτικά και κοινοτικά καταστήματα, φυλακές, νομισματοκοπεία, εκπαιδευτήρια), κτίρια για την εξυπηρέτηση στεγαστικών προγραμμάτων του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας και άλλων δημοσίων φορέων.

2.6. Εφαρμογή

Η συγκεκριμένη εφαρμογή αποσκοπεί στην χαρτογραφική απεικόνιση της επέκτασης του οικιστικού δικτύου στην περιοχή μελέτης και ιδιαίτερα στις εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές, καθώς και των αλλαγών στις χρήσεις γης μέσα στην πάροδο των ετών. Στη διάρκεια εκπόνησης αυτής της εφαρμογής θα επισημανθούν υπό τη μορφή χρήσιμων συμπερασμάτων για τη λήψη προτεινόμενων μέτρων :

- ο προσανατολισμός της επέκτασης του οικιστικού δικτύου και των αιτίων που οδήγησαν σε αυτόν
- η επιρροή των οικιστικών πιέσεων στις υπόλοιπες χρήσεις γης της υπό μελέτης περιοχής, όπως είναι οι δασικές εκτάσεις, η γεωργική γη και τα υδατορέματα και κατ' επέκταση η ανάγκη επαναπροσδιορισμού των ορίων των ζωνών οικιστικού ελέγχου.

Τα δεδομένα που απαιτούνται για την υλοποίηση της εφαρμογής είναι συνδυασμός ψηφιδωτών (raster)²⁹ και διανυσματικών δεδομένων (vector)³⁰, διαφορετικών χρονολογιών, για να εντοπισθούν οι διαχρονικές αλλαγές στις επιλεγμένες περιοχές.

Τα διανυσματικά δεδομένα έχουν προέλθει από την Απογραφή του 2001 που διεξήγαγε η ΕΣΥΕ και έχουν κλίμακα 1:5000. Επίσης ορισμένα διανυσματικά δεδομένα ενδεχομένως να προκύψουν από ψηφιοποίηση αντικειμένων των ψηφιδωτών δεδομένων.

²⁸ Με το άρ.114 του ΚΒΠΝ παρέχεται η δυνατότητα έγκρισης τοπικού ρυμοτομικού σχεδίου σε περιοχές εκτός σχεδίου πόλεως και εκτός των ορίων των οικισμών προ του 1923. Με το σχέδιο αυτό καθορίζονται χώροι για την ανέγερση κτιρίων δημόσιων και δημοτικών σκοπών και γενικά κτιρίων κοινής ωφέλειας. Μαζί με το σχέδιο αυτό καθορίζονται επίσης όροι και περιορισμοί δόμησης.

²⁹ Στην ψηφιδωτή μορφή ο χώρος χωρίζεται σε χωρία κανονικού σχήματος (pixels), το καθένα από τα οποία αποτελεί βασική λογική μονάδα. Τα μοντέλα αυτής της κατηγορίας είναι τα πλέον κατάλληλα για την ψηφιακή καταγραφή μη διακριτών (συνεχών) φαινομένων – οντοτήτων.

³⁰ Στα διανυσματικά δεδομένα η βασική λογική μονάδα είναι στο γεωγραφικό χώρο γραμμή, που εκφράζεται από μια σειρά σημείων (x, y) ενώ οι επιφάνειες εκφράζονται από σύνολο διαδοχικών γραμμικών τμημάτων που τις προσδιορίζουν.

Τα ψηφιδωτά δεδομένα θα είναι συνδυασμός αεροφωτογραφιών και δορυφορικών εικόνων. Μέσω της φωτοερμηνευτικής μεθοδολογίας³¹ θα ψηφιοποιηθούν στις αεροφωτογραφίες και στις δορυφορικές εικόνες οι βασικές κατηγορίες χρήσεων γης, για να απεικονισθούν οι μεταβολές αυτών με την πάροδο των ετών, καθώς και η επέκταση του οικιστικού δικτύου σε βάρος των υπολοίπων χρήσεων γης. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί ότι χρησιμοποιήθηκαν ορθοφωτογραφίες του Υπουργείου Γεωργίας, χρονολογίας του 1996 και κλίμακας 1:40000. Για τον εντοπισμό των διαχρονικών αλλαγών στις χρήσεις γης χρησιμοποιήθηκαν δορυφορικές εικόνες Ikonos, μη ορθοαναγμένες, ακρίβειας της τάξεως του 1 m που αποτελούν το υπόβαθρο της περιοχής μελέτης στο Google Earth και οι οποίες έχουν ληφθεί το Φεβρουάριο του 2009.

Τα κριτήρια επιλογής των οικισμών που θα χρησιμοποιηθούν για να χαρτογραφικό υπόβαθρο στην εφαρμογή είναι τα ακόλουθα :

- εντός και εκτός σχεδίου πόλεως οικισμοί που γειτνιάζουν με τα δασικά συγκροτήματα της περιοχής μελέτης
- εντός και εκτός σχεδίου πόλεως οικισμοί που συνορεύουν με θύλακες γεωργικής γης
- εντός και εκτός σχεδίου πόλεως οικισμοί, τους οποίους διασχίζουν υδατορέματα.

³¹ Με τον όρο φωτοερμηνευτική μεθοδολογία εννοούμε τη δυνατότητα αναγνώρισης αντικειμένων που υπάρχουν στις φωτογραφίες και την αναμετάδοση της πληροφορίας αυτής σε τρίτους. Ουσιαστικής σημασίας εργαλεία για τη φωτοερμηνευτική μεθοδολογία είναι η εμπειρία, η λογική και η επιστημονική γνώση.

3. Αναπτυξιακή Φυσιογνωμία της περιοχής μελέτης

3.1. Διοικητική Διαίρεση της περιοχής μελέτης

Η περιοχή μελέτης περιλαμβάνει τέσσερις ΟΤΑ : το Δήμο Ωρωπού, το Δήμο Καλάμου, το Δήμο Μαρκόπουλου Ωρωπού και το Δήμο Συκαμίνου όπως αυτοί προέκυψαν μετά την συνένωση των παλαιότερων ΟΤΑ που προβλέπει ο Ν. 2539/97 για τη «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης» (ΦΕΚ 244/04-12-1997 - Πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας»). Οι προγενέστεροι της συνένωσης ΟΤΑ αποτελούν σήμερα Δημοτικά ή Κοινοτικά Διαμερίσματα (ΔΔ ή ΚΔ) του κατά περίπτωση νέου ΟΤΑ. Συγκεκριμένα, ο Δήμος Ωρωπού αποτελείται από 3 Δημοτικά Διαμερίσματα:

- το Δ. Δ. Νέων Παλατιών, στο οποίο ανήκουν διοικητικά οι ακόλουθοι οικισμοί : των Νέων Παλατιών, της Αγ. Αικατερίνης, του Αγ. Αθανάσιου, του Αγ. Κων/νου και των Ποντίων.
- το Δ. Δ. της Σκάλας Ωρωπού, στο οποίο ανήκουν διοικητικά οι ακόλουθοι οικισμοί : της Σκάλας του Ωρωπού, της Νέας Πολιτείας και του Χαλκουτσίου.
- το Δ. Δ. Ωρωπού, στο οποίο ανήκουν διοικητικά οι ακόλουθοι οικισμοί : του Ωρωπού, του Κάμπου του Ωρωπού και των Πλατανιών του Ωρωπού.

Ο Δήμος του Καλάμου αποτελείται από ένα Δ. Δ. του Καλάμου στο οποίο ανήκουν διοικητικά οι οικισμοί του Καλάμου και των Αγ. Αποστόλων.

Ο Δήμος του Μαρκόπουλου Ωρωπού αποτελείται από το Δ. Δ. του Μαρκόπουλου, στο οποίο ανήκουν διοικητικά οι εξής οικισμοί : του Μαρκόπουλου, της Αγ. Βαρβάρας, του Μπάφι και του Νέου Λιβύσσιου.

Τέλος ο Δήμος του Συκαμίνου αποτελείται από το Δ. Δ. του Συκαμίνου, στο οποίο ανήκουν διοικητικά οι ακόλουθοι οικισμοί : το Συκαμίνο, το Καμάρι, το Κατηφόρι, το Νέο Συκαμίνο και ο Πευκιάς. Στον ακόλουθο πίνακα 3 παρατίθεται η κατανομή της έκτασης των Δημοτικών Διαμερισμάτων της περιοχής μελέτης.

Πίνακας 3. Κατανομή της έκτασης της περιοχής μελέτης ανά Δ. Δ.

	Έκταση (στρέμματα)
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΙΩΝ	30.615,9
Δ. Δ. Νέων Παλατιών	68.98,7
Δ. Δ. Σκάλας Ωρωπού	12.194,6
Δ. Δ. Ωρωπού	11.522,6
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ	44.457,4
Δ. Δ. Καλάμου	44.457,4
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ ΩΡΩΠΟΥ	23.496,2
Δ. Δ. Μαρκόπουλου Ωρωπού	23.496,2
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	17.420,5
Δ. Δ. Συκαμίνου	17.420,5

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφή Πληθυσμού 2001

3.2. Πληθυσμός - Δημογραφική Φυσιογνωμία - Αστικοποίηση

3.2.1. Πληθυσμός

Σε αυτή την ενότητα θα εξετασθούν οι πιο πρόσφατες δημογραφικές εξελίξεις με βάση τα αποτελέσματα των απογραφών του 1991 και του 2001. Ως γεωγραφική μονάδα αναφοράς σε όλες τις αναλύσεις που ακολουθούν θεωρήθηκε ο Δήμος. Ενώ για τις απαραίτητες συγκρίσεις με την υπόλοιπη χώρα επιλέχθηκε σαν βάση αναφοράς η Νομαρχία Ανατολικής Αττικής, στην οποία υπάγεται διοικητικά η περιοχή μελέτης, καθώς και η Περιφέρεια Αττικής που αποτελεί υπερσύνολο της Νομαρχίας.

Ο συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός³² της περιοχής μελέτης, σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής του 2001 της ΕΣΥΕ ανέρχεται σε 16.426 άτομα (σύνολο πραγματικού πληθυσμού³³ 19.558 άτομα), το οποίο αποτελεί το 7,7% του Μόνιμου Πληθυσμού της Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής. Στο Δήμο Ωρωπού διαμένουν μόνιμα 7.597 άτομα, στο Δήμο Καλάμου 4.079 άτομα, στο Δήμο Μαρκόπουλου Ωρωπού 3.451 άτομα και στο Δήμο του Συκαμίνου 1.299 άτομα .

Στο Δήμο Ωρωπού ο Μόνιμος Πληθυσμός σχεδόν ισοκατανέμεται στα δυο μεγάλα Δ. Δ. των Νέων Παλατιών και της Σκάλας του Ωρωπού, όπου και συγκεντρώνεται το 84% του μόνιμου πληθυσμού όλου του Δήμου. Στο Δήμο του Καλάμου ο μόνιμος πληθυσμός σχεδόν μοιράζεται στους δυο οικισμούς που τον απαρτίζουν, δηλαδή του Καλάμου και των Αγ. Αποστόλων. Ο οικισμός των Αγ. Αποστόλων υπερβαίνει πληθυσμιακά, σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής του 2001, τον ορεινό οικισμό του Καλάμου κατά 2% περίπου. Στο Δήμο του Μαρκόπουλου Ωρωπού ο ομώνυμος οικισμός διαθέτει το 90% του Μόνιμου Πληθυσμού του εν λόγω Δήμου και στο Δήμο του Συκαμίνου το 62% του Μόνιμου Πληθυσμού του Δήμου διαμένει μόνιμα στον ομώνυμο οικισμό.

Όλοι οι Δήμοι της περιοχής μελέτης παρουσιάζουν αύξηση του Μόνιμου Πληθυσμού τους μέσα στη δεκαετία. Το μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης μέσα στη δεκαετία εμφανίζει ο Δήμος του Μαρκόπουλου Ωρωπού, ενώ δεύτερος έρχεται ο Δήμος Καλάμου. Τη μικρότερη πληθυσμιακή άνοδο με ποσοστό 31,2 % εμφανίζει ο Δήμος Ωρωπού. Αυτό το ποσοστό είναι αρκετά μικρότερο από το αντίστοιχο ποσοστό της Νομαρχίας της Ανατολικής Αττικής. Ακόμη θα πρέπει να σημειωθεί ότι είναι ο πιο πυκνοκατοικημένος Δήμος, συγκριτικά με τους άλλους τρεις, γεγονός που υποδεικνύει πως θα υπάρχει μικρό απόθεμα χώρου για την ανοικοδόμηση νέων κτισμάτων. Επίσης το γεγονός ότι εκκρεμούν για το Δήμο του Ωρωπού οι απαραίτητες πολεοδομικές ρυθμίσεις (λ.χ. ΓΠΣ, οριοθέτηση ρεμάτων, επέκταση των ορίων των ΖΟΕ) δυσχεραίνει την περαιτέρω ανοικοδόμηση του Δήμου. Ενδεχομένως ο Μόνιμος Πληθυσμός του Δήμου του Ωρωπού να παρουσιάζει τη μικρότερη άνοδο και εξαιτίας των

³² Σύμφωνα με τους ορισμούς της ΕΣΥΕ ως Μόνιμος Πληθυσμός θεωρείται ο αριθμός των ατόμων που δήλωσε ως μόνιμη κατοικία κατά την απογραφή τον συγκεκριμένο τόπο, ανεξάρτητα από το πού βρέθηκε και απογράφηκε στην επικράτεια της χώρας.

³³ Σύμφωνα με τους ορισμούς της ΕΣΥΕ ως Πραγματικός Πληθυσμός θεωρείται αριθμός των ατόμων που βρέθηκαν παρόντα κατά την ημέρα της απογραφής σε κάθε τόπο.

περιβαλλοντικών προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά, για να βελτιωθεί το επίπεδο της ποιότητας ζωής των κατοίκων του.

Παρατηρείται ότι στον Δήμο Ωρωπού όλα τα Δ. Δ. παρουσιάζουν πληθυσμιακή αύξηση μέσα στη δεκαετία 1991- 2001, με μεγαλύτερη αυτή του Δ. Δ. Ωρωπού που αγγίζει το 39,5%. Στη συνέχεια έρχεται το Δ. Δ. της Σκάλας του Ωρωπού με αύξηση της τάξεως του 32,2% και τέλος το Δ. Δ. Νέων Παλατιών με ποσοστό αύξησης της τάξεως του 28,3%. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το Δ. Δ. του Ωρωπού είναι το πιο αραιοδομημένο, συγκριτικά με τα άλλα δυο που απαρτίζουν το Δήμο, διαθέτει πιο ευνοϊκούς όρους δόμησης (οικισμός προ '23) και δεν πλήττεται άμεσα από τα περιβαλλοντικά προβλήματα που ταλανίζουν κυρίως τα άλλα δυο Δημοτικά Διαμερίσματα του εν λόγω Δήμου. Ο Δήμος Καλάμου εμφανίζει σημαντική πληθυσμιακή αύξηση της τάξεως του 63,8% με τον παραλιακό οικισμό των Αγ. Αποστόλων να παρουσιάζει ρυθμό μεταβολής άνω του 100% μέσα στη δεκαετία. Ο Δήμος του Μαρκόπουλου Ωρωπού σημείωσε τη μεγαλύτερη πληθυσμιακή άνοδο (91,7%), συγκριτικά με τους υπόλοιπους Δήμους της περιοχής μελέτης μέσα στη δεκαετία 1991-2001 με τον ομώνυμο οικισμό και τον οικισμό Νέο Λιβύσσιον να εμφανίζουν ρυθμό μεταβολής άνω του 100%. Τέλος ο Δήμος του Συκαμίνου παρουσίασε αύξηση της τάξεως του 52,6%, ενώ ξεχώρισαν οι οικισμοί Καμάρι, Κατηφόρι και Πευκιάς, των οποίων ο ρυθμός μεταβολής ξεπέρασε κατά πολύ τον αντίστοιχο του Δήμου.

Στον ακόλουθο πίνακα 4 παρατίθεται η μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού και η κατανομή του ανά Δήμο, Δημοτικό Διαμέρισμα και Αυτοτελή Οικισμό³⁴ σύμφωνα με τα στοιχεία των Απογραφών του 1991 και του 2001.

Πίνακας 4 :Μεταβολή Μόνιμου πληθυσμού ανά Δ. Δ. και οικισμό 1991-2001

	Μόνιμος πληθυσμός		
	2001	1991	μεταβολή %
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.934.097	10.223.392	7,0%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.894.573	3.594.817	8,3%
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	386.067	243.119	58,8%
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	7.597	5.789	31,2%
Δ .Δ. Νέων Παλατιών	3.299	2.571	28,3%
Νέων Παλατιών	2.363	2.133	10,8%

³⁴ Η ΕΣΥΕ για να αναγνωρίσει ένα οικισμό ως αυτοτελή ακολουθεί τα οριζόμενα στο αρ.3 του Π.Δ. 70/2000 (ΦΕΚ 63/Α/10-3-2000, «Διενέργεια γενικών απογραφών: α)Οικοδομών Κτιρίων και β) Πληθυσμού-Κατοικιών και Οικοτεχνίας, τα έτη 2000-2001»). Σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο ως αυτοτελής οικισμός ορίζεται: «Ένα σύνολο οικοδομών, οι οποίες γειτονεύουν και τα κτίρια των οποίων δεν απέχουν μεταξύ τους περισσότερο από διακόσια (200) μέτρα αν δεν υπάρχει εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως και μέχρι χίλια (1000) μέτρα, αν υπάρχει, και περιλαμβάνουν δέκα (10) τουλάχιστον κατοικίες νοικοκυριών ή μία συλλογική κατοικία ή κατοικίες νοικοκυριών και συλλογικές κατοικίες στις οποίες μπορούν να κατοικήσουν κανονικά πενήντα (50) τουλάχιστον άτομα, ανεξάρτητα αν αυτά κατοικούν όλο το έτος ή μία μόνο ορισμένη εποχή. Ως αυτοτελείς οικισμοί ορίζονται και οι μικρονησίδες, ανεξάρτητα από τις ανωτέρω προϋποθέσεις.»

Αγίας Αικατερίνης	169	71	138,1%
Αγίου Αθανασίου	41	22	86,4%
Αγίου Κων/νου	662	299	121,4%
Ποντίων	64	46	39,1%
Δ .Δ. Σκάλας Ωρωπού	3.074	2.326	32,2%
Σκάλα Ωρωπού	1.234	1.174	5,1%
Νέα Πολιτεία	277	161	7,2%
Χαλκούτσι	1.563	991	57,7%
Δ .Δ. Ωρωπού	1.244	892	39,5%
Ωρωπού	887	807	9,9%
Κάμπος Ωρωπού	226	23	89,8%
Πλατάνια Ωρωπού	111	62	79,0%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ	4.079	2.491	63,8%
Δ .Δ. Καλάμου	4.079	2.491	63,8%
Καλάμου	1.878	1.522	23,4%
Αγ. Αποστόλων	2.201	969	127,1%
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	3.451	1.800	91,7%
Δ .Δ. Μαρκόπουλο Ωρωπού	3.451	1.800	91,7%
Μαρκόπουλο	3.117	1.517	105,4%
Αγ. Βαρβάρα	162	160	1,25%
Μπάφι	36	60	66,7%
Νέο Λιβύσσιον	136	63	115,9%
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	1.299	851	52,6%
Δ .Δ. Συκαμίνου	1.299	851	52,6%
Συκαμίνου	805	736	9,4%
Καμάρι	74	12	516,7%
Κατηφόρι	72	31	222,6%
Νέο Συκαμίνου	214	41	422%
Πευκιάς	134	31	332,3%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφή Πληθυσμού 1991-2001

Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο για τη σύνθεση του πληθυσμού της περιοχής μελέτης αποτελεί και ο αριθμός των αλλοδαπών, μετά την μεγάλη προσέλευση οικονομικών μεταναστών στη Χώρα τα τελευταία χρόνια. Συνήθως το μεγαλύτερο ποσοστό των αλλοδαπών ανήκει στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό και απασχολείται στο δευτερογενή και τριτογενή παραγωγικό τομέα. Σύμφωνα με τα ακόλουθα στοιχεία παρατηρείται ότι η μεταβολή του πληθυσμού των αλλοδαπών στην περιοχή μελέτης σχεδόν σε όλους τους Δήμους είναι πολλαπλάσια της μεταβολής του πραγματικού πληθυσμού μέσα στη δεκαετία, γεγονός που υπογραμμίζει την αθρόα συγκέντρωση οικονομικών μεταναστών στην περιοχή μελέτης.

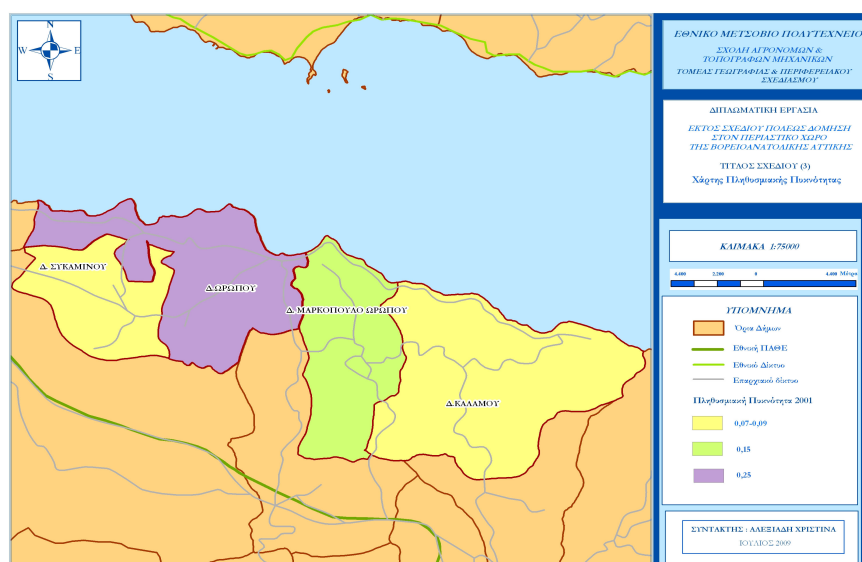
Πίνακας 5: Αλλοδαποί απογραφέντες ως μέρος του πραγματικού πληθυσμού 1991 -2001

	Πραγματικός πληθυσμός Σύνολο			Αλλοδαποί Απογραφέντες		
	1991	2001	μεταβολή	1991	2001	μεταβολή
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.523.407	3.761.810	0,067	92.412	376.732	3,077
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	7.144	8.674	0,214	175	1066	5,09

ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ	3.187	5.468	0,716	50	500	9,0
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	2.208	3.894	0,764	12	608	49,7
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	1.045	1.522	0,456	0	54	-

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφή Πληθυσμού 1991-2001

Η πυκνότητα του πληθυσμού είναι ένα άλλο στοιχείο που κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί για την πληθυσμιακή ανάλυση της περιοχής μελέτης. Με βάση τον μόνιμο πληθυσμό, το Δ. Δ. των Νέων Παλατιών του Δήμου Ωρωπού εμφανίζει το 2001 τη μεγαλύτερη πυκνότητα πληθυσμού (προφανώς αυτό οφείλεται και στο γεγονός ότι καταλαμβάνει τη μικρότερη έκταση) και ακολουθεί το Δ. Δ. της Σκάλας του Ωρωπού του ίδιου Δήμου. Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2001 ο πιο πυκνοκατοικημένος Δήμος της περιοχής μελέτης είναι του Ωρωπού και στη συνέχεια ακολουθεί ο Δήμος του Μαρκόπουλου Ωρωπού. Ο Δήμος Καλάμου παρότι καταλαμβάνει πληθυσμιακά τη δεύτερη θέση, επειδή είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση Δήμος έχει πληθυσμιακή πυκνότητα μόλις 0,09 (βλ. Σχέδιο 3 – Χάρτης Πληθυσμιακής Πυκνότητας της περιοχής μελέτης).

Χάρτης Πληθυσμιακής Πυκνότητας

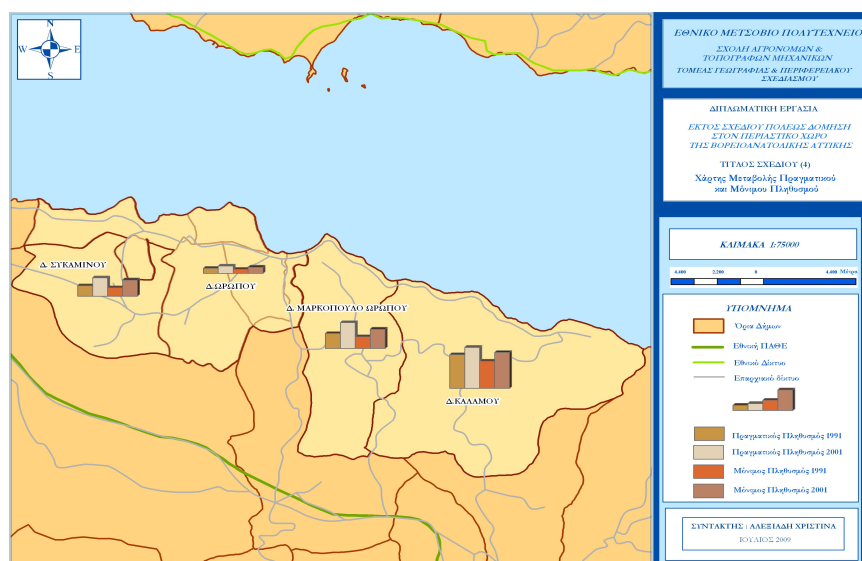
Πίνακας 6: Πληθυσμιακή Πυκνότητα – 2001 (με βάση τον Μόνιμο Πληθυσμό)

	Μόνιμος Πληθυσμός 2001	Έκταση (Ha)	Πυκνότητα (κατ./Ha)
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	7.597	30615.9	0,25
Δ. Δ. Νέων Παλατιών	3.299	6898.7	0,48
Δ. Δ. Σκάλας Ωρωπού	3.074	12194.6	0,25
Δ. Δ. Ωρωπού	1.244	11522.6	0,11
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ	4.079	44457.4	0,09
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	3.451	23496.2	0,15
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	1.299	17420.5	0,07

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφή Πληθυσμού 2001

3.2.2. Εκτίμηση μόνιμου και εποχικού πληθυσμού

Σε αυτή την ενότητα θα μελετηθούν οι διακυμάνσεις των πληθυσμιακών μεγεθών σε σχέση με τη χειμερινή και τη θερινή περίοδο, δεδομένου ότι η περιοχή μελέτης αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης παραθεριστών. Ο εποχικός πληθυσμός αποτελείται από τα άτομα που διατηρούν β' κατοικία στην περιοχή (παραθεριστές μακράς διάρκειας) και τους επισκέπτες (τουρίστες). Για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων, όσον αφορά στη διάσταση του φαινομένου της εποχικής κατοικίας, χρησιμοποιήθηκε η διάκριση των ορισμών του Πραγματικού και του Μόνιμου Πληθυσμού βάσει των στοιχείων Απογραφής του 1991 και του 2001. Στον επόμενο πίνακα παρατίθεται η μεταβολή του Μόνιμου και Πραγματικού πληθυσμού ανά απογραφικό έτος (βλ. Σχέδιο 4 – Χάρτης Μεταβολής Μόνιμου και Πραγματικού Πληθυσμού της περιοχής μελέτης).

Χάρτης Μεταβολής Μόνιμου και Πραγματικού Πληθυσμού

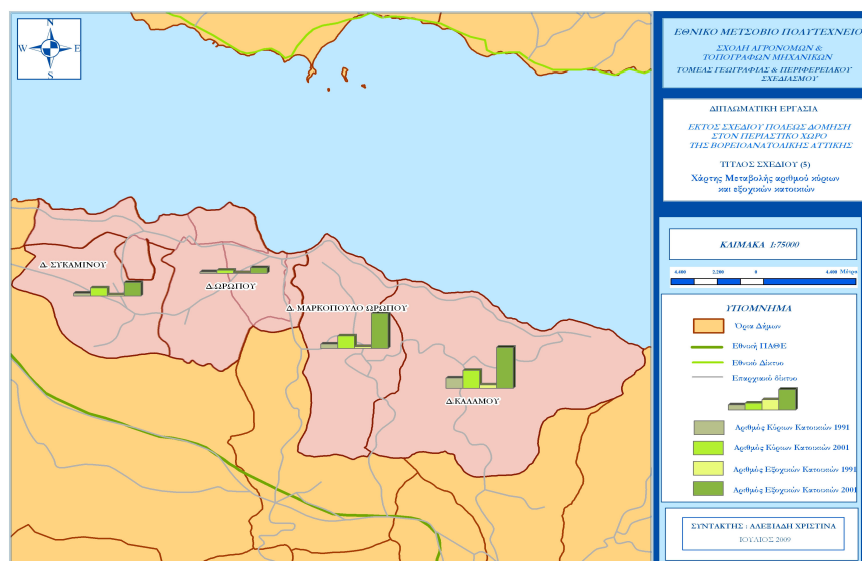
Πίνακας 7: Πραγματικός και Μόνιμος πληθυσμός ανά Δήμο της περιοχής μελέτης 1991-2001

	Πραγματικός πληθυσμός 1991	Πραγματικός πληθυσμός 2001	Μεταβολή ΠΠ 1991-2001	Μόνιμος Πληθυσμός 1991	Μόνιμος Πληθυσμός 2001	Μεταβολή ΜΠ 1991-2001
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	7.144	8.674	21,41%	5.789	7.597	31,23%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ	3.187	5.468	71,57%	2.491	4.079	63,75%
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	2.208	3.894	76,36%	1.800	3.451	91,72%
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	1.045	1.522	45,65%	851	1.299	52,64%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφή Πληθυσμού 1991 - 2001

Παρατηρείται ότι ο Πραγματικός Πληθυσμός είναι αρκετά αυξημένος, συγκριτικά με τον Μόνιμο, γεγονός που υπογραμμίζει την ύπαρξη εποχικού πληθυσμού στην περιοχή μελέτης. Από την άλλη πλευρά θα πρέπει να ειπωθεί ότι οι Απογραφές πληθυσμού έχουν διενεργηθεί το Μάρτιο που δεν αποτελεί κατ' εξοχήν μήνα διακοπών. Επομένως ο πραγματικός εποχικός πληθυσμός της περιοχής μελέτης θα

παρουσιάζεται κατά πολύ αυξημένος τη θερινή περίοδο. Ένας άλλος τρόπος εκτίμησης της μεταβολής του εποχικού πληθυσμού μπορεί να επιτευχθεί, μέσω του αριθμού των κύριων κανονικών κατοικιών³⁵ και του αριθμού των εξοχικών κατοικιών της Απογραφής. Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ ως κύριες κατοικίες θεωρούνται εκείνες στις οποίες διαμένει το νοικοκυριό το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου. Ενώ εξοχική είναι η κανονική κατοικία που βρίσκεται συνήθως μακριά από την κύρια κατοικία του νοικοκυριού (σε βουνό, κοντά στη θάλασσα κτλ και χρησιμοποιείται για ανάπαυση και αλλαγή περιβάλλοντος, κατά το καλοκαίρι ή κατά διαστήματα όλες τις εποχές. Στον επόμενο πίνακα παρατίθενται τα στοιχεία της Απογραφής του 1991 και 2001 για τις κανονικές κατοικίες (βλ. Σχέδιο 5 – Χάρτης Μεταβολής αριθμού κύριων και εξοχικών κατοικιών).

Χάρτης Μεταβολής αριθμού κύριων και εξοχικών κατοικιών

Πίνακας 8 : Κανονικές κατοικίες (κύριες και εξοχικές) ανά Δήμο της περιοχής μελέτης 1991-2001

	Κύριες Κανονικές κατοικίες (1991) ³⁶	Κύριες Κανονικές κατοικίες (2001)	Μεταβολή Κύριων Κανονικών Κατοικιών	Εξοχικές Κατοικίες (1991)	Εξοχικές Κατοικίες (2001)	Μεταβολή Εξοχικών Κατοικιών
Δήμος Ωρωπού	1.634	2.847	0,74	549	6.472	10,79
Δήμος Καλάμου	693	1.977	1,85	291	5.542	18,05
Δήμος Μαρκόπουλο Ωρωπού	454	1.299	1,86	197	2.158	9,95
Δήμος Συκαμίνου	233	484	1,08	77	857	10,13

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφή Πληθυσμού 1991 - 2001

³⁵ Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ ως κανονικές κατοικίες θεωρούνται όλες εκείνες οι κατοικίες που είναι μόνιμες και ανεξάρτητες κατασκευές και αποτελούνται από ένα τουλάχιστον κανονικό δωμάτιο και προορίζονται για κατοικία ενός νοικοκυριού.

³⁶ Ως κύριες κανονικές κατοικίες θεωρείται το άθροισμα των κύριων κατοικούμενων και των κύριων κατοικούμενων όπου το νοικοκυριό απουσιάζει προσωρινά.

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία παρατηρούμε ότι σε όλους τους Δήμους της περιοχής μελέτης ο αριθμός των εξοχικών κατοικιών ξεπερνά κατά πολύ τον αριθμό των κύριων κατοικιών. Πιο συγκεκριμένα οι εξοχικές κατοικίες κυριαρχούν στην περιοχή σε ποσοστό της τάξεως του 45% κατά μέσο όρο, δικαιολογώντας και τον ρόλο της περιοχής ως υποδοχέα β' κατοικίας. Επομένως ο πληθυσμός της περιοχής μελέτης σχεδόν τριπλασιάζεται τη θερινή περίοδο, γεγονός που επιτείνει την ανάγκη λήψης μέτρων για την υλοποίηση έργων υποδομής που θα μπορούν να εξυπηρετήσουν τον εποχικό πληθυσμό. Επίσης παρατηρείται ότι μέσα στη δεκαετία έχει σημειωθεί αξιόλογη ανοικοδόμηση στην περιοχή, αφού ο αριθμός των κύριων κατοικιών έχει σχεδόν τριπλασιαστεί με εξαίρεση το Δήμο του Συκαμίνου, όπου οι κύριες κατοικίες έχουν μόλις διπλασιασθεί. Από την άλλη πλευρά οι εξοχικές κατοικίες παρουσιάζουν ακόμη μεγαλύτερη άνοδο, αφού έχουν τουλάχιστον δεκαπλασιαστεί μέσα στη δεκαετία 1991- 2001. Σχετικά με τον αριθμό των εξοχικών κατοικιών τη μεγαλύτερη αύξηση παρουσίασαν οι Δήμοι του Ωρωπού και του Καλάμου.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η πληθυσμιακή μεγέθυνση της περιοχής μελέτης συνολικά αποτελεί σαφή ένδειξη της αναπτυξιακής δυναμικής και των προοπτικών της (τουριστική ανάπτυξη, αξιοποίηση των ιδιαίτερα σημαντικών φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, κ.λπ.). Όπως διαπιστώσαμε η πληθυσμιακή ενίσχυση που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια σε αρκετούς οικισμούς της περιοχής σχετίζεται άμεσα με τη γεωγραφική τους θέση, καθώς οι παραλιακοί οικισμοί είναι αυτοί που κυρίως λειτουργούν ως υποδοχείς β' κατοικίας ενώ τα τελευταία χρόνια και κάποιοι από τους ορεινούς οικισμούς που διατηρούν κάποια παραδοσιακά μορφολογικά χαρακτηριστικά και ταυτόχρονα διαθέτουν και αξιόλογο φυσικό τοπίο παρουσιάζουν τάσεις ανάσχεσης της πληθυσμιακής τους συρρίκνωσης.

3.2.3. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

Σε αυτή την ενότητα θα μελετηθεί η δημογραφική φυσιογνωμία του πληθυσμού των δήμων της περιοχής μελέτης και ειδικότερα θα γίνει αναφορά για : (α) την κατανομή του πληθυσμού ανά βασικές ηλικιακές ομάδες, (β) τη συμμετοχή των οικονομικά ενεργών ηλικιών στο σύνολο του πληθυσμού και (γ) το δείκτης γήρανσης. Σύμφωνα με τα ακόλουθα δεδομένα παρατηρούμε ότι ηλικιακή σύνθεση του πραγματικού πληθυσμού της περιοχής μελέτης εμφανίζει ιδιαίτερα αυξημένο δείκτη γήρανσης στο Δήμο Ωρωπού, όπου η τιμή του είναι σχεδόν τριπλάσια του αντίστοιχου δείκτη της Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής. Ενώ ο δείκτης γήρανσης στους υπόλοιπους Δήμους της περιοχής μελέτης παρουσιάζει σχεδόν το μισό της τιμής του δείκτη γήρανσης του Ωρωπού με ελάχιστες διακυμάνσεις. Σε όλους τους Δήμους ο δείκτης γήρανσης εμφανίζεται σημαντικά αυξημένος, εάν λάβουμε υπόψη την τιμή του δείκτη της Νομαρχίας. Όσον αφορά στη συμμετοχή των οικονομικά ενεργών ηλικιών (15-64) στο συνολικό πληθυσμό τα ποσοστά των Δήμων κυμαίνονται στο 30%, με μεγαλύτερα ποσοστά εκείνα του Δήμου Μαρκόπουλου και του Ωρωπού, τα οποία όμως είναι μειωμένα συγκριτικά με το αντίστοιχο ποσοστό της Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής.

Πίνακας 9: Ηλικιακή Σύνοθεση πληθυσμού- 2001 (με βάση τον Πραγματικό Πληθυσμό)

	ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝΑΤ. ΑΤΤΙΚΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ
ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ	Σύνολο 403.918	Σύνολο 8.674	Σύνολο 5.468	Σύνολο 3.894	Σύνολο 1.522
0-14	61.288	1.068	503	405	156
15-24	58.539	976	516	407	161
25-39	91.689	1.832	856	866	262
40-54	82.224	1.528	812	680	268
55-64	42.260	1.008	594	489	225
65+	50.067	1.185	798	604	227
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ 15-64 ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ	152.697 37,8%	2.950 34,0%	1.453 26,6%	1.338 34,4%	515 33,8%
ΔΕΙΚΤΗΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ (65+/0-14)	0,82	2,76	1,6	1,5	1,5

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφή Πληθυσμού 1991 - 2001

3.2.4. Αστικοποίηση

Σε αυτή την ενότητα θα αναλυθεί ο δείκτης αστικοποίησης του πληθυσμού της περιοχής μελέτης ανά Δήμο. Σύμφωνα με τα ακόλουθα δεδομένα του Πίνακα 10 ο πληθυσμός των Δήμων του Καλάμου και του Μαρκόπουλου Ωρωπού θεωρείται εξ' ολοκλήρου αστικός, ενώ του Δήμου Ωρωπού μόνο το 43,4% θεωρείται αστικός, ενώ στο Δήμο του Συκαμίνου ο πληθυσμός είναι εξ' ολοκλήρου αστικός.

Πίνακας 10 : Πραγματικός Πληθυσμός κατά Αστικότητα - 2001

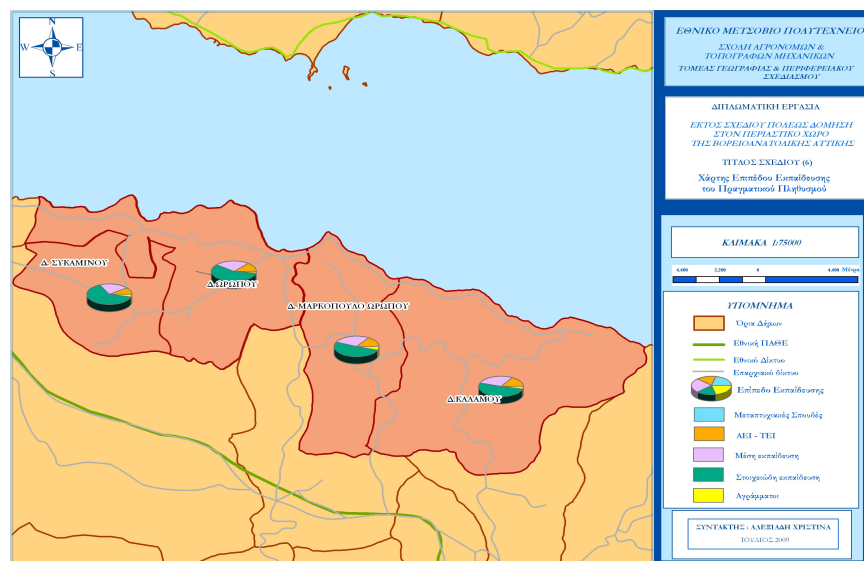
	Σύνολο	Αστικότητα		Αγροτικός
		Αστικός	%	
ΧΩΡΑ	10.964.020	7.980.414	72,8	2.983.606
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.761.810	3.724.813	99,0	36.997
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	7.597	3.299	43,4	4.298
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ	4.079	4.079	100,0	0
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	3.451	3.451	100,0	0
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	1.299	0	100,0	1.299

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφή Πληθυσμού 1991 - 2001

3.2.5. Επίπεδο Εκπαίδευσης

Σε αυτή την ενότητα θα αναλυθεί το προφίλ εκπαίδευσης του μόνιμου πληθυσμού της περιοχής μελέτης. Ειδικότερα παρατηρείται ότι το ποσοστό των κατοίκων που

έχουν παρακολουθήσει μεταπτυχιακές σπουδές, είτε σε επίπεδο διδακτορικού ή μάστερ είναι σχεδόν μηδενικό σε όλους τους Δήμους της περιοχής μελέτης, συγκριτικά με το σύνολο του πληθυσμού. Ακόμη το ποσοστό των πτυχιούχων Ανωτέρων, Ανωτάτων Σχολών και ΤΕΙ σε όλους τους Δήμους της περιοχής μελέτης εμφανίζει ποσοστά (8-14%) χαμηλότερα από εκείνα της Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής(17,9%), καθώς και από το αντίστοιχο της Περιφέρειας (21,1%). Οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης (26-32%) και εκείνοι που διαθέτουν στοιχειώδη εκπαίδευση (50-62%) της περιοχής μελέτης παρουσιάζουν σχεδόν τα ίδια ποσοστά με εκείνα της Νομαρχίας και της Περιφέρειας με πολύ μικρές διακυμάνσεις. Τέλος το ποσοστό των αγράμματων διατηρείται σε χαμηλό επίπεδο (2-4%) ακολουθώντας τα αντίστοιχα ποσοστά της Νομαρχίας και της Περιφέρειας (βλ. Σχέδιο 6 – Χάρτης επιπέδου εκπαίδευσης του πραγματικού πληθυσμού της περιοχής μελέτης).

Χάρτης Επιπέδου Εκπαίδευσης του Πραγματικού Πληθυσμού

Πίνακας 11: Επίπεδο εκπαίδευσης πραγματικού πληθυσμού (άνω των 10 ετών) - 2001

	Σύνολο ηλικίας 10 ετών και άνω	Με Μεταπτυχιακό - Διδακτορικό		Πτυχιούχοι Ανωτάτων και Ανωτέρων Σχολών και Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ-ΚΑΤΕΕ)		Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης		Που Τελείωσαν τη Γ' τάξη Γυμνασίου και Απόφοιτοι Στοιχειώδους Εκπαίδευσης		Αγράμματοι (μη γνωρίζοντες γραφή και ανάγνωση)	
		Αριθμ.	%	Αριθμ.	%	Αριθμ.	%	Αριθμ.	%	Αριθμ.	%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.411.896	52.203	1,5	720.203	21,1	1.126.577	33,0	1.228.833	36,0	73.910	2,2
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝ. ΑΤΤΙΚΗΣ	346.513	5.088	1,5	62.182	17,9	104.308	30,0	165.458	47,7	9.477	2,7
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	6905	30	0	736	11,0	2102	30,0	3868	56,0	169	2,0
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ	3759	20	0,01	535	14,0	1169	32,0	1914	51,0	121	3,0
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ ΩΡΩΠΟΥ	3178	25	0,01	429	13,0	998	31,0	1584	50,0	142	4,0
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	1205	4	0	102	8,0	309	26,0	752	62,0	38	3,0

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφή Πληθυσμού 2001

3.3. Οικονομικές Δραστηριότητες

3.3.1. Διάρθρωση απασχόλησης/ανεργία

Σε αυτή την ενότητα θα αναλυθεί η διάρθρωση της απασχόλησης του πληθυσμού ανά τομέα παραγωγής και κατά κλάδους οικονομικής δραστηριότητας καθώς και η εξέλιξη της ανεργίας στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό. Καταρχάς στον ακόλουθο πίνακα παρατίθενται στοιχεία σχετικά με τα ποσοστά του απασχολούμενου πληθυσμού και των ανέργων. Παρατηρείται ότι ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της περιοχής μελέτης κυμαίνεται από 37- 43% στο σύνολο του Μόνιμου Πληθυσμού. Τα ποσοστά αυτά παρουσιάζουν μικρή διακύμανση συγκριτικά με το ποσοστό της Νομαρχίας της Ανατολικής Αττικής που αγγίζει το 44%. Οι απασχολούμενοι αγγίζουν τα εξής αυξημένα ποσοστά 88- 96%, τα οποία συμπλέουν με τα αντίστοιχα της Νομαρχίας της Αν .Αττικής. Τέλος το ποσοστό των ανέργων στους Δήμους της περιοχής μελέτης κυμαίνεται από 4-12%, ποσοστό που είναι ανάλογο των ανέργων της Νομαρχίας που αγγίζει το 10%.

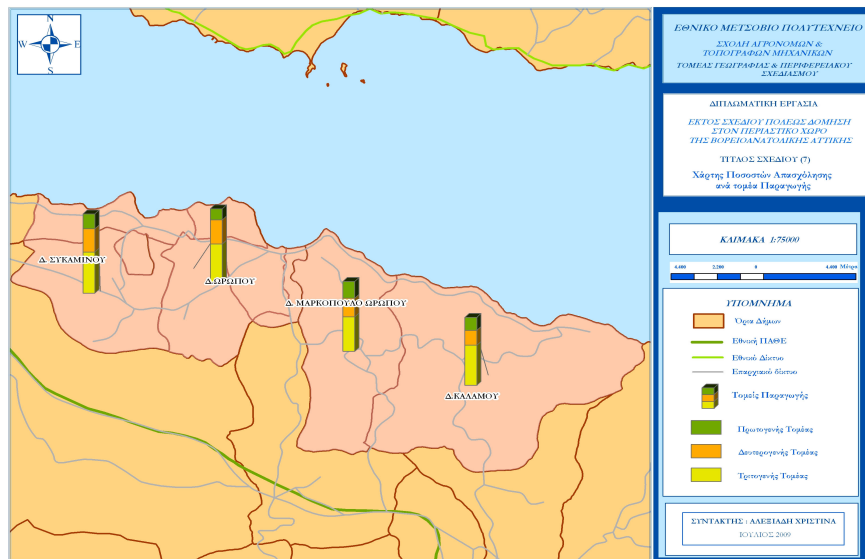
Πίνακας 12 : Οικονομικός ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός- Απασχολούμενοι και Άνεργοι- 2001 (Μόνιμος πληθυσμός)

	Μόνιμος Πληθυσμός	Οικονομικά ενεργός Πληθυσμός		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός		Απασχολούμενοι		Άνεργοι	
	(1)	(2)	(2/1)	(3)	(3/1)	(4)	(4/2)	(2-4)	(2-4)/2
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.223.392	4.614.499	0,45	5.608.893	0,55	4.102.089	0,88	512.410	0,12
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.594.817	1.746.101	0,49	1.848.716	0,51	1.579.189	0,90	166.912	0,10
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝ. ΑΤΤΙΚΗΣ	386.067	171.008	0,44	215.059	0,56	154.094	0,90	16.914	0,10
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	7.597	3.074	0,40	4.503	0,60	2.778	0,90	296	0,10
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ	4.079	1.517	0,37	2.242	0,63	1.339	0,88	178	0,12
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	3.451	1.475	0,43	1.976	0,57	1.409	0,96	66	0,04
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	1.299	521	0,40	778	0,60	480	0,92	41	0,08

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφή Πληθυσμού 2001

Στη συνέχεια παρατίθενται τα ποσοστά απασχόλησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της περιοχής μελέτης ανά τομέα παραγωγής, βάσει του Πραγματικού Πληθυσμού της Απογραφής του 2001. Ειδικότερα παρατηρείται ότι ο περισσότερος πληθυσμός απασχολείται στον τριτογενή τομέα, στη συνέχεια ακολουθεί ο δευτερογενής τομέας και τελευταίος και με μεγάλη απόκλιση από τους άλλους δυο ο πρωτογενής. Ακόμη τα ποσοστά που παρουσιάζει η περιοχή μελέτης αναφορικά με τον πρωτογενή τομέα (11,8-18,3%) εμφανίζονται σαφώς αυξημένα συγκριτικά με τα αντίστοιχα ποσοστά της Περιφέρειας (1,5%) και της Νομαρχίας (4,8%). Τα ποσοστά απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα, στους Δήμους της περιοχής μελέτης, παρουσιάζονται ελαφρώς μειωμένα (16,2-25,8%), συγκριτικά με τα αντίστοιχα ποσοστά της Περιφέρειας (26,2%) και της Νομαρχίας (26,5%). Τέλος τα ποσοστά απασχόλησης στον τριτογενή τομέα εμφανίζονται σαφώς μειωμένα, συγκριτικά με τα αντίστοιχα της Περιφέρειας και της Νομαρχίας, παρότι ο μεγαλύτερος αριθμός του

οικονομικά ενεργού πληθυσμού απασχολείται σε αυτόν τον τομέα (βλ. Σχέδιο 7 – Χάρτης ποσοστών απασχόλησης ανά τομέα παραγωγής της περιοχής μελέτης).

Χάρτης Ποσοστών Απασχόλησης ανά τομέα Παραγωγής

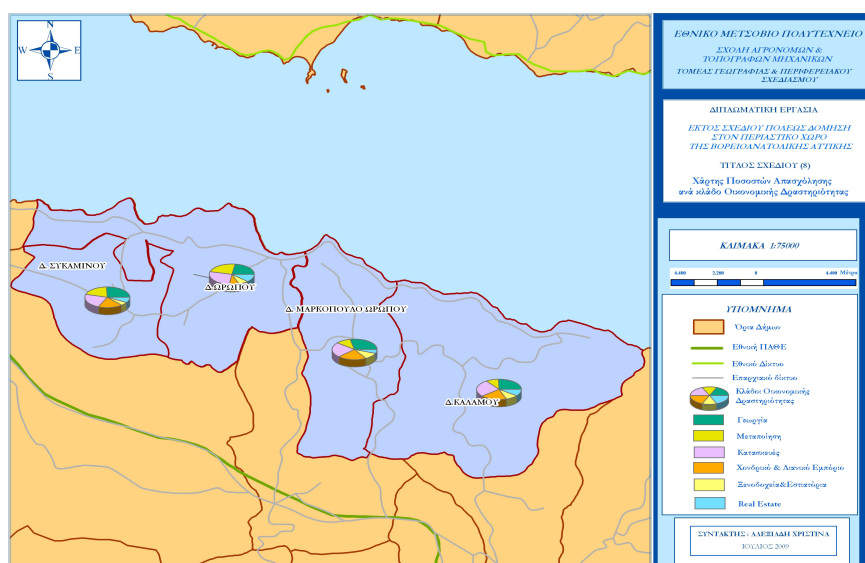
Πίνακας 13: Ποσοστά απασχόλησης ανά τομέα παραγωγής (2001-Πραγματικός Πληθυσμός)

	Απασχολούμενοι βάσει Π. Π.	Πρωτογενής τομέας		Δευτερογενής τομέας		Τριτογενής τομέας	
		Αριθμ	%	Αριθμ	%	Αριθμ	%
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	4.108.083	591.669	13,4	892.187	21,7	2.401.168	58,4
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	1.384.273	20.939	1,5	362.994	26,2	1.100.686	79,5
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝ. ΑΤΤΙΚΗΣ	161.215	7.670	4,8	42.706	26,5	90.791	56,3
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	3.278	388	11,8	846	25,8	1.419	43,3
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ	1.887	268	14,2	305	16,2	704	37,3
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	1.592	292	18,3	324	20,4	706	44,3
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	576	90	15,6	144	25,0	233	40,5

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφή Πληθυσμού 2001

Έπειτα ακολουθούν τα ποσοστά απασχόλησης κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της περιοχής μελέτης, βάσει του Πραγματικού Πληθυσμού της Απογραφής του 2001. Σύμφωνα με τα παρακάτω στοιχεία τα ποσοστά απασχόλησης του πληθυσμού στην αλιεία και στα λατομεία είναι μηδαμινά. Συνοψίζοντας παρατηρείται ότι ο ενεργά οικονομικός πληθυσμός της περιοχής μελέτης απορροφείται κυρίως σε πέντε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, οι οποίοι είναι: το εμπόριο, οι μεταποιητικές βιομηχανίες, η γεωργία, οι κατασκευές και ο τουρισμός. Στο Δήμο του Ωρωπού η πλειοψηφία του πληθυσμού απασχολείται στις κατασκευές και στη μεταποιητική βιομηχανία. Στο Δήμο του Καλάμου τα μεγαλύτερα ποσοστά καταλαμβάνουν οι κλάδοι της γεωργίας

και του εμπορίου. Ομοίως στο Δήμο του Μαρκόπουλου Ωρωπού και του Συκαμίνου(βλ. Σχέδιο 8 – Χάρτης ποσοστών απασχόλησης κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας της περιοχής μελέτης).

Χάρτης Ποσοστών Απασχόλησης κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

Πίνακας 14: Ποσοστά απασχόλησης κατά κλάδους οικονομικής δραστηριότητας (2001-Πραγματικός Πληθυσμός)

	Δήμος Ωρωπού		Δήμος Καλάμου		Δήμος Μαρκόπουλο Ωρωπού		Δήμος Συκαμίνου	
Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	362	11,0%	253	13,40%	295	18,53%	92	15,97%
Αλιεία	86	2,6%	25	1,32%	0	0	0	0
Ορυχεία και λατομεία	9	0%	0	0	0	0	1	0
Μεταποιητικές βιομηχανίες	433	13,2%	110	5,83%	130	8,16%	74	12,85%
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού	100	3,1%	4	0	11	0	4	0
Κατασκευές	388	13,3%	204	10,81%	190	11,93%	68	11,81%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή, οχημάτων,	436	5,09%	228	12,08%	277	17,40%	79	13,72%
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	167	4,27%	86	4,56%	96	6,03%	18	3,13%
Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες	140	2,23%	35	1,85%	56	3,52%	32	5,56%
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	75	3,63%	73	3,87%	34	2,36%	11	1,91%
Διαχείριση ακίνητης	119	5,16%	74	3,92%	54	3,39%	22	3,82%

περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες								
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	169	2,65%	52	2,75%	86	5,40%	52	9,03%
Εκπαίδευση	87	1,28%	32	1,70%	42	2,64%	10	1,74%
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	42		35	1,85%	25	1,57%	6	1,04%
Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα	63	1,92%	18	0	23	1,44%	17	2,95%
Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό	110	3,34%	117	6,2%	26	1,63%	4	0,1%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Απογραφή Πληθυσμού 2001

3.3.2. Παραγωγικοί τομείς

3.3.2.1. Πρωτογενής Τομέας

Γεωργία

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ετήσιας Απογραφής Γεωργίας-Κτηνοτροφίας 2003-2004 της ΕΣΥΕ, οι γεωργικές εκτάσεις της περιοχής μελέτης ανέρχονται σε 20.981,6 στρέμματα περίπου και από αυτά καλλιεργούνται τα 1.556 στρ. Ειδικότερα στο Δήμο Καλάμου οι γεωργικές εκτάσεις ανέρχονται στα 2.898 στρέμματα και από αυτές καλλιεργούνται τα 542 στρέμματα, δηλαδή ένα ποσοστό της τάξεως του 18,7%. Στο Δήμο Ωρωπού οι καλλιεργούμενες εκτάσεις αντιστοιχούν μόλις στο 7,17%, αφού συνολικά οι γεωργικές εκτάσεις αγγίζουν τα 8989,6 στρέμματα Στο Δήμο του Μαρκόπουλου οι συνολικές γεωργικές εκτάσεις είναι 3.522,4 στρέμματα, ενώ καλλιεργούνται μόνο τα 227 στρέμματα., που αντιστοιχούν μόλις στο 6,4%. Τέλος στο Δήμο του Συκαμίνου στις καλλιεργούμενες εκτάσεις αντιστοιχεί μόλις το 2,9%. Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί σημαντική συρρίκνωση της γεωργικής γης προς όφελος της β' κατοικίας. Ενδεικτική είναι η μεταβολή που υπέστησαν οι καλλιεργούμενες εκτάσεις από το 1999 μέχρι το 2004 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΣΥΕ από την Ετήσια Απογραφή Γεωργίας – Κτηνοτροφίας 2003-2004) όπως φαίνεται στον ακόλουθο πίνακα. Το φαινόμενο της ακαλλιέργητης γης οφείλεται στο γεγονός ότι οι κάτοικοι επαγγελματικά δραστηριοποιούνται σε τομείς παραγωγής, όπως ο δευτερογενής και ο τριτογενής και εν γένει τα προϊόντα των καλλιεργειών ικανοποιούν την τοπική αγορά και μόνο, και δεν εντοπίζονται τάσεις αύξησης των γεωργικών προϊόντων, για να επεκταθούν στην κάλυψη νομαρχιακού ή εθνικού επιπέδου αγοράς και διακίνησης. Στον ακόλουθο πίνακα παρατίθεται η μεταβολή των καλλιεργούμενων εκτάσεων σε στρέμματα ανά Δήμο. Συμπερασματικά παρατηρείται ότι οι Δήμοι Ωρωπού και Καλάμου παρουσιάζουν συρρίκνωση της καλλιεργούμενης

γεωργικής γης, η οποία είναι της τάξεως του 15-20%. Ενώ μικρή αύξηση της καλλιεργούμενης γεωργικής γης της τάξεως του 5% εμφανίζουν οι Δήμοι Μαρκόπουλο Ωρωπού και Συκαμίνου, οι οποίοι παρουσιάζουν και τα μεγαλύτερα ποσοστά απασχόλησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού τους στον πρωτογενή τομέα, συγκριτικά με τους άλλους δυο Δήμους.

Πίνακας 15: Μεταβολή καλλιεργούμενων εκτάσεων σε στρέμματα

	ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ (σε στρέμματα)		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	1999-2000	2003-2004	
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	595	475	-20%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ	542	460	-15%
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	237	250	5%
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	182	190	4%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Ετήσιες Απογραφές Γεωργίας-Κτηνοτροφίας 1999-2000 κ' 2003-2004

Στους πίνακες που ακολουθούν παρατηρείται ότι ο Δήμος Καλάμου διαθέτει τις περισσότερες καλλιεργούμενες εκτάσεις και για τα τρία είδη καλλιέργειας που αναφέρονται, βάσει των στοιχείων της Ετήσιας Απογραφής Γεωργίας-Κτηνοτροφίας του 1999-2000. Ακόμη οι αμπελοκαλλιέργειες στην περιοχή μελέτης είναι ελάχιστες, ενώ πιο σημαντικός είναι ο αριθμός των δενδρωδών καλλιεργειών. Πιο αναλυτικά τα εν λόγω συμπεράσματα καταγράφονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 16 : Εκτάσεις δενδρωδών καλλιεργειών, αμπελοκαλλιεργειών και ετήσιων καλλιεργειών σε στρέμματα

	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΔΕΝΔΡΩΔΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ (σε στρέμματα)	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΑΜΠΕΛΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ (σε στρέμματα)	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΜΕ ΕΤΗΣΙΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ (σε στρέμματα)
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	557	19	19
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ	542	273	34
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	236	89	8
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	181	3	3

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ – Ετήσιες Απογραφές Γεωργίας-Κτηνοτροφίας 1999-2000

3.3.2.2. Δευτερογενής Τομέας

Μεταποίηση

Η μεταποίηση αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας για την περιοχή μελέτης και λειτουργεί συνεπικουρικά με τις κατασκευές, την αγροτική παραγωγή και το εμπόριο. Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται αναλυτικά ο αριθμός των μεταποιητικών επιχειρήσεων ανά είδος για

το 2002, σύμφωνα με το Μητρώο Επιχειρήσεων της ΕΣΥΕ (τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία μέχρι σήμερα) για κάθε Δήμο ξεχωριστά. Παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο αριθμό μεταποιητικών επιχειρήσεων εμφανίζει ο Δήμος του Ωρωπού και μετά ακολουθεί ο Δήμος του Μαρκόπουλου Ωρωπού. Τα επικρατέστερα είδη μεταποιητικών επιχειρήσεων στο Δήμο του Ωρωπού είναι η κατασκευή μεταλλικών προϊόντων και η βιομηχανία τροφίμων και ποτών. Ομοίως και για τους Δήμους του Καλάμου και του Μαρκόπουλου Ωρωπού οι περισσότερες μεταποιητικές επιχειρήσεις ανήκουν στην κατηγορία της κατασκευής μεταλλικών προϊόντων, ενώ ο Δήμος του Συκαμίνου που εμφανίζει και το μικρότερο αριθμό μεταποιητικών επιχειρήσεων διαθέτει περισσότερες βιομηχανίες τροφίμων και ποτών, συγκριτικά με υπόλοιπα είδη των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Πίνακας 17 : Αριθμός μεταποιητικών επιχειρήσεων βάσει της 2-ψήφιας ανάλυσης ΣΤΑΚΟΔ03 για το Δήμο Ωρωπού

ΣΤΑΚΟΔ 03	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ ΗΣΕΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ		
15	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	12
17	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	1
18	Κατασκευή ειδών ένδυσης· κατεργασία και βαφή γουναρικών	7
19	Κατεργασία και δέψη δέρματος· κατασκευή ειδών ταξιδίου (αποσκευών), τσαντών, ειδών σελλοποιίας, ειδών σαγματοποιίας και υποδημάτων	1
20	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από τα έπιπλα· κατασκευή ειδών καθαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	8
22	Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου και εικόνας και μέσων πληροφορικής	2
26	Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	4
28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	19
33	Κατασκευή ιατρικών οργάνων, οργάνων ακριβείας και οπτικών οργάνων, κατασκευή ρολογιών κάθε είδους	1
35	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	1
36	Κατασκευή επίπλων· λοιπές βιομηχανίες μ.α.κ.	3
	ΣΥΝΟΛΟ	59

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων 2002

Πίνακας 18 : Αριθμός μεταποιητικών επιχειρήσεων βάσει της 2-ψήφιας ανάλυσης ΣΤΑΚΟΔ03 για το Δήμο Καλάμου

ΣΤΑΚΟΔ 03	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ ΗΣΕΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ		
28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	3
29	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού μ.α.κ.	1
36	Κατασκευή επίπλων· λοιπές βιομηχανίες μ.α.κ.	2
ΣΥΝΟΛΟ		6

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων 2002

Πίνακας 19 : Αριθμός μεταποιητικών επιχειρήσεων βάσει της 2-ψήφιας ανάλυσης ΣΤΑΚΟΔ03 για το Δήμο Μαρκόπουλο Ωρωπού

ΣΤΑΚΟΔ 03	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ ΗΣΕΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ		
15	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	3
18	Κατασκευή ειδών ένδυσης· κατεργασία και βαφή γουναρικών	2
20	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από τα έπιπλα· κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	1
22	Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου και εικόνας και μέσων πληροφορικής	1
28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	1
29	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού μ.α.κ.	1
34	Κατασκευή αυτοκινήτων οχημάτων· κατασκευή ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων	1
ΣΥΝΟΛΟ		11

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων 2002

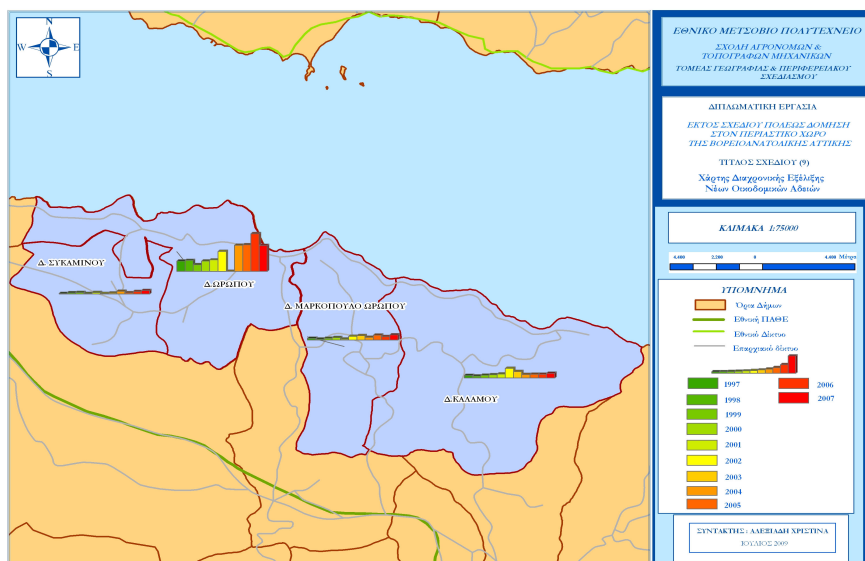
Πίνακας 20: Αριθμός μεταποιητικών επιχειρήσεων βάσει της 2-ψήφιας ανάλυσης ΣΤΑΚΟΔ03 για το Δήμο Συκαμίνου.

ΣΤΑΚΟΔ 03	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ ΗΣΕΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ		
15	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	2
18	Κατασκευή ειδών ένδυσης· κατεργασία και βαφή γουναρικών	1
ΣΥΝΟΛΟ		3

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων 2002

Οικοδομική δραστηριότητα

Όπως φάνηκε από την ανάλυση της κλαδικής διάρθρωσης της απασχόλησης, η κατασκευαστική δραστηριότητα είναι ιδιαίτερα έντονη. Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η εξέλιξη της οικοδομικής δραστηριότητας από το 1997 μέχρι το 2007 βάσει των αδειών νέων οικοδομών που εκδόθηκαν την περίοδο αυτή συνολικά ανά ΟΤΑ. Παρατηρείται ότι στο Δήμο του Ωρωπού εμφανίζεται η μεγαλύτερη ανοικοδόμηση (αφορά κυρίως οικοδομές β' κατοικίας και εμπορικής χρήσης, γι' αυτό το λόγο δε συμβάλει στην αύξηση του μόνιμου πληθυσμού) καθόλη τη δεκαετία, γεγονός που δικαιολογεί την απασχόληση ενός μεγάλου ποσοστού του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Ωρωπού στον κλάδο των κατασκευών. Ακόμη τη μεγαλύτερη ανοικοδόμηση εμφανίζει το Δ. Δ. του Ωρωπού, το οποίο άλλωστε παρουσιάζει και τη μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση μέσα στη δεκαετία, επειδή είναι πιο αραιοδομημένο, διαθέτει πιο ευνοϊκούς όρους δόμησης (οικισμός προ '23), χαμηλότερη αξία γης και μικρότερη περιβαλλοντική υποβάθμιση, συγκριτικά με τα υπόλοιπα Δ. Δ. του Δήμου. Στη συνέχεια με μικρές διακυμάνσεις ακολουθούν οι Δήμοι του Καλάμου και του Μαρκόπουλο Ωρωπού. Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο ρυθμό μεταβολής μέσα στη δεκαετία όσον αφορά στον αριθμό νέων οικοδομών παρουσιάζει ο Δήμος του Συκαμίνου, ο οποίος έχει τετραπλασιάσει τις νέες οικοδομές, παρότι διαθέτει τη μικρότερη έκταση, συγκριτικά με τους υπόλοιπους Δήμους της περιοχής μελέτης. (βλ. Σχέδιο 9 – Χάρτης διαχρονικής εξέλιξης αδειών για νέες οικοδομές στην περιοχή μελέτης).

Χάρτης Διαχρονικής Εξέλιξης αδειών για νέες οικοδομές

Έπειτα παρατίθεται ένας πίνακας με τα είδη των οικοδομικών αδειών, σύμφωνα με την οικοδομική δραστηριότητα της περιοχής μελέτης το 2007. Σύμφωνα με αυτά τα στοιχεία οι περισσότερες οικοδομικές άδειες για όλους τους Δήμους της περιοχής μελέτης είναι για την ανέγερση νέων οικοδομών και για αναθεωρήσεις ή νομιμοποιήσεις ήδη υπαρχουσών.

Πίνακας 21: Διαχρονική εξέλιξη των οικοδομικών αδειών για νέες οικοδομές 1997-2007

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΓΙΑ ΝΕΕΣ ΟΙΚΟΔΟΜΕΣ											ΜΕΤΑΒΟΛΗ 97-07
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	42	45	27	42	47	82	-	108	110	156	107	1,6
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΑΜΟΥ	10	8	11	13	16	40	26	14	15	15	19	0,9
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	8	5	8	11	5	16	19	12	21	15	22	1,8
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	3	6	7	3	7	3	5	12	6	11	15	4,0

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Οικοδομική Δραστηριότητα 1997-2007

Πίνακας 22: Είδος οικοδομικών αδειών - 2007

	ΣΥΝΟΛΟ	Νέες Οικοδομές	Προσθήκες	Επισκευές	Αναπαλ-λαιώσεις	Κατεδα-φίσεις	Περιτοι-χήσεις	Νορμο-ποιήσεις	Αναθεω-ρήσεις	Τροπο-ποιήσεις
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	172	107	9	5	0	0	3	4	43	1
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΑΜΟΥ	38	19	1	0	0	2	0	3	13	0
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	32	22	2	0	0	2	1	1	4	0
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	23	15	0	0	0	1	0	0	7	0

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Οικοδομική Δραστηριότητα 2007

3.3.2.3. Τριτογενής Τομέας

Εμπόριο/ Λοιπές Υπηρεσίες – Παραθεριστικός & Εκδρομικός Τουρισμός

Με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ που ήδη έχουν παρουσιαστεί σε προηγούμενες παραγράφους είναι ολοφάνερο ότι η οικονομική βάση της περιοχής μελέτης είναι ο τριτογενής τομέας, το ποσοστό του οποίου κυμαίνεται κατά το 2001 πάνω από 40% και το ποσοστό αυτό σχεδόν διατηρείται σταθερό σε όλους τους Δήμους της περιοχής μελέτης. Πιο συγκεκριμένα ο τομέας του εμπορίου παραμένει σημαντικός με τάσεις αύξησης και ίσως να υπερβαίνει τα επίπεδα των υπερκείμενων χωρικών βαθμίδων. Επίσης από τις δραστηριότητες του τριτογενή τομέα ιδιαίτερη ένταση παρατηρείται επίσης στον κλάδο των ξενοδοχείων-εστιατορίων, όπου ο Δήμος εμφανίζει την τελευταία δεκαετία σημαντική αύξηση, εξαιτίας του παραθεριστικού και εκδρομικού τουρισμού. Η τουριστική κίνηση σε σχέση με την συνολική κίνηση της Αττικής, φαίνεται να έχει θετικές προοπτικές εξέλιξης. Η προστασία και ανάδειξη των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων της περιοχής μελέτης με ποιοτικά κριτήρια και κριτήρια βιωσιμότητας είναι επιβεβλημένη προκειμένου να προωθηθεί ένα πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης που να βασίζεται στην ελεγχόμενη ανάπτυξη σε συνδυασμό με την οικολογική αντιμετώπιση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται αναλυτικά ο αριθμός των εμπορικών και λοιπών επιχειρήσεων ανά είδος για το 2002, σύμφωνα με το Μητρώο Επιχειρήσεων της ΕΣΥΕ (τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία μέχρι σήμερα) για κάθε Δήμο ξεχωριστά. Μελετώντας τα στοιχεία των εν λόγω πινάκων παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων τριτογενούς τομέα παρουσιάζει ο Δήμος του Ωρωπού με συντριπτική διαφορά έναντι των υπολοίπων Δήμων της περιοχής μελέτης και στη συνέχεια ακολουθεί ο Δήμος του Καλάμου. Τα δυο είδη που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη συγκέντρωση αριθμού εμπορικών επιχειρήσεων σε όλους τους Δήμους της περιοχής μελέτης είναι το λιανικό εμπόριο και τα ξενοδοχεία – εστιατόρια. Σε όλους τους Δήμους της περιοχής μελέτης τη μεγαλύτερη συγκέντρωση επιχειρήσεων εμφανίζει ο κλάδος του λιανικού εμπορίου, εκτός από το Δήμο του Καλάμου που υπερτερεί αριθμητικά ο κλάδος των ξενοδοχείων-εστιατορίων.

Πίνακας 23 : Αριθμός εμπορικών και λοιπών επιχειρήσεων βάσει της 2-ψήφιας ανάλυσης ΣΤΑΚΟΔ03 για το Δήμο του Ωρωπού – 2002

ΣΤΑΚΟΔ 03	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ ΗΣΕΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ		
50	Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών	24
51	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων	47
52	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών· επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	215

55	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	90
60	Χερσαίες μεταφορές, Μεταφορές μέσω αγωγών	19
63	Βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες· δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων	3
64	Ταχυδρομεία και τηλεπικοινωνίες	1
67	Δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών	1
70	Δραστηριότητες σχετικές με ακίνητη περιουσία	6
71	Εκμίσθωση μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή· εκμίσθωση ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	1
74	Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες	38
80	Εκπαίδευση	7
85	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	2
90	Διάθεση λυμάτων και απορριμμάτων· υγιεινή και παρόμοιες δραστηριότητες	1
91	Δραστηριότητες οργανώσεων με μέλη μ.α.κ.	5
92	Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	17
93	Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	20
	ΣΥΝΟΛΟ	496

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων 2002

Πίνακας 24 : Αριθμός εμπορικών και λοιπών επιχειρήσεων βάσει της 2-ψήφιας ανάλυσης ΣΤΑΚΟΔ03 για το Δήμο του Καλάμου– 2002

ΣΤΑΚΟΔ 03	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ ΗΣΕΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΥ		
50	Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών·	6
51	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων	10
52	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών· επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	31
55	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	34
60	Χερσαίες μεταφορές, Μεταφορές μέσω αγωγών	1
67	Δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών	1
70	Δραστηριότητες σχετικές με ακίνητη περιουσία	3
71	Εκμίσθωση μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή· εκμίσθωση ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	1
73	Έρευνα και ανάπτυξη	1

74	Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες	6
85	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	1
92	Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	4
93	Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	5
	ΣΥΝΟΛΟ	104

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων 2002

Πίνακας 25 : Αριθμός εμπορικών και λοιπών επιχειρήσεων βάσει της 2-ψήφιας ανάλυσης ΣΤΑΚΟΔ03 για το Δήμο του Μαρκόπουλου Ωρωπού – 2002

ΣΤΑΚΟΔ 03	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ ΗΣΕΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ		
50	Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών·	7
51	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων	7
52	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών· επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	18
55	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	17
60	Χερσαίες μεταφορές, Μεταφορές μέσω αγωγών	2
67	Δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών	1
70	Δραστηριότητες σχετικές με ακίνητη περιουσία	1
71	Εκμίσθωση μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή· εκμίσθωση ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	1
73	Έρευνα και ανάπτυξη	1
74	Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες	6
91	Δραστηριότητες οργάνωσης με μέλη μ.α.κ.	1
92	Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	4
	ΣΥΝΟΛΟ	66

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων 2002

Πίνακας 26 : Αριθμός εμπορικών και λοιπών επιχειρήσεων βάσει της 2-ψήφιας ανάλυσης ΣΤΑΚΟΔ03 για το Δήμο του Συκαμίνου– 2002

ΣΤΑΚΟΔ 03	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ ΗΣΕΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ		
50	Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών·	1
51	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων	4

52	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών· επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	8
55	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	2
60	Χερσαίες μεταφορές. Μεταφορές μέσω αγωγών	2
72	Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες	1
74	Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες	2
90	Διάθεση λυμάτων και απορριμμάτων· υγιεινή και παρόμοιες δραστηριότητες	1
93	Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	1
ΣΥΝΟΛΟ		22

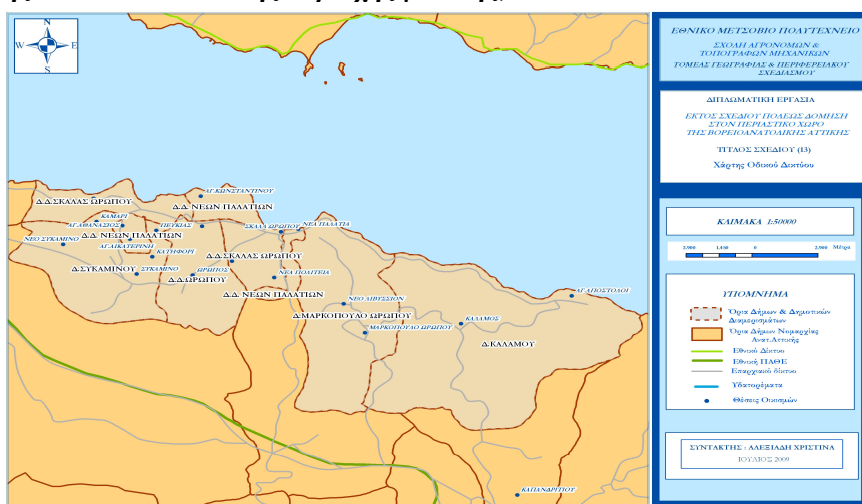
ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων 2002

3.4. Υποστηρικτικές υποδομές – Ποιότητα ζωής

3.4.1. Μεταφορές

Οδικό Δίκτυο

Η μεταφορική υποδομή της περιοχής έχει ως βασικά συστατικά το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο. Το οδικό δίκτυο αποτελείται από την υπάρχουσα Εθνική Οδό Αθηνών – Λαμίας που αναβαθμίστηκε πρόσφατα σε αυτοκινητόδρομο, καθώς και το επαρχιακό αρτηριακό οδικό δίκτυο διασύνδεσης της περιοχής (Ε.Ο.1 - Ωρωπός – Σκάλα, Ε.Ο.1-Μαραθώνας - Ν. Μάκρη-Διόνυσος κτλ). Οι επαρχιακές και κύριες δημοτικές οδοί διαμορφώθηκαν σύμφωνα με την οικιστική ανάπτυξη της περιοχής μελέτης, αποσκοπώντας στην ένωση των σημαντικών οικισμών Αξίζει να σημειωθεί ότι χαρακτηριστικό στοιχείο της περιοχής μελέτης αποτελεί το υπάρχον πυκνό πλέγμα αγροτικών δρόμων, καθώς και ο σημαντικός αριθμός δασικών δρόμων και μονοπατιών οι οποίοι παίζουν σημαντικό ρόλο στην πυροπροστασία των δασικών περιοχών. Υπάρχουν όμως τεράστια προβλήματα στον καθαρισμό και την συντήρησή τους. Η αξιοποίηση των μονοπατιών με την δημιουργία δικτύου για πεζοπορία απαιτεί την άμεση σηματοδότησή τους και τον καθαρισμό τους. (βλ. Σχέδιο 10 – Χάρτης Οδικού δικτύου της περιοχής μελέτης).

Χάρτης Οδικού Δικτύου

Το κυκλοφοριακό είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της περιοχής μελέτης, ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, προκαλώντας εκτός από προβλήματα κυκλοφορίας των μόνιμων κατοίκων και των επισκεπτών και τάσεις υποβάθμισης της γενικότερης εικόνας της περιοχής. Η οδική αρτηρία από Μαρκόπουλο προς Σκάλα Ωρωπού-Χαλκούτσι διερχόμενη από την παραλιακή ζώνη διοχετεύει υψηλούς κυκλοφοριακούς φόρτους που καταστρέφουν την παραλία και διαταράσσουν την ηρεμία των οικισμών. Ακόμα, στο μεγαλύτερο μέρος του οδικού δικτύου οι πινακίδες σήμανσης δεν επαρκούν, ενώ οι διαγραμμίσεις είτε έχουν ξεθωριάσει είτε δεν χαράχθηκαν ποτέ. Ορισμένα σημεία της επαρχιακής οδού είναι ιδιαίτερα στενά κι εμφανίζουν κλειστές στροφές, με αποτέλεσμα, σε συνδυασμό με την κακή ποιότητα οδοστρώματος, να κρίνονται επικίνδυνα για τους οδηγούς. Όσον αφορά στις κατοικημένες περιοχές παρατηρούνται έντονες ελλείψεις σε πεζοδρόμια και ηλεκτροφωτισμό. Τέλος, σε σημεία με πανοραμική θέα ή με ιδιαίτερη φυσική ομορφιά δεν υπήρχαν χώροι προσωρινής στάθμευσης για τους επισκέπτες, με αποτέλεσμα να σταματούν σε σημεία στα οποία εμπόδιζαν την ομαλή κυκλοφορία των υπόλοιπων οχημάτων.

Ένα ακόμη βασικό πρόβλημα είναι η έλλειψη χώρων στάθμευσης, πρόβλημα που αποκτά τεράστιες διαστάσεις κατά την θερινή περίοδο. Οι εγκαταστάσεις του πορθμείου προς Ερέτρια είναι ανεπαρκείς για στάθμευση, λαμβάνοντας υπόψη και την κυκλοφοριακή επιβάρυνση της παραλιακής ζώνης τους θερινούς μήνες, οπότε η παραλία και οι κάθετοι προς αυτή δρόμοι μετατρέπονται σε έναν εκτεταμένο χώρο στάθμευσης.

Σιδηροδρομικό Δίκτυο

Το σιδηροδρομικό δίκτυο αποτελείται από την υπάρχουσα σιδηροδρομική γραμμή Αθηνών-Θεσσαλονίκης που μελλοντικά θα παραμείνει σαν προαστιακή σιδηροδρομική γραμμή Αθηνών – Χαλκίδας αναβαθμιζόμενη, με ηλεκτροκίνηση και σταθμούς μετεπιβίβασης σε Κρυονέρι, Αγ. Στέφανο, Αφίδνες, Σφενδάλη, Αυλώνα. Το σιδηροδρομικό δίκτυο της περιοχής θα ενισχυθεί με την μελλοντική γραμμή Υψηλής Ταχύτητας Αθηνών-Θεσσαλονίκης στην ευρύτερη ζώνη διέλευσης της Ε.Ο.1 (έχει ήδη προεγκριθεί η χωροθέτησή της).

Πορθμείο Σκάλας Ωρωπού

Το λιμάνι της Σκάλας Ωρωπού συνδέει την Β. Αττική με την Ερέτρια / Εύβοια με τακτικά δρομολόγια πλοίων για επιβάτες και αυτοκίνητα. Αποτελεί κατ' επέκταση σημαντικό βοηθητικό λιμάνι επιβατικής και εμπορευματικής κίνησης για την περιοχή της Β. Αττικής. Σύμφωνα με τη μελέτη του γραφείου Δοξιάδη στο χωροταξικό σχέδιο και πρόγραμμα πρωτεύουσας προτείνεται η διατήρηση και η ανάπτυξη του πορθμείου Ωρωπός - Ερέτρια.

3.4.2. Αποχέτευση

Στην περιοχή μελέτης μέχρι και σήμερα δεν λειτουργεί κανένα δίκτυο αποχέτευσης, είτε ομβρίων είτε ακαθάρτων, και, επιπλέον, δεν υπάρχει Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ). Η διάθεση των λυμάτων για το σύνολο των οικισμών της περιοχής μελέτης γίνεται ανεξέλεγκτα. Κατά κύριο λόγο γίνεται σε απορροφητικούς βόθρους ενώ δεν λείπουν και οι περιπτώσεις απόρριψης μέσω μεμονωμένων αγωγών στη θάλασσα. Η ανεξέλεγκτη διάθεση των αποβλήτων προκαλεί: α) εκτεταμένη ρύπανση της θάλασσας των παραλιακών οικισμών και ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες, β) ρύπανση του εδάφους με δυσμενείς συνέπειες στο δίκτυο ύδρευσης είτε με την ρύπανση των υπόγειων υδάτων των γεωτρήσεων, είτε με την εισροή λυμάτων απευθείας στους αγωγούς ύδρευσης σε σημεία κακοτεχνιών ή βλαβών. Στα πλαίσια σχεδιασμού για τα θέματα αποχέτευσης για την περιοχή της Β. Αττικής, ανατέθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ το 1989 τεχνοοικονομική μελέτη συστημάτων αποχέτευσης ακαθάρτων. Η συγκεκριμένη μελέτη για την ευρύτερη περιοχή του Ωρωπού, προτείνει τη δημιουργία κοινής εγκατάστασης επεξεργασίας λυμάτων και σχεδιάζει με ενιαίο τρόπο τη μεταφορά, την επεξεργασία και διάθεση των λυμάτων. Ο προκαταρκτικός αυτός σχεδιασμός εκτιμά τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό αιχμής στην τελική φάση λειτουργίας του συστήματος σε 155.000 κατοίκους. Προτείνει την κατασκευή του κεντρικού αποχετευτικού αγωγού κατά μήκος της παραλιακής οδού από τον Κάλαμο μέχρι το Χαλκούτσι.

3.4.3. Απορρίματα

Στην περιοχή μελέτης δεν υπάρχει Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ), προβλέπεται όμως σύμφωνα με τον Περιφερειακό Σχεδιασμό χωροθέτηση ΧΥΤΑ στην περιοχή Μαύρο Βουνό, του Δήμου Γραμματικού. Η συγκεκριμένη επιλογή βασίζεται σε παροχυμένα στοιχεία και θα προκαλέσει σοβαρή υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος της Βορειοανατολικής Αττικής και της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Σε αντιδιαστολή η μελέτη του Πανεπιστημίου Κρήτης με επικεφαλής τον καθηγητή κ. Οικονομόπουλο προτείνει τη δημιουργία μεγάλων – κεντρικών ΟΕΔΑ (Ολοκληρωμένων Εγκαταστάσεων Διαχείρισης Απορριμμάτων) εκτός Αττικής.

4. Δεδομένα του Χώρου και του Περιβάλλοντος της Περιοχής μελέτης

4.1. Φυσικό Περιβάλλον περιοχής μελέτης

4.1.1. Μορφολογία εδάφους – Σεισμολογία – Ρήγματα

Η Βόρεια Αττική στην οποία υπάγεται η ευρύτερη περιοχή μελέτης παρουσιάζει ποικιλομορφία όσον αφορά στο ανάγλυφο του εδάφους της, με εναλλαγές πεδινών, λοφοειδών και ορεινών εκτάσεων. Τα γεωμορφολογικά τμήματα που απαρτίζουν την περιοχή μελέτης είναι τα ακόλουθα :

(α)Μέρος του Βόρειου και Βορειοανατολικού ορεινού τμήματος της Πάρνηθας και το Βορειοδυτικό μέρος του προβουνίου της Μακρηνώρας.

(β)Η λεκάνη Οινοφύτων- Αυλώνας-Μαλακάσας που εκτείνεται βόρεια της Πάρνηθας και χαρακτηρίζεται από ομαλή μορφολογία εδάφους.

(γ)Η ομαλή οροσειρά Ωρωπού – Καλάμου της λεκάνης Οινοφύτων-Μαλακάσας που καταλήγει στον Ευβοϊκό Κόλπο.

Σύμφωνα με τη γεωλογική μελέτη του Γ. Βορεάδη που εκπονήθηκε το 1952 με τίτλο «Η λιγνιτοφόρος τριτογενής λεκάνη Μαλακάσας-Ωρωπού», η περιοχή συγκροτείται από :

(α)το σύστημα των στρωμάτων της Πάρνηθας

(β)το γεογενές της λιγνιτοφόρου λεκάνης Μαλακάσας –Ωρωπού

(γ)τα δилουβιαία στρώματα ορεινής βαθμίδας και τα αλουβιαία της παράκτιας χαμηλής ζώνης και των άλλων χαμηλών επιπέδων της ενδοχώρας.

Σχετικά με την ποιότητα των εδαφών της περιοχής θα πρέπει να υπογραμμισθεί πως κύριο χαρακτηριστικό τους είναι η μεγάλη περιεκτικότητα σε ανθρακικά πετρώματα με σημαντικές διαβρώσεις λόγω βροχοπτώσεων και των επιφανειακών υδάτων της περιοχής. Οι γεωλογικοί σχηματισμοί που συναντώνται στην περιοχή μελέτης είναι μεταλπικά ιζήματα, τα οποία επικαλύπτουν αλπικούς σχηματισμούς. Οι μεταλπικοί σχηματισμοί διακρίνονται σε αλλουβιακές αποθέσεις, πλειοπλειστοκαινικές αποθέσεις και μειοκαινοπλειονικές αποθέσεις. Οι αλλουβιακές αποθέσεις συνίστανται από σύγχρονες προσχώσεις διαφόρων πεδινών εκτάσεων, κοιλάδων καθώς και από παράκτιες αποθέσεις. Οι σύγχρονες προσχώσεις στα επιφανειακά τμήματα αποτελούνται κυρίως από φυτική γη και άργιλο, ενώ το σύνολο της μάζας τους περιέχει άμμο, ίλυ, άργιλο, χάλικες και κροκάλες ποικίλης λιθολογικής προέλευσης. Οι παράκτιες αποθέσεις στο σύνολό τους συνίστανται από άμμο, ενώ κατά θέσεις επικρατεί αμμοχαλικώδες υλικό. Οι πλειοπλειστοκαινικές αποθέσεις αποτελούνται από ποταμολιμναίες αποθέσεις, κροκαλοπαγή και άργιλο. Αξιοσημείωτη είναι η παρουσία ερυθροχρωμάτων, καθώς και στρωμάτων τύρφης ή λιγνίτη. Οι μειοκαινοπλειονικές αποθέσεις συνίστανται από λιμναίες και χερσαίες αποθέσεις που αποτελούνται από άμμους, κροκαλοπαγή, μάργες, αργίλους, κοκκινοχώματα, μαργαϊκούς ασβεστόλιθους, ενώ σε μερικές θέσεις επικρατούν λιγνιτικά στρώματα. Ειδικότερα παρατίθεται πίνακας 23 με τα είδη και τα χαρακτηριστικά των εδαφών της περιοχής μελέτης:

Πίνακας 27 : Τα είδη και τα χαρακτηριστικά των εδαφών της περιοχής μελέτης

(α) αλλουβιακά	Εδάφη πλούσια σε άνθρακες και ασβέστιο. Σε αυτά ευνοούνται οι γεωργικές καλλιέργειες με υψηλό δείκτη παραγωγικότητας.
(β) διλλουβιακά	Μάργες, ψαμμίτες και κροκαλοπαγή είναι η κυρίως σύσταση αυτών των εδαφών. Σε αυτά τα εδάφη αναπτύσσονται οπωροφόρες και δενδρώδεις καλλιέργειες, αμπελώνες και αραιή πεύκη.
(γ) εδάφη νεογενούς συστήματος	Υπάρχουν μαργαϊκοί τραβερτινοειδείς ασβεστόλιθοι, μάργες, ψαμμίτες, κροκαλοπαγή. Σε αυτά τα εδάφη ευνοείται η δασική βλάστηση και η αραιή πεύκη.

Στην περιοχή της Βορειοανατολικής Αττικής έχουν κατά καιρούς παρατηρηθεί φαινόμενα αστάθειας εδαφών, κυρίως σε νεογενή και αργιλώδη στρώματα, λόγω των κλίσεων των εδαφών και των υδάτων. Λόγου χάρι ένα τέτοιο φαινόμενο εμφανίζεται σε τμήματα της παρακαμπτήριου της οδού Μαλακάσας – Ωρωπού. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην περιοχή της Μαλακάσας είναι πολύ συχνό το φαινόμενο των καθιζήσεων, εξαιτίας των υπόγειων εκμεταλλεύσεων λιγνιτών. Το υπάρχον απόθεμα σε λιγνιτοφόρα κοιτάσματα στην περιοχή Μαλακάσας- Ωρωπού αγγίζει τα 4 εκατ. τόνους. Στο παρελθόν τα κοιτάσματα λιγνίτη ήταν αντικείμενο έντονης εκμετάλλευσης. Ήταν γνωστή από το 1830 η ύπαρξη του λιγνίτη στην περιοχή μας, ανάμεσα στο Μαρκόπουλο και στο Μήλεσι (Μαυροσουβάλα, Μπάφι). Το κάρβουνο (γαιάνθρακας, λιγνίτης) στην αρχή βρέθηκε επιφανειακά και μετά άρχισαν να δημιουργούν υπόγειες στοές σε μεγάλα βάθη και μήκη για την εποχή. Η εξόρυξη είχε αρχίσει από το 1870. Κατά τη διάρκεια του Α' Παγκ. Πολέμου εξήγαγαν 3.500 τόνους ετησίως. Το 1962 η παραγωγή ήταν 11.381 μετρικοί τόνοι στη Μαυροσουβάλα και στο Μήλεσι 2.265 μετρικοί. τόνοι. Στις μέρες μας τα περισσότερα λιγνιτορυχεία έχουν τεθεί εκτός λειτουργίας.

Η περιοχή έχει υποστεί την επίδραση επανειλημμένων τεκτονικών κινήσεων, οι οποίες προκάλεσαν την πτύχωση και τη διάρρηξη των πετρωμάτων. Συνέπεια των τεκτονικών κατακόρυφων μετακινήσεων είναι η δημιουργία μεγάλων ρηγμάτων Α-Δ και ΝΔ-ΒΑ κατεύθυνσης και η καταβύθιση της λεκάνης Οινοφύτων – Μαλακάσας – Ωρωπού που αποτελεί τεκτονική τάφρο και έχει προκαλέσει έντονη σεισμική δραστηριότητα στο παρελθόν. Πιο συγκεκριμένα υπάρχει ρήγμα που διέρχεται την περιοχή της Μαλακάσας και εκτείνεται στο βόρειο τμήμα της Πάρνηθας με δ/ση από Α προς Δ, το οποίο έχει προκύψει από επώθηση ή εφίπλευση. Ακόμη υπάρχουν δυο μικρότερα παράλληλα ρήγματα νότια του Ωρωπού δ/σης από Δ προς Α, καθώς και άλλο ένα ρήγμα κατά μήκος του ανατολικού τμήματος της παραλίας, το οποίο έχει προέλθει από επώθηση ή εφίπλευση. Εκτός από την περιοχή της Μαλακάσας, οι υπόλοιποι οικισμοί της περιοχής μελέτης δεν παρουσιάζουν μεγάλη σεισμικότητα. Αυτό το συμπέρασμα ανακύπτει από τα σεισμολογικά δεδομένα της περιόδου 1900-1982 σε συνδυασμό με εκτίμηση της ποιότητας του εδάφους. Κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου σημειώθηκαν σεισμοί εντάσεως 6,1-6,4 ρίχτερ με επίκεντρο βάθους 60 km. Οι καταγεγραμμένες σεισμοτεκτονικές ομάδες είναι οι εξής : 1) ΟΜΑΔΑ IV σχηματισμοί της πελαγικής ζώνης 2) ΟΜΑΔΑ III νεογενείς σχηματισμοί με κύριο χαρακτηριστικό τη μέτρια συνεκτικότητα 3) ΟΜΑΔΑ I που αντιστοιχεί στις διλλουβιακές και αλλουβιακές αποθέσεις του Ασωπού ποταμού και

στην παραλία Ευβοϊκών, κύριο χαρακτηριστικό οι χαλαροί και συνεκτικοί σχηματισμοί.

Το έδαφος της περιοχής μελέτης είναι κατά το μεγαλύτερο τμήμα του ημιορεινό και χαρακτηρίζεται από ανάγλυφο που δημιουργεί σημαντικές εναλλαγές στο τοπίο. Μορφολογικά χωρίζεται σε δυο βασικές γεωγραφικές ενότητες : τους πεδινούς και ημιορεινούς οικισμούς. Σύμφωνα με τους ορισμούς της ΕΣΥΕ ως πεδινές περιοχές χαρακτηρίζονται εκείνες με επίπεδο ή ελαφρώς κεκλιμένο έδαφος και με υψόμετρο μέχρι 800 m. από την επιφάνεια της θάλασσας, ενώ ως ημιορεινές θεωρούνται περιοχές στις υπώρειες των ορέων ή που κατά το ήμισυ βρίσκονται στην πεδιάδα και κατά το άλλο ήμισυ σε όρος, αλλά πάντοτε σε υψόμετρο κάτω των 800 m από την επιφάνεια της θάλασσας. Τα δημοτικά διαμερίσματα της περιοχής μελέτης που χαρακτηρίζονται ως πεδινά είναι : τα Νέα Παλάτια, η Σκάλα του Ωρωπού, ο Ωρωπός, το Συκαμίνιο, οι Αγ. Απόστολοι και το Μαρκόπουλο Ωρωπού, ενώ ως ημιορεινό θεωρείται ο Κάλαμος. Το μέσο υψόμετρο της περιοχής μελέτης κυμαίνεται από 200 – 250 m.

4.1.2. Νερά

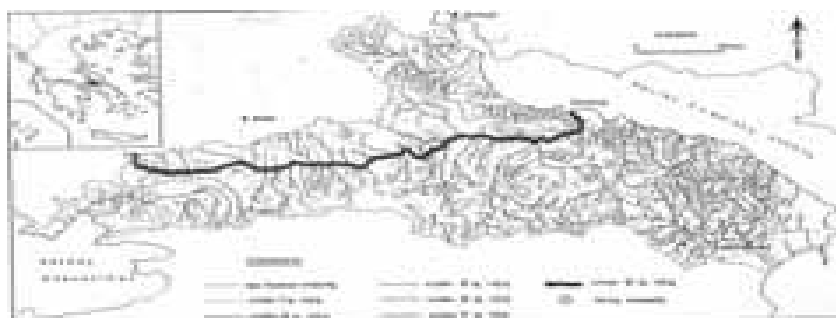
Ο Ασωπός ποταμός διαρρέει το Βορειοδυτικό τμήμα της περιοχής και εκβάλλει στον Ευβοϊκό Κόλπο με μικρή πεδινή έκταση εκατέρωθεν των εκβολών του. Πηγάζει από την περιοχή των Λεύκτρων της Βοιωτίας και με κατεύθυνση από δυτικά προς ανατολικά κατευθύνεται και εκβάλλει τελικά στο Νότιο Ευβοϊκό Κόλπο, στον όρμο Χαλκουτσίου. Η λεκάνη απορροής του Ασωπού είναι επιμήκης και βρίσκεται μεταξύ του άξονα Βαγίων – Θήβας – Σχηματαρίου προς Βορρά , του Κιθαιρώνα και της Πάρνηθας προς νότο, των Λεύκτρων προς δυτικά και του άξονα Μαλακάσας – Μαρκόπουλου – Νέων Παλατιών προς ανατολικά. Το κατάντι τμήμα της λεκάνης είναι πιο πεπλατυσμένο από ότι το ανάντι και υπάγεται διοικητικά στο Νομό Αττικής. Το υπόλοιπο τμήμα της, ανάντι του κατακόρυφου άξονα που διέρχεται από τη μέση της ευθείας Αυλώνα – Αγ. Θωμά, ανήκει στο Ν. Βοιωτίας, εκτός από μικρό τμήμα στην περιοχή Ερυθρών που ανήκει στο Ν. Αττικής.

Ασωπός Ποταμός

Ο Ασωπός κατά κύριο λόγο διασχίζει πεδινές εκτάσεις. Μεγαλύτερες κλίσεις εμφανίζονται στο τμήμα της λεκάνης απορροής νότια του Αυλώνα, όπου βρίσκεται και το υψηλότερο σημείο της λεκάνης, σε κορυφή της Πάρνηθας με υψόμετρο +1.413m δυτικά της Ασωπίας η λεκάνη περιλαμβάνει κυρίως πεδινές εκτάσεις. Ο Ασωπός διατηρεί νερό για λίγο χρόνο στην κοίτη του, παρά τη μεγάλη λεκάνη απορροής του, εξαιτίας της κατεΐσδυσής του. Μέσα στα όρια της λεκάνης απορροής βρίσκεται πλήθος οικισμών, καθώς και η βιομηχανική ζώνη των Οινόφυτων, με αποτέλεσμα ο Ασωπός να έχει γίνει αποδέκτης αστικών και βιομηχανικών λυμάτων. Στη λεκάνη απορροής του βρίσκεται σημαντικός αριθμός γεωτρήσεων για την ύδρευση των οικισμών της περιοχής, καθώς και της Αθήνας κατά μικρό ποσοστό.

Από ανάλυση του ευρύτερου υδρογραφικού δικτύου κατά Strahler του 1957 προέκυψε ότι ο Ασωπός ποταμός είναι κλάδος έκτης τάξης. Στο σχήμα που ακολουθεί παρατίθεται χάρτης του υδρογραφικού δικτύου της ευρύτερης περιοχής, όπου φαίνεται και η λεκάνη απορροής του Ασωπού. Η έκταση της λεκάνης είναι 725,9 km² και το μήκος του ποταμού είναι 69 km.

Υδρογραφικό Δίκτυο κατά Strahler -1957

Στην υπό μελέτη περιοχή ο ποταμός διασταυρώνεται με σημαντικούς δρόμους σε τρία σημεία, όπου και έχουν κατασκευαστεί γέφυρες. Οι γέφυρες αυτές είναι από ανάντι προς κατάντι, η γέφυρα Χαλκουτσίου, η γέφυρα Ωρωπού και η γέφυρα Συκαμίνου. Συγκεντρωμένη δόμηση δίπλα στο ποτάμι παρουσιάζεται ανάντι και κατάντι της γέφυρας Συκαμίνου και σε μικρότερο βαθμό ανάντι και κατάντι της γέφυρας Χαλκουτσίου. Στο υπόλοιπο τμήμα υπάρχουν σποραδικά κτίσματα, τα οποία κατά κανόνα εξυπηρετούν βοηθητικές χρήσεις. Σε ορισμένα σημεία τα κτίσματα βρίσκονται σε πολύ μικρή απόσταση από την όχθη του ποταμού, με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν λόγω της χαλαρότητας των εδαφικών σχηματισμών που επικρατούν στα πρηνή του ποταμού.

Στη θέση εκβολής του ο Ασωπός σχηματίζει δέλτα αρκετά εκτεταμένο. Η περιοχή είναι υποβαθμισμένη και βρίσκεται σε απόσταση από τους εκατέρωθεν οικισμούς Χαλκουτσίου και Αγ. Κωνσταντίνου Νέων Παλατιών. Επίσης στο τμήμα αυτό ο πυθμένας του Ασωπού βρίσκεται σε στάθμη χαμηλότερη από τη θάλασσα και μέχρι ανάντι της γέφυρας του Χαλκουτσίου παρατηρούνται τοπικές εκβαθύνσεις στην κοίτη, οι οποίες δημιουργούν λιμνάζοντα νερά που αποτελούν εστίες μόλυνσης για τους περιοίκους.

Σημαντικό πρόβλημα που παρουσιάζει ο Ασωπός στην περιοχή μελέτης είναι τα εδάφη που είναι ιδιαίτερα χαλαρά, αμμοαργιλλώδους φύσης με κροκάλες. Κατ' επέκταση σε πολλές θέσεις έχουν υποστεί καταπτώσεις τα πρανή του ποταμού ή κινδυνεύουν να υποστούν μελλοντικά, εξαιτίας των υποσκαφών που δημιουργεί το νερό. Λόγω των προαναφερθέντων σε αρκετά σημεία έχουν δημιουργηθεί κλίσεις στα πρανή, τέτοιες που σε περίπτωση συχνών βροχοπτώσεων ή πλημμύρας θα υποστούν καταπτώσεις με πιθανό επακόλουθο υπερχειλίσεις και καταστροφές στα παρακείμενα κτίσματα.

Ακόμη υπάρχει δίκτυο ρεμάτων δευτερεύουσας σημασίας, πλην του ρέματος των Νέων Παλατιών που ξεκινά από τα Νέα Παλάτια και καταλήγει στη λεκάνη της Μαλακάσας

Οι επιφανειακοί υδάτινοι πόροι, εξαιτίας της σύστασης του εδάφους δεν θεωρούνται ιδιαίτερος σημαντικοί. Το φαινόμενο των χειμάρρων είναι εξαιρετικά περιορισμένο, τα νερά των οποίων καταλήγουν σε ασβεστολιθικές περιοχές όπου και εξαφανίζονται.

Σημαντικοί υδροφόροι ορίζοντες με νερά καλής ποιότητας δημιουργούνται εν γένει από την κατείδυση επιφανειακών υδάτων. Έτσι τροφοδοτούνται πηγές, όπως της Μαυροσουβάλας και του Καλάμου.

4.1.3. Κλίμα

Το κλίμα του Νομού Αττικής χαρακτηριζόταν από τους προϊστορικούς χρόνους για τη διαυγή του ατμόσφαιρα, την αιθρία του ουρανού και την καλή του ποιότητα, η οποία παρέμενε σταθερή. Πιο συγκεκριμένα χαρακτηρίζεται ως εύκρατο με μέση θερμοκρασία 17,8 βαθμούς Κελσίου, ξηρό με λιγότερες από 100 βροχερές ημέρες το χρόνο και 3-4 ημέρες χιονιού και παγετώνων. Ακόμη διαθέτει μικρή νέφωση (17 ανήλιες και 112 ηλιοφεγγείς ημέρες ετησίως).

Ειδικότερα το κλίμα της ευρύτερης περιοχής μελέτης θεωρείται ξηροθερμικό μεσογειακό με διακυμάνσεις αρκετά μεγάλες τόσο στους βαθμούς θερμοκρασίας, όσο και στο ύψος της βροχόπτωσης. Χαρακτηριστικό μετεωρολογικό φαινόμενο αποτελούν οι βόρειοι, βορειοδυτικοί και δυτικοί άνεμοι που πνέουν στην περιοχή της Μαλακάσας και όσον αφορά στην παραλιακή ζώνη οι ενισχυμένοι βορειοανατολικοί άνεμοι, τα σχετικά δροσερά καλοκαίρια και οι ήπιοι χειμώνες.

4.1.4. Χλωρίδα – Πανίδα

Η χλωρίδα της περιοχής μελέτης ήταν μία από τις πλουσιότερες της αττικής, αφού το σημαντικότερο τμήμα της συνολικής έκτασης καλυπτόταν από δάση και δασικές εκτάσεις. Το σημαντικότερο δάσος είναι της Μαυροσουβάλας κοντά στο Μαρκόπουλο Ωρωπού, όπου υπάρχουν και διαμορφωμένοι δασικοί χώροι αναψυχής. Ενώ άλλες σημαντικές δασικές εκτάσεις εκτείνονται στα ορεινά του Καλάμου, όπου έχουν εγκατασταθεί κατασκηνώσεις. Πρόσφατες πυρκαγιές στην περιοχή έχουν

υποβαθμίσει σημαντικά το περιαστικό χώρο πρασίνου και απαιτούνται άμεσες ενέργειες για αναδάσωση και αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής και ιδιαίτερα του ορεινού όγκου.

Στα ΒΔ της Σκάλας Ωρωπού εκτείνεται το ευρύτερο δέλτα του ποταμού Ασωπού, ένας από τους τελευταίους υγροβιότοπους της Αττικής με μεγάλη οικολογική σημασία. Έχει μήκος 3 km, έκταση 1000 στρ. και η θέση ήταν γνωστή παλιότερα ως «αλυκές», «μαντρί», «παραλία της άμμου», κτλ. Τα τελευταία 5-6 χρόνια, από φυσική ή τεχνητή αιτία έχει διανοιχτεί είσοδος (μπούκα) με αποτέλεσμα τη δημιουργία εντυπωσιακής λιμνοθάλασσας. Η λιμνοθάλασσα του Ωρωπού φιλοξενεί περίπου 140 είδη πουλιών, μόνιμων ή μεταναστευτικών, όπως ο Καλαμοκανάς, είδη ερωδιών όπως ο Λευκοτσικνιάς, ο Σταχτοτσικνιάς, Αργυροτσικνιάς, κτλ., η Αβοκέττα, ο Θαλασσοσφυριχτής, τα Φλαμίγκος, η γαλαζοπαπαδίτσα, η κιτρινοπαπαδίτσα, το νανοβουτηχτάρι, η χουλιαρόπαπια και η χαλκόκοτα.

Λιμνοθάλασσα Ωρωπού

4.1.5. Ακτές - Παραλίες

Τέλος όσον αφορά στην ποιότητα των ακτών της περιοχής μελέτης, το σύνολο του παράλιου μετώπου που έχει κυρίως χρήση αναψυχής, είναι βραχώδης με ανοικτές ακτές υψηλής αισθητικής στάθμης. Στον άξονα αυτό βρίσκεται το λιμάνι της Σκάλας του Ωρωπού, καθώς και το αλιευτικό καταφύγιο στους Αγ. Αποστόλους.

4.2. Φυσικό περιβάλλον και προβλήματα της περιοχής μελέτης

Η περιοχή μελέτης διαδραματίζει έναν ξεχωριστό ρόλο μέσα στη γεωγραφική ενότητα της Βορειοανατολικής Αττικής, ο οποίος προσδιορίζεται κυρίως από τη γεωγραφική της θέση και από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της. Ο ρόλος που τη διαφοροποιεί από τις γειτονικές περιοχές της ίδιας γεωγραφικής ενότητας συνίσταται στο συνδυασμό των ακολούθων στοιχείων του χώρου στον οποίο ανήκει:

- Των φυσικών χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος που της παρέχει τη δυνατότητα να λειτουργεί ως κέντρο αναψυχής.
- Της επικοινωνία που παρέχει με τις θαλάσσιες μεταφορές προς την Εύβοια, γεγονός το οποίο την καθιστά σε κέντρο μετάβασης

- Της καλλιεργήσιμης γης υψηλής απόδοσης που την μετατρέπει σε μικρό κέντρο γεωργικής παραγωγής.

Τα ανωτέρω στοιχεία μεταβάλλονται με την πάροδο των ετών, διότι υπάρχουν συγκεκριμένα προβλήματα που αλλοιώνουν το φυσικό περιβάλλον και δρουν ανασταλτικά όσον αφορά στον ξεχωριστό ρόλο που διαδραματίζει η περιοχή μελέτης στην ευρύτερη περιοχή. Αυτά τα προβλήματα θα αναλυθούν διεξοδικά παρακάτω:

4.2.1. Ρύπανση Ασωπού

Ο ποταμός του Ασωπού αποτελεί ένα υποβαθμισμένο οικοσύστημα, λόγω της εντατικής ρύπανσης που υφίσταται από τη χωροθέτηση της ΒΙΟΠΑ ³⁷Οινοφύτων σε μεγάλο τμήμα των οχθών του, αλλά στην ουσία βρίσκεται στην «έναρξη» των διαφόρων πιέσεων και προβλημάτων που η ανεξέλεγκτη κι η αυθαίρετη οικιστική ανάπτυξη - κι όλα τα συνακόλουθά της – προκαλούν σε φυσικές ενότητες. Το ανθρωπογενές περιβάλλον μοιάζει να επικρατεί του φυσικού και αυτό που διαμορφώνει το χαρακτήρα του ποταμού είναι η έντονη εκμετάλλευσή του από ανθρώπινες δραστηριότητες. Η έντονη και συνεχιζόμενη ρύπανση του ποταμού αποτελεί άμεσο κίνδυνο τόσο για την ανθρώπινη υγεία όσο και για την ισορροπία του παραποτάμιου φυσικού οικοσυστήματος. Η υπερεκμετάλλευση των υδάτων του (άρδευση, γεωτρήσεις, φράγμα Αγ. Θωμά – ΕΥΔΑΠ για υδροδότηση Αθήνας, κ.λπ.) έχει επιφέρει τη μείωση της ροής του με αποτέλεσμα να λειτουργεί περισσότερο ως χείμαρρος. Παρόλη την υποβάθμισή του διατηρεί σε αρκετά σημεία την παρόχθια χλωρίδα και πανίδα και ειδικότερα ένα σύστημα υγροτόπων που σχηματίζεται στις εκβολές του και ανατολικότερα (λιμνοθάλασσα Ωρωπού–περιοχή Αλυκές) και αποτελεί καταφύγιο και τόπο διαβίωσης σπάνιας ορνιθοπανίδας.

Η διατήρηση και η προστασία του φυσικού χαρακτήρα και της λειτουργίας του Ασωπού αλλά και του ορθού σχεδιασμού και της διαχείρισης τόσο των παραποτάμιων και γειτνιαζουσών δραστηριοτήτων όσο και της αυξανόμενης οικιστικής ανάπτυξης αποτελούν σημαντικούς παράγοντες επίτευξης της βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής μελέτης. Η περιβαλλοντική αξία ύπαρξης και σχεδιασμού παρόχθιων περιαστικών ζωνών είναι βέβαια αδιαμφισβήτητη. Η συμβολή τέτοιου είδους οικοσυστημάτων είναι καθοριστική για τη διαμόρφωση ειδικών μικροκλιματικών συνθηκών (δροσισμός, αερισμός, εξομάλυνση υψηλών θερμοκρασιών, αποφυγή απότομων μεταβολών υγρασίας, κ.ά.) μέσα από τη λειτουργία τους ως αγωγών αερίων ρευμάτων, αλλά και μέσω της βλάστησης και του υδάτινου στοιχείου που διαθέτουν. Παράλληλα το γεγονός της ύπαρξης ακόμα αρκετών ελεύθερων αδόμητων χώρων μέσα στο αναπτυσσόμενο οικιστικό δίκτυο επιτρέπει τη διαφύλαξη μέρους τους και δημιουργίας μιας αξιόλογης ζώνης προστασίας του ποταμού. Σε ένα μεγάλο τμήμα του διαρρέει αγροτικές ή χέρσες εκτάσεις, γεγονός που προσφέρει τη δυνατότητα για τρόπους εύρεσης εργαλείων

³⁷ Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1337/1983 ή του ν. 2508/1997 ΒΙΟΠΑ (Βιοτεχνικό Πάρκο) είναι ο χώρος ο οποίος καθορίζεται, πολεοδομείται και οργανώνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των πιο πάνω νόμων, προκειμένου να λειτουργήσει ως χώρος υποδοχής κάθε βιομηχανικής και βιοτεχνικής δραστηριότητας χαμηλής όχλησης και επαγγελματικών εργαστηρίων.

σχεδιασμού ικανών να δημιουργήσουν μια ζώνη προστασίας για μελλοντική οικιστική χρήση.

Όλες οι προσπάθειες προστασίας και ανάδειξης του Ασωπού ποταμού δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν, εφόσον εκκρεμεί η συνεχής υποβάθμιση του από την απόρριψη βιομηχανικών, αστικών και γεωργικών λυμάτων στην κοίτη του, χωρίς καμία σχεδόν διαδικασία βιολογικού καθαρισμού τους. Για την ρύπανση του Ασωπού υπάρχει μελέτη που εκπονήθηκε από το Τμήμα Χημικών Μηχανικών του ΕΜΠ, υπό την επίβλεψη της κα. Λουϊζίδου, κατόπιν πολλών μετρήσεων που έγιναν οι τιμές των ρύπων βρέθηκαν εξαιρετικά υψηλές και μέσω της μελέτης επισημάνθηκε πολύ συγκεκριμένη και υλοποιήσιμη πρόταση για την επίλυση αυτού του προβλήματος. Εφόσον υλοποιηθεί η διαδικασία απορρύπανσης του ποταμού με τεχνικά μέσα, η φυσική ενότητα του Ασωπού θα μπορούσε να αποτελέσει πόλο έλξης για δραστηριότητες περιβαλλοντικού και οικολογικού χαρακτήρα, όπως η περιβαλλοντική εκπαίδευση, ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός. Σύμφωνα με την εν λόγω κατεύθυνση μία μελλοντική εναλλακτική εξέλιξη του ποταμού και του παραποτάμιου οικοσυστήματος θα μπορούσε να βασιστεί στις ακόλουθες αρχές : στην ασφάλεια του πληθυσμού από πλημμύρες, διαβρώσεις, ατυχήματα κτλ, στον σεβασμό του φυσικού στοιχείου και στην αναγνώριση της σύνθετης λειτουργίας του, στη δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης και χρήση του ποταμού από όλους με τρόπο ασφαλή και ενιαίο, στην ανάπτυξη του αστικού ιστού με τρόπο ασφαλή για το οικοσύστημα του ποταμού στην εξασφάλιση και στη διατήρηση αγροτικών γαιών στις παρόχθιες εκτάσεις, καθώς και στην αποκατάσταση και συνέχιση του φυσικού τοπίου ως φυσιογνωμίας της περιοχής και τέλος στη συμμετοχική διαχείριση του ποταμού, όπου η υλοποίηση των αναγκαίων έργων θα αποτελεί ευθύνη του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

4.2.2. Υποβάθμιση οικοσυστήματος Λιμνοθάλασσας Ωρωπού

Ο ρόλος της λιμνοθάλασσας του Ωρωπού είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς ο υγρότοπος φιλοξενεί περισσότερα από 140 είδη πουλιών, πολλά εκ των οποίων είναι προστατευόμενα. Η περιοχή έχει ήδη υποστεί πιέσεις καθώς, με πρωτοβουλία του δήμου, μεγάλο μέρος του υγροτόπου έχει επιχλωματωθεί. Το αξιοσημείωτο είναι ότι οι εργασίες αυτές πραγματοποιούνται εντελώς αυθαίρετα, χωρίς να υπάρχουν όχι μόνο οι απαραίτητες μελέτες, αλλά ούτε καν οι απαιτούμενες από το νόμο άδειες. Η Εθνική Ορνιθολογική Εταιρεία έχει προβεί σε τέσσερις συνολικά καταγγελίες προς τους αρμόδιους εθνικούς φορείς. Συνεπικουρικά στην υποβάθμιση του οικοσυστήματος της λιμνοθάλασσας δρα και η μόλυνση που δέχεται η περιοχή από το εξασθενές χρώμιο που μετέφερε τα τελευταία χρόνια ο ποταμός Ασωπός.

Πρόσφατα ο Δήμος Ωρωπίων υπέβαλε μελέτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την ανάπλαση του χώρου και τη δημιουργία Οικολογικού Πάρκου με παρατηρητήρια, ξύλινες κατασκευές ήπιας ανάπτυξης, χώρους αναψυχής, δέντροφυτεύσεις, κτλ. Για την αποτελεσματική προστασία της λιμνοθάλασσας, μια ενδιαφέρουσα πρόταση θα ήταν να παραχωρηθεί εξολοκλήρου, δωρεάν, ολόκληρη η περιοχή σε περιβαλλοντική οργάνωση η οποία θα διαθέτει τις προϋποθέσεις να δεσμευτεί για δημιουργία Οικολογικού Πάρκου προς τουριστική εκμετάλλευση. Η υλοποίηση αυτής της πρότασης θα έχει πολλαπλά ευεργετικά αποτελέσματα, αφού εκτός από το αισθητικό

κέρδος, κάθε επισκέπτης θα μπορεί να απολαμβάνει την περιοχή ασχολούμενος με υγιεινές δραστηριότητες (περίπατο, ποδήλατο, πικ-νικ), τα παιδιά να παίζουν στην παιδική χαρά ή να συμμετέχουν σε προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, και η τοπική οικονομία θα τονωθεί αφού θα υπάρχουν πλέον επισκέπτες ακόμα και κατά τη χειμερινή περίοδο. Επιπλέον η συντήρηση και η προστασία του υγρότοπου θα είναι πλέον εφικτές αφού θα στηρίζονται στην υπεύθυνη περιβαλλοντική οργάνωση και όχι σε κρατικούς ή δημοτικούς φορείς.

Μπαζώματα στο τμήμα του Ασωπού που εκβάλλει στη Λιμνοθάλασσα

4.2.3. Πλημμύρες

Οι πλημμύρες του Ιανουαρίου 2003 προκάλεσαν τεράστιες υλικές καταστροφές στην περιοχή μελέτης. Τα εντονότερα προβλήματα παρουσιάστηκαν στα Δημοτικά Διαμερίσματα της Σκάλας του Ωρωπού και των Νέων Παλατιών, διότι τα ρέματα έχουν καταπατηθεί, εφόσον έχουν κατασκευαστεί στην κοίτη αυτών κτίσματα που παρεμποδίζουν την ελεύθερη ροή τους, με αποτέλεσμα οι περιοχές αυτές να πλημμυρίζουν. Παρότι σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο οι ανθρώπινες παρεμβάσεις που επιτρέπονται στα υδατορέματα περιορίζονται μόνο στην εκτέλεση των αναγκαίων τεχνικών έργων διευθέτησης της κοίτης και των πρανών τους για τη διασφάλιση της ελεύθερης ροής των υδάτων και αποκλείεται κάθε αλλοίωση της φυσικής κατάστασής τους με επιχώσεις ή καλύψεις της κοίτης τους ή τεχνικές επεμβάσεις στα σημεία διακλάδωσής τους. Ακόμα η ένταξη του υδατορέματος σε πολεοδομική ρύθμιση είναι επιτρεπτή μόνον, όταν επιβάλλεται από πολεοδομικές ανάγκες ενός ευρύτερου πολεοδομικού σχεδιασμού, βασιζόμενου σε όρους και προϋποθέσεις που διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη επιτέλεση της φυσικής λειτουργίας του. Επομένως η μη οριοθέτηση εκ των προτέρων του ρέματος εμποδίζει την πολεοδομική διαρρύθμιση της περιοχής. Οι βροχοπτώσεις εκείνης της περιόδου έγιναν η αιτία να πλημμυρίσουν κατοικίες, να κινδυνεύσουν άνθρωποι και να υποστεί σοβαρές ζημιές το οδικό δίκτυο της περιοχής.

Μετά από αυτό το γεγονός ξεκίνησε μία προσπάθεια από το Δήμο Ωρωπίων, σε συνεργασία με τη Νομαρχία Ανατολικής Αττικής χαρτογράφησης των ρεμάτων³⁸ στα όρια του Δήμου και έπειτα να διευθετηθούν στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό, καθώς η ανθρώπινη παρέμβαση σε ορισμένα σημεία είναι πολύ μεγάλη. Σύμφωνα με το άρθρο 26 του ισχύοντα ΓΟΚ η ανθρώπινη παρέμβαση όσον αφορά στη δόμηση των υδατορεμάτων ρυθμίζεται ως εξής :α) απαγορεύεται απολύτως η δόμηση μέσα στην έκταση που περικλείεται από τις οριογραμμές του υδατορέματος, β) επιτρέπεται η δόμηση έξω από την έκταση αυτή, σύμφωνα με τους όρους δόμησης της περιοχής, μόνο εφόσον έχουν κατασκευαστεί τα έργα διευθέτησης του ρέματος. Εάν δεν έχουν κατασκευαστεί τα έργα αυτά, η δόμηση επιτρέπεται σε απόσταση τουλάχιστον 10 m από την οριογραμμή.

Σε γενικές γραμμές για την προστασία του χαρακτήρα των υδατορεμάτων και του όμορου αστικού ιστού θα πρέπει να ακολουθηθούν οι κάτωθι αντιπλημμυρικοί κανόνες :

- όλα τα αντιπλημμυρικά έργα θα πρέπει να εντάσσονται σε ένα γενικό αντιπλημμυρικό σχεδιασμό (master plan) σε επίπεδο τουλάχιστον λεκάνης απορροής.
- κατά κανόνα για τα νέα υδραυλικά έργα, απαιτείται η ετοιμασία φακέλου προέγκρισης χωροθέτησης, η οποία θα πρέπει να γίνεται παράλληλα με την εκπόνηση προκαταρκτικής μελέτης. Η κυρίως Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων θα πρέπει να εκπονείται ταυτόχρονα με την προμελέτη των έργων.
- για τα έργα διευθέτησης των υδατορεμάτων, θα πρέπει να επιλέγονται κατά προτίμηση φυσικά υλικά, τα οποία ενσωματώνονται ευκολότερα στο περιβάλλον (λίθοι, κλαδοπλέγματα, οπλισμένη γη με κλαδοπλέγματα κ.ά.). Απαγορεύεται η κατασκευή κλειστών τμημάτων από οπλισμένο σκυρόδεμα, εκτός ποικίλων δυσμενών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Οι κατασκευές αυτές, όπως και τα μπαζώματα (έχουν σχηματίσει λόφους στο Γιόφυρο), μειώνουν τη φυσική τραχύτητα και αποθηκευτικότητα τους, με αποτέλεσμα ο όγκος του νερού να μετατοπίζεται προς τα κατάντι γρηγορότερα με πιθανότητα εμφάνισης εκεί πλημμυρικών φαινομένων.

³⁸ Το ΥΠΕΧΩΔΕ, εξέδωσε τον Νόμο 3010/ΦΕΚ 91Α/25-4-2002 με στόχο την εναρμόνιση του Νόμου 1650/86 (για την προστασία του περιβάλλοντος) με τις Οδηγίες 97/11 Ε.Ε και 96/61 Ε.Ε οι οποίες αφορούν τις διαδικασίες οριοθέτησης, διευθέτησης, διαχείρισης και άλλων συναφών θεμάτων που έχουν να κάνουν με την προστασία από τις πλημμύρες. Ο Νόμος αυτός, σε συνδυασμό με την εγκύκλιο 6792/31-10-98 σκοπεύουν στην ευαισθητοποίηση και τη συμμόρφωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με επιστημονικά στοιχεία της διεθνούς και ευρωπαϊκής εμπειρίας, ώστε να ληφθούν σοβαρά υπόψη και να αξιοποιηθούν στην γενικότερη αντιπλημμυρική πολιτική.

- οι οικολογικές και περιβαλλοντικές απαιτήσεις, η αναχαίτιση της ορμής των νερών ικανοποιούνται πολύ ευκολότερα σε έργα που εκτελούνται στις ορεινές περιοχές της λεκάνης απορροής με μικρά φράγματα, παρά με τη βελτίωση της κοίτης τους στις πεδινές περιοχές.
- οι σύγχρονες τεχνικές ελέγχου των χειμαρρικών λεκανών απορροής πρέπει να εκφράζονται με ένα ολοκληρωμένο σύστημα που να συνδυάζει με τον καλύτερο τρόπο υδροτεχνικά και οικοτεχνικά έργα και διοικητικά μέτρα - όλα αυτά σε συνάρτηση με την προστασία του εδάφους από τη διάβρωση και τις πλημμύρες, βελτιώνοντας συγχρόνως την ποιότητα ζωής του πληθυσμού που ζει στις παραρεμάτιες περιοχές.

Κατ' επέκταση προκύπτει, ότι η διευθέτηση σήμερα των ρεμάτων και η αντιπλημμυρική προστασία των πόλεων διαμέσου αυτών, θα πρέπει να διέπονται από κανόνες που θα έχουν στόχο, όχι μόνο την απρόσκοπτη ροή των υδάτων, αλλά την διατήρηση της φυσικής κοίτης και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και του μικροκλίματος της περιοχής.

4.2.4. Ανυπαρξία Αποχετευτικού Δικτύου

Σε όλη την έκταση της περιοχής μελέτης δεν υπάρχει αποχέτευση αστικών λυμάτων. Το συγκεκριμένο πρόβλημα γίνεται ακόμα εντονότερο τους καλοκαιρινούς μήνες που ο πληθυσμός της περιοχής πολλαπλασιάζεται ραγδαία και δρα συνεπικουρικά στη ρύπανση των υδάτων του Ασωπού και των υδατορεμμάτων που διέρχονται στην περιοχή. Στα πλαίσια σχεδιασμού για τα θέματα αποχέτευσης για την περιοχή της Β. Αττικής, ανατέθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ το 1989 τεχνοοικονομική μελέτη συστημάτων αποχέτευσης ακαθάρτων. Η συγκεκριμένη μελέτη για την ευρύτερη περιοχή του Ωρωπού, προτείνει τη δημιουργία κοινής εγκατάστασης επεξεργασίας λυμάτων και σχεδιάζει με ενιαίο τρόπο τη μεταφορά, την επεξεργασία και διάθεση των λυμάτων. Ο προκαταρκτικός αυτός σχεδιασμός εκτιμά τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό αιχμής στην τελική φάση λειτουργίας του συστήματος σε 155.000 κατοίκους. Προτείνει την κατασκευή του κεντρικού αποχετευτικού αγωγού κατά μήκος της παραλιακής οδού από τον Κάλαμο μέχρι το Χαλκούτσι. Μέχρι στιγμής τα πράγματα έχουν μείνει μόνο στο στάδιο των μελετών, γίνονται όμως προσπάθειες για κερδηθεί ο χαμένος χρόνος και οι εν λόγω προτάσεις να ενταχθούν στο 4^ο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης.

4.2.5. Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων στο Γραμματικό

Στα πλαίσια επίλυσης των περιβαλλοντικών προβλημάτων της περιοχής μελέτης η δημιουργία Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων αποτελεί επιτακτική ανάγκη για τη διαφύλαξη του επιπέδου της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Η πρόταση όμως υλοποίησης ΧΥΤΑ στην περιοχή Μαύρο Βουνό του Γραμματικού ενδεχομένως να επιφέρει νέα περιβαλλοντικά προβλήματα στην ευρύτερη περιοχή. Ειδικότερα ο χώρος του ΧΥΤΑ βρίσκεται επάνω στο ενεργό ρήγμα του Ωρωπού και εκτείνεται

επάνω σε ρέμα που καταλήγει σε παραλίες. Κατ' επέκταση υπάρχει κίνδυνος ενεργοποίησης του ρήγματος από τις εργασίες στεγανοποίησης και οι εκπλύσεις επιφανειακών αποθέσεων λόγω των έντονων βροχών και χιονοπτώσεων της περιοχής σε συνδυασμό με τις διαρροές υπογείων στραγγιδίων, θα οδηγούνται μέσω του ρέματος στον Ευβοϊκό και θα μολύνουν τη θάλασσα προς Νότο μέχρι τη Λούτσα, και προς Βορρά μέχρι Αυλίδα και όχι μόνο, λόγω των έντονων ρευμάτων του Ευβοϊκού. Επιπλέον λαμβάνοντας υπόψη και τις κλιματολογικές συνθήκες που χαρακτηρίζουν την περιοχή οι λόγω των επικρατούντων στην περιοχή ανέμων που είναι ΒΔ, Β και ΒΑ και το υψηλό υψόμετρο της θέσης του ΧΥΤΑ (400 μ. υψόμετρο), οι άνεμοι αυτοί θα διασπείρουν σε μεγάλη έκταση τους αιωρούμενους ρύπους, οσμές, διοξίνες κ.λπ. της περιοχής του ΧΥΤΑ σε ένα ευρύ τόξο γειτονικών Δήμων και Κοινοτήτων. Ακόμη τα μελτέμια που φυσούν τους καλοκαιρινούς μήνες δροσίζουν το Βόρειο, τουλάχιστον, τμήμα του Λεκανοπεδίου. Εάν γίνει ο ΧΥΤΑ στο Μαύρο Βουνό, τα μελτέμια θα διασπείρουν τους ρύπους σε όλο το Λεκανοπέδιο. Η μελέτη του Πανεπιστημίου Κρήτης με επικεφαλής τον καθηγητή κ. Οικονομόπουλο προτείνει τη δημιουργία μεγάλων – κεντρικών ΟΕΔΑ (Ολοκληρωμένων Εγκαταστάσεων Διαχείρισης Απορριμμάτων) εκτός Αττικής.

4.2.6. Δημιουργία Δασικών Χαρτών

Οι δασικές εκτάσεις ³⁹ της περιοχής μελέτης αποτελούν έναν από τους κύριους παράγοντες που την καθιστούν ως πόλο έλξης για τους κατοίκους του λεκανοπεδίου την θερινή περίοδο. Ο περιορισμός της κατάτμησης της γης και της δόμησης σε δασικές εκτάσεις δεν μπορεί να λειτουργήσει παραγωγικά, εφόσον δεν έχουν οριοθετηθεί τα δάση της περιοχής μελέτης. Ακόμη είναι πολύ συχνό το φαινόμενο των πυρκαγιών στην περιοχή με στόχο τον αποχαρακτηρισμό των δασικών εκτάσεων και αλλαγή της χρήσης τους, αποσκοπώντας στην μελλοντική οικοπεδοποίησή τους. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι έχει κριθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας ότι απαγορεύεται εντός των δασών και δασικών εκτάσεων κάθε άλλη χρήση πλην αυτής που προορίζεται για τον προορισμό τους. Έτσι κρίθηκαν αντισυνταγματικές και ανίσχυρες οι διατάξεις του αρθρ. 9 του Ν. 1878/1990, με τις οποίες επιτρεπόταν η ανέγερση μόνιμων κτισμάτων για την εγκατάσταση και λειτουργία κατασκηνώσεων και παιδικών εξοχών (Στε 570/1999). Επίσης η οικιστική ανάπτυξη δε θεωρείται από τη νομολογία ως θεμιτός λόγος μεταβολής του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, στο μέτρο που αυτή συνεπάγεται την εν όλω ή μέρει εκχέρσωση και μεταβολή του προορισμού τους ως οικοσυστημάτων. Κατ' επέκταση θεωρήθηκε ότι οι διατάξεις της π.2^α του αρθ. 49 του ν.998/1979 που επιτρέπουν τη δυνατότητα εντάξεως υπό όρους σε οικιστικές περιοχές δημοσίων δασών και δασικών εκτάσεων, είναι ανίσχυρες ως αντικείμενες

³⁹ Κατά το αρθ.24 παρ.1 του Συντάγματος τα δάση και οι δασικές εκτάσεις της χώρας, είτε ανήκουν στο Δημόσιο, είτε σε ιδιώτες ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υπάγονται ως φυσικά αγαθά και ανεξάρτητα της ειδικότερης σημασίας τους ή της θέσης όπου βρίσκονται, σε ειδικό προστατευτικό καθεστώς, προκειμένου να διατηρηθεί η κατά τον προορισμό τους χρήση και για να διαφυλαχθεί η φυσική και βιολογική ισορροπία που προκύπτει από την ύπαρξή τους. Αυτή τη συνταγματική προστασία ανέλαβε πρώτος να εξειδικεύσει ο ν.998/1979, στη συνέχεια ο ν. 1734/1987 περί βοσκοτόπων και τέλος ο ν.3208/2003.

στο αρθ. 24 του Συντάγματος (Στε 1589/1999). Μπορούν όμως κατ' εξαίρεση να εντάσσονται στο σχέδιο πόλης, χάρη στην ενότητα του πολεοδομικού σχεδιασμού, μικρά μόνο τμήματα δασών ή δασικών εκτάσεων που γειτνιάζουν με οικισμούς ή περιβάλλουν οικισμούς, εφόσον όμως διατηρούν αναλλοίωτο το δασικό χαρακτήρα τους (βλ. Πρακτικό Επεξεργασίας Στε 246/2000).

Η Σκάλα του Ωρωπού, το Μαρκόπουλο του Ωρωπού και ο Κάλαμος πλήττονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα από εμπρησμούς, οι οποίοι έχουν ως αποτέλεσμα εκατοντάδες αποτεφρωμένα στρέμματα δασικής γης. Σε εκκρεμότητα παραμένει η σύνταξη δασικών χαρτών από το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με τους ειδικούς αποτελούν τη λύση όσον αφορά στην προστασία των δασών. Στους δασικούς χάρτες θα αποτυπώνεται ο χαρακτήρας των εκτάσεων, ενώ το ιδιοκτησιακό καθεστώς αυτών θα επιλυθεί στη συνέχεια μέσω της διαδικασίας του κτηματολογίου. Στο νόμο 998/79 καθορίζεται ότι το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης είναι ο αρμόδιος φορέας για τη σύνταξη των δασικών χαρτών. Ομως, τριάντα χρόνια μετά, οι δασικοί χάρτες δεν έχουν συνταχθεί. Η νομοθεσία για το κτηματολόγιο ορίζει ότι συντάσσονται δασικοί χάρτες για τις περιοχές που κτηματογραφούνται. Ωστόσο, όλοι γνωρίζουν ότι πρόκειται για εξαιρετικά αργή διαδικασία που μάλιστα προς το παρόν αφορά στις κυρίως κατοικημένες περιοχές και όχι σε αυτές που υπάρχουν αμφισβητούμενες, ως προς τον χαρακτήρα τους εκτάσεις. Αντίθετα, οι περιοχές που έχουν προκηρυχθεί για τη σύνταξη δασικών χαρτών από το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης είναι κατ' εξοχήν προβληματικές, όσον αφορά στην Βορειοανατολική Αττική πρόκειται για τη Σκάλα του Ωρωπού, το Συκαμίνιο και τη Μάνδρα. Σημαντική αναζωογόνηση και νέες προοπτικές για την ανάπτυξη της περιοχής μπορεί να επιφέρει η ανάδειξη ορισμένων τοποθεσιών με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε πόλους πρασίνου και ανάπτυξης. Τέτοιες τοποθεσίες είναι το δάσος της Μαυροσουβάλας και το τμήμα της παραποτάμιας περιοχής του Ασωπού.

Καμένη δασική έκταση στην περιοχή του Μαρκόπουλου Ωρωπού

4.3. Πολιτιστικό – Ιστορικό Περιβάλλον της περιοχής μελέτης

4.3.1. Ιστορική εξέλιξη της περιοχής μελέτης

Τα αξιολογικά ευρήματα των ανασκαφών κατατάσσουν την ευρύτερη περιοχή του Ωρωπού σε έναν από τους σημαντικότερους ιστορικούς σταθμούς για την Αττική στη διάρκεια των βασικών περιόδων της ελληνικής προϊστορίας και ιστορίας. Η στρατηγική θέση και τα φυσικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης καθόρισαν την ιστορική εξέλιξη της και ανάδειξαν την πολιτιστική ακμή της σε περιόδους ειρήνης. Η ιστορική διαδρομή της περιοχής υποδεικνύει την άρρηκτη σχέση της με την Αθήνα, την Εύβοια και τη Βοιωτία, καθώς και τις διαχρονικές εξαρτήσεις.

Ο αρχαίος Ωρωπός οριοθετούνταν ανάμεσα στα σύνορα της Αττικής και της Βοιωτίας, εκεί όπου σήμερα βρίσκεται το Δημοτικό Διαμέρισμα της Σκάλας του Ωρωπού. Γεωγραφικά κάλυπτε τη ζώνη από τη σημερινή Τανάγρα Βοιωτίας, μέχρι και τον Κάλαμο Αττικής. Αποτελούσε λιμάνι με ιδιαίτερη σημασία για την επικοινωνία με την Εύβοια, ειδικά για τους Αθηναίους που είχαν κτήσεις στο νησί. Η σπουδαιότητα που είχε για τον εφοδιασμό της Αθήνας από την Εύβοια και το γεγονός ότι χρησίμευε στους Αθηναίους ως αμυντικό φυλάκιο της Αττικής προς τη μεριά των Βοιωτών ήταν οι κυριότεροι λόγοι διαμάχης για την κτήση του Ωρωπού ανάμεσα στους Βοιωτούς και τους Αθηναίους. Στην Ιλιάδα η περιοχή του Ωρωπού απλώνεται ανάμεσα στα ανατολικά όρια της Ωρωπίας και την Τανάγρα και ονομαζόταν Γραία. Ο Θουκυδίδης ταυτίζει την Ωρωπία με τη Γραία και ο Αριστοτέλης με την περιοχή που βρισκόταν κοντά στη θάλασσα, απέναντι από την Ερέτρια. Από την ονομασία Γραία παράγεται ενδεχομένως και το εθνικό Graeci που χρησιμοποιήθηκε στην Κάτω Ιταλία την περίοδο του αποικισμού, για να δηλώσει τους Έλληνες. Γλωσσικές ενδείξεις, όπως η χρήση από τους Ωρωπίους κατά τον 4ο αι. π.Χ. της ιωνικής διαλέκτου με ερετριακό ρωτακισμό, επισημαίνουν πως ο Ωρωπός βρέθηκε πολύ νωρίς στην κατοχή της Ερέτριας. Δεν είναι γνωστό πότε περιήλθε ο Ωρωπός στην κατοχή της Αθήνας. Πιθανόν το 506 π.Χ., μετά τη νικηφόρα εκστρατεία των Αθηναίων εναντίον των Βοιωτών ή μετά τα μηδικά. Οι Ωρωπίοι λοιπόν γίνονται υπήκοοι των Αθηναίων, αλλά όχι Αθηναίοι. Επίσης όταν οι Αθηναίοι κατέλαβαν για πρώτη φορά τον Ωρωπό ίδρυσαν στο ανατολικό τμήμα τον οικισμό της Ψαφίδας, ο οποίος συγκροτήθηκε από την Αιαντίδα Φυλή και συμπίπτει σχεδόν με το σημερινό Δήμο του Καλάμου. Μέχρι και τα τέλη του 6^{ου} π.Χ. αιώνα αποτελούσε τμήμα του αρχαίου Δήμου Ωρωπίων.

Μεγάλο γεγονός για τον Ωρωπό υπήρξε η ίδρυση του Αμφιαρείου, η οποία έγινε στο τελευταίο τέταρτο του 5ου αι. π.Χ., κατά την αθηναϊκή κατοχή. Η περίοδος που ξετυλίγεται από το 387 έως το 338 π.Χ. είναι εποχή οργάνωσης για το Αμφιάρειο. Η ακτινοβολία και η φήμη του αρχίζουν να απλώνονται σε όλη την Ελλάδα, ενώ ένας κατάλογος νικητών της εποχής εκείνης φανερώνει πως γίνονταν τακτικά αγώνες, κάθε χρόνο τα Αμφιαρεία τα Μικρά και κάθε πέμπτο χρόνο τα Αμφιαρεία τα Μεγάλα. Από το 295 π.Χ. ο Ωρωπός, μετά από μια πολύ σύντομη περίοδο ανεξαρτησίας, γίνεται ισότιμο μέλος του Κοινού των Βοιωτών. Η περίοδος αυτή ως το 146 π.Χ. είναι ίσως η ευτυχέστερη της ιστορίας του Ιερού. Στο Ιερό συχνάζουν

πλήθη από ανθρώπους που έρχονται από όλα τα μέρη του ελληνικού κόσμου και ευεργετούν το Αμφιάρειο με χρηματικές δωρεές. Τα λιμάνια του μικρού κράτους, η σημερινή Σκάλα και το Δελφίνιο έδιναν αρκετά έσοδα στην πόλη.

Το 146 π.Χ. που οι Ρωμαίοι υποδούλωσαν την Ελλάδα, πραγματοποιήθηκε η διάλυση του Κοινού των Βοιωτών και κατ' επέκταση έπαψαν όλες οι θετικές επιπτώσεις της συμμετοχής του Ωρωπού σε αυτήν την πολιτική ομοσπονδία. Στα χρόνια του αυτοκράτορα της Ρώμης Αυγούστου ο Ωρωπός γίνεται οριστικά πια κτήση της Αθήνας. Η επικράτηση του χριστιανισμού είχε ως αποτέλεσμα τη βαθμιαία εξαφάνιση της αρχαίας θρησκείας και την παρακμή του Αμφιαρείου. Η πόλη του Ωρωπού όμως με τη νέα θρησκεία δεν χάνει τη ζωή της. Στη θέση της παρρηκμασμένης αρχαίας πόλης χτίζεται ο παλαιοχριστιανικός και πρωτοβυζαντινός Ωρωπός. Η εγκατάλειψη της παραλίας θα γίνει αργότερα και για πολλά χρόνια ο σημερινός Παλιός Ωρωπός, δυτικά της Σκάλας και σε απόσταση από τη θάλασσα θα αντικαταστήσει την αρχαία πόλη. Κατά τον 12ο αιώνα ο παλαιός Ωρωπός και το Συκάμινο γνώρισαν πρωτοφανή ανάπτυξη λόγω της μεγάλης παραγωγής μεταξιού. Αναφέρεται μάλιστα ότι αποτέλεσαν κομβικοί σταθμοί και σημαντικό πέρασμα στις διέλευση των ταξιδιωτών από Αθήνα-Εύβοια μέσω Ωρωπού- Συκαμίνου- Δηλεσίου- Αυλίδας , αποφεύγοντας το θαλάσσιο πέρασμα Ωρωπός-Ερέτρια. Αυτοί οι δυο οικισμοί μέχρι τον 12^ο αιώνα υπάγονται στην Εκκλησία των Θηβών και έπειτα στην Εκκλησία των Αθηνών, ενώ το 1204 μ.Χ. παραχωρούνται στους Δυνάστες των Φθιωτιδών Θηβών.

Φράγκοι και Τούρκοι θα διαδεχθούν τους Ωρωπίους της βυζαντινής εποχής και μόλις μετά τα μέσα του 19ου αι. ο Ωρωπός θα αρχίσει να κατοικείται με το όνομα του Ωρωπού, ως λιμάνι δηλαδή του μεσαιωνικού χωριού του Μυστρά της Αττικής που με τη σειρά του εγκαταλείφθηκε και αυτό για χάρη της αρχικής πόλης, η οποία ανέκτησε τη σημασία και τον αλλοτινό της ρόλο για την επικοινωνία της Αττικής με την Εύβοια.. Κατά τον 18^ο αιώνα, μετά την υπογραφή της συνθήκης Τούρκων και Βενετών σημειώνεται νέα οικονομική ανάπτυξη της περιοχής με κύρια αιτία την πληθυσμιακή ανασυγκρότηση της περιοχής, τα προνόμια και το νέο εποικισμό με άμεσο επακόλουθο την ίδρυση νέων οικισμών, όπως το Χαλκούτσι.

Με την απελευθέρωση του ελληνικού κράτους οι κοινότητες του Ωρωπού περιήλθαν στην ιδιοκτησία του Ι. Παπαρηγόπουλου. Το 1833 συγκροτείται ο Δήμος Πειραιάς, καλύπτοντας ολόκληρη τη βόρεια έκταση της Αττικής μέχρι την Πάρνηθα και το Μαραθώνα. Το 1871 η Πειραιά μετονομάζεται σε Ωρωπό, με έδρα τη Σκάλα. Στα διοικητικά του όρια εσωκλείει τους οικισμούς από τη Σκάλα και τη Μαλακάσα, έως τον Κάλαμο και τους Αγίους Αποστόλους. Το 1875 η γαιοκτησία του Ι. Παπαρηγόπουλου μεταβιβάζεται στον Ανδρέα Συγγρό.

Ο Εθνικός Ευεργέτης κληροδότησε το μέγα κτήμα στο Αμαλίοιο Ορφανοτροφείο που ιδρύθηκε το 1875. Το Αμαλίοιο Ορφανοτροφείο ως κτίσμα κατασκευάστηκε το 1909 και λειτούργησε ως ορφανοτροφείο μέχρι το 1930. Βάσει του Νόμου 5793/1933 μετατρέπεται σε αγροτικές φυλακές. Το 1938 καταστρέφεται από τους σεισμούς και ξανακτίζεται το 1950. Σύμφωνα με το Ν.2058/1962 μετατρέπεται σε Ανοικτό Σωφρονιστικό Κατάστημα, του οποίου οι τρόφιμοι εργάζονταν σε αγροτικές

δουλειές. Τον Απρίλιο του 1967 οι φυλακές του Ωρωπού χρησιμοποιούνται ως φυλακές πολιτικών κρατουμένων, από τις οποίες πέρασε και ο μεγάλος μουσικοσυνθέτης Μίκης Θεοδωράκης. Το 1970 μετατρέπονται σε αναμορφωτήριο ανηλίκων για 2-3 χρόνια και το 1979 στεγάζεται εκεί το πρώτο δημόσιο γυμνάσιο της περιοχής.

Το Αμαλίειο Ορφανοτροφείο

Στο μέγα κτήμα από τη στιγμή αποκατάστασής του από τον Α. Συγγρό μέχρι την κληροδότησή του στο Αμαλίειο Ορφανοτροφείο, δεν έλειψαν οι αντιδικίες όσον αφορά στα δικαιώματα των καλλιεργητών, τους φόρους και τα όρια της ιδιοκτησίας, με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής. Παράλληλα ξεκινά η εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου με την ανάπτυξη των λιγνιτορυχείων, οπότε και παρατηρείται νέα πληθυσμιακή συγκέντρωση. Το 1912 αποσπώνται από το Δήμο οι οικισμοί που αποτελούν αυτοτελείς κοινότητες. Κατά το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα παρατηρείται νέα πληθυσμιακή αύξηση με την εγκατάσταση των προσφύγων στην περιοχή και τη δημιουργία νέων οικισμών, λόγω χάρη των Νέων Παλατιών. Στο νησί Μαρμαράς (Προκόννησος) βρίσκεται και το χωριό Παλάτια οι κάτοικοι των οποίων, μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, εγκαταστάθηκαν κατ' αρχήν στη Χαλκίδα, κατόπιν δε, το 1924, ίδρυσαν στη Σκάλα Ωρωπού τα Νέα Παλάτια, που αποτέλεσαν ξεχωριστή Κοινότητα. Την ίδια εποχή με τους Παλατιανούς ήρθαν στην περιοχή του Ωρωπού και οι Πόντιοι και τοποθετήθηκαν ως γεωργικός πληθυσμός στο ΝΔ μέρος του συνοικισμού προς το λόφο του Προφήτη Ηλία. Κατάγονται από γνωστές ποντιακές πόλεις και διάφορα μικρότερα χωριά του Πόντου. Στις 20 Ιουλίου 1938 έγινε καταστροφικός σεισμός που ισοπέδωσε όλο το χωριό των Ν.Παλατιών. Το κράτος αστραπιαία άρχισε την κατασκευή νέων σπιτιών και απεκατέστησε όλους τους σεισμοπαθείς.

Άποψη του Οικισμού των Νέων Παλατιών του 1952

4.3.2. Παρουσίαση προστατευόμενων στοιχείων πολιτιστικού περιβάλλοντος

Η ιστορική εξέλιξη του Ωρωπού, σύμφωνα με τις χρονολογίες των ευρημάτων που βρέθηκαν από τις ανασκαφές αποδεικνύουν πως ο Ωρωπός είναι μία από τις παλαιότερες πόλεις της αρχαίας Ελλάδας, με συνεχή ζωή, η οποία δεν διακόπηκε ούτε στα μεσαιωνικά χρόνια.

Τις τρεις τελευταίες δεκαετίες άρχισε να γίνεται γνωστή η τοπογραφία του αρχαίου Ωρωπού. Ειδικότερα ανασκαφές (1996 μέχρι και σήμερα) σε οικόπεδα της Σκάλας του Ωρωπού (οικόπεδο Ο.Σ.Κ., Ο.Τ.Ε. κτλ) και των Νέων Παλατιών έφεραν στο φως έναν εκτεταμένο οικισμό των Πρώιμων Ιστορικών Χρόνων (τέλη 10^{ου} – αρχές 5^{ου} αι. π.Χ.), δεκάδες αψιδωτά και κυκλικά οικοδομήματα (ο μεγαλύτερος και καλύτερα διατηρημένος τέτοιος οικισμός χρονολογείται τον 8^ο με 7^ο αι. π.Χ., καθώς και ταφές της ίδιας εποχής).

Κεντρικός τομέας του οικισμού από αεροφωτογραφία του 1998

Τα κεραμικά λείψανα της μεσοελλαδικής, της μυκηναϊκής, της πρωτογεωμετρικής, της γεωμετρικής και της αρχαϊκής εποχής που βρέθηκαν στη Σκάλα του Ωρωπού και στα Νέα Παλάτια, στεγάζονται μέσα στο μουσείο που βρίσκεται στον αρχαιολογικό χώρο του Αμφιαρείου. Στα δυτικά της Σκάλας του Ωρωπού έχουν βρεθεί μετά από ανασκαφές λείψανα λιμενοβραχίωνα μέσα στη

θάλασσα, γεγονός που υποδεικνύει τη σημασία του λιμανιού για τον Ωρωπό από την αρχαιότητα. Η αρχαία ακρόπολη εκτεινόταν στο σημερινό Προφήτη Ηλία (Λόφο Λομπέρδι).

Προατικός κρατήρας

Το Αμφιάρειο ήταν η έδρα της ανώτατης θρησκευτικής αρχής του μικρού κράτους. Επειδή όμως ήταν και τόπος όπου συναθροίζονταν πολύς κόσμος, στο ιερό αυτό δημοσίευαν οι Ωρώπιοι τις σημαντικές τους αποφάσεις, τα γενικού ενδιαφέροντος δημόσια έγγραφα, τις συνθήκες, τις προκηρύξεις, τα ψηφίσματα με τα οποία τιμούσαν κάποιον. Εκατοντάδες τέτοια έγγραφα σώθηκαν χαραγμένα πάνω στα βάθρα των αγαλμάτων. Ο χώρος περιλαμβάνει τα λουτρά, τη μεγάλη στοά, το θέατρο, το βωμό, το μικρό και το μεγάλο ναό και την ιερή πηγή.

Το Αμφιάρειο

Το Αμφιάρειο ανακαλύφθηκε το 1884 και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ιερά της Αττικής. Η συστηματική ανασκαφή του ξεκίνησε από τον Βασίλειο Λεονάρδο και κράτησε ως το 1929. Η σημαντική αυτή ανασκαφή αποκάλυψε τα μνημεία που χωροθετούνται στις όχθες της ρεματιάς του Μαυροδήλεσι, καθώς και πολλές επιγραφές. Στο χώρο του Αμφιαρείου κείνται ερείπια των λουτρών του 4^{ου} αι. π.Χ. Από μνείες των αρχαίων συγγραφέων φαίνεται πως ήταν φημισμένα στην αρχαιότητα και αρκετές φορές η φήμη τους επισκίαζε και τη φήμη του Ιερού. Ξακουστό επίσης ήταν και το νερό του Αμφιάρειου, στο οποίο οι αρχαίοι απέδιδαν καλές ιδιότητες. Δυτικά των λουτρών βρίσκεται η μεγάλη στοά του Ιερού. Η στοά κτίστηκε τον 4^ο αι. π.Χ. για να αντικαταστήσει μια παλιότερη που βρισκόταν στο χώρο των βάθρων. Αποσκοπούσε στην εγκοίμηση αυτών που ζήτησαν χρησμό ή θεραπεία και στην άνετη διαμονή των επισκεπτών του Ιερού. Το αρχαίο θέατρο βρίσκεται πίσω και ψηλότερα από τη μεγάλη στοά του Ιερού. Είναι καλά

διατηρημένο και παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον για τη μελέτη των ομοίων μνημείων, επειδή σώθηκε μεγάλο μέρος από το οικοδόμημα της σκηνής του. Δυτικά της μεγάλης στοάς του Ιερού υπάρχει έκταση που ορίζεται στις τρεις της πλευρές ΒΑ, ΒΔ και ΝΔ από ισχυρούς αναλημματικούς τοίχους, οι οποίοι συγκρατούν τα χώματα του βουνού. Στον χώρο αυτό υπήρχε, πριν από το κτίσιμο της μεγάλης στοάς, μια άλλη στοά, απλούστερη στη μορφή και στην κατασκευή, το κοιμητήριο του Ιερού. Σήμερα η έκταση που κατελάμβανε η στοά αυτή είναι γεμάτη με μια σειρά από μνημειώδεις βάσεις αγαλμάτων. Τα αγάλματα που ήταν στημένα πάνω στις βάσεις, χάλκινα ή μαρμάρινα, εικόνιζαν πολίτες του Ωρωπού ή σημαντικά πρόσωπα της αρχαιότητας, των οποίων τα ονόματα μαθαίνουμε από τις αφιερωματικές επιγραφές που είναι χαραγμένες στην πρόσθια όψη των βάθρων. Εκτός από αυτές τις επιγραφές βλέπουμε στις όψεις των βάθρων και άλλες χαραγμένες με μικρά γράμματα., πρόκειται για προξενικά ψηφίσματα του Ωρωπού κυρίως, αποφάσεις δηλαδή με τις οποίες διάφοροι ξένοι, φίλοι της πόλης, γίνονταν επίσημοι αντιπρόσωποι του Ωρωπού στην πατρίδα τους. Τέλος μπροστά από τα τελευταία βάρθρα εκτείνονται τα ερείπια του μεγάλου βωμού του Ιερού. Πίσω από το βάρθρο του αγάλματος του Ισαυρικού σώζονται σε αρκετό ύψος οι τοίχοι ενός μικρού ναού που είχε στην πρόσοψη δύο κολόνες ανάμεσα σε δύο παραστάδες. Νοτιοδυτικά του βωμού και σε απόσταση μερικών μέτρων από αυτόν βρίσκονται τα ερείπια του μεγάλου ναού του Ιερού. Σήμερα σώζεται μόνο το βορειοδυτικό του τμήμα, γιατί ο υπόλοιπος ναός παρασύρθηκε από το ποτάμι στα ύστερα ρωμαϊκά χρόνια. Στο νότιο μέρος του βωμού, σε χαμηλότερο επίπεδο, βρίσκεται η ιερή πηγή γνωστή από την περιγραφή του Πausανία. Το νερό αναβλύζει σήμερα από μια δεξαμενή, την οποία, από το κτίσμά της, μπορούμε να χρονολογήσουμε στα ρωμαϊκά χρόνια. Το νερό ήταν ιερό και δεν επιτρεπόταν η χρήση του για πλύσιμο χεριών.

Αποψη του θεάτρου του Αμφιαρείου

Σύμφωνα με τις χρονολογίες των ευρημάτων που βρέθηκαν από τις ανασκαφές ο Ωρωπός είναι μία από τις παλαιότερες πόλεις της αρχαίας Ελλάδας, με συνεχή ζωή, η οποία δεν διακόπηκε ούτε στα μεσαιωνικά χρόνια, λαμβάνοντας υπόψη και τα βυζαντινά μνημεία που έχουν διασωθεί : το Ναό των Αγ. Αποστόλων, το Ναό του Αγ. Νικολάου, τη Μονή της Μεταμορφώσεως και το Ναό της Αγ. Παρασκευής και το ναό των Αγίων Σαράντα . Υπέροχες τοιχογραφίες αυτών των ναών φιλοξενούνται στο Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών.

Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρα

Τέλος, σύμφωνα με τα άρθρα 12- 17 του ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής κληρονομιάς» στους χερσαίους αρχαιολογικούς χώρους επιτρέπονται μόνο ύστερα από άδεια του Υπουργού Πολιτισμού ορισμένες ενέργειες, επεμβάσεις και δραστηριότητες, οι οποίες δε θίγουν την υπόσταση του αρχαιολογικού χώρου. Στα πλαίσια διαφύλαξης του χαρακτήρα του αρχαιολογικού χώρου καθορίζονται ζώνες προστασίας, όπου ισχύει ειδικό καθεστώς απαγόρευσης ή περιορισμού ορισμένων δραστηριοτήτων. Οι προαναφερθείσες ζώνες διακρίνονται σε απόλυτης και περιορισμένης προστασίας. Ως ζώνες απόλυτης προστασίας στην περιοχή μελέτης θεωρούνται το ιερό του Αμφιάρειου και η περιοχή της Σκάλας του Ωρωπού. Στις περιοχές απόλυτης προστασίας υπάρχει κατ' αρχήν πλήρης απαγόρευση. Μπορεί όμως να επιτραπεί στη ζώνη αυτή μετά από αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, μόνο η κατασκευή κτισμάτων ή προσθηκών σε υπάρχοντα κτίρια που είναι αναγκαία για την ανάδειξη των μνημείων ή των χώρων, καθώς και για την εξυπηρέτηση της χρήσης τους.

4.4. Χωροταξική διάρθρωση – Χρήσεις γης της περιοχής μελέτης

4.4.1. Υφιστάμενες Χρήσεις γης στον εξωαστικό χώρο

Η κατανομή της έκτασης των Δήμων της περιοχής μελέτης στις βασικές κατηγορίες χρήσεων γης,⁴⁰ σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για το 2000, απεικονίζεται στους ακόλουθους πίνακες 28,29.

Ειδικότερα σε όλους τους Δήμους της περιοχής μελέτης όσον αφορά στην κατηγορία των γεωργικών περιοχών κυριαρχούν οι ετερογενείς γεωργικές περιοχές οι οποίες καταλαμβάνουν περίπου το 50% της συνολικής έκτασης κάθε Δήμου, ποσοστό ιδιαίτερα υψηλό που οφείλεται κυρίως στην ανάμειξη των καλλιεργούμενων εκτάσεων με το δομημένο περιβάλλον. Στην ίδια κατηγορία αξιοσημείωτο είναι και

⁴⁰ Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ οι βασικές κατηγορίες χρήσεων γης είναι οι εξής : γεωργικές περιοχές, δάση ημιφυσικές εκτάσεις, εκτάσεις που καλύπτονται από νερά και τεχνητές περιοχές.

το ποσοστό των μόνιμων καλλιεργειών των Δήμων Ωρωπού και Συκαμίνου, το οποίο ξεπερνά κατά πολύ το αντίστοιχο ποσοστό της Περιφέρειας Αττικής. Επίσης τα ποσοστά αρόσιμης γης στους Δήμους του Καλάμου και του Μαρκόπουλου Ωρωπού είναι μηδαμινά, ενώ οι Δήμοι του Ωρωπού και του Συκαμίνου εμφανίζουν ποσοστά της τάξεως του 1%. Επίσης μόνο ο Δήμος του Ωρωπού διαθέτει βοσκότοπους της τάξεως του 2,2% ως προς τη συνολική του έκταση, ενώ οι υπόλοιποι Δήμοι δεν διαθέτουν αυτήν την υποκατηγορία.

Σχετικά με την κατηγορία των δασικών – ημιφυσικών εκτάσεων παρατηρείται ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά δασικών εκτάσεων σε σχέση με τη συνολική τους έκταση παρουσιάζουν οι Δήμοι του Καλάμου και του Μαρκόπουλου Ωρωπού. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι το ποσοστό των μεταβατικών δασικών εκτάσεων είναι ιδιαίτερα υψηλό σε αυτούς τους δυο Δήμους και υπερβαίνει κατά περίπου 15% το ποσοστό των υφιστάμενων δασικών εκτάσεων, γεγονός που υποδεικνύει τη συρρίκνωση με την πάροδο των ετών των δασών σε αυτούς τους δυο Δήμους και την αλλαγή της υποκείμενης χρήσης γης, είτε με στόχο την περαιτέρω ανοικοδόμηση, είτε αποσκοπώντας στην μετατροπή τους σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Ακόμη τα ποσοστά που παρουσιάζουν οι Δήμοι του Καλάμου (28,5%) και του Μαρκόπουλου Ωρωπού (15,7%) στη συγκεκριμένη υποκατηγορία ξεπερνούν κατά πολύ τα αντίστοιχα της Περιφέρειας Αττικής (10,1%), γεγονός που επιβεβαιώνει και το πρόβλημα των πυρκαγιών που αντιμετωπίζουν οι δυο Δήμοι. Ακόμη ιδιαίτερα υψηλά είναι και τα ποσοστά των εκτάσεων που συνδυάζουν την ποώδη και θαμνώδη βλάστηση σε αυτούς τους δυο Δήμους, τα οποία κυμαίνονται από 12,1% μέχρι 22,5% της συνολικής έκτασης των εν λόγω Δήμων.

Τέλος όσον αφορά στην κατηγορία των τεχνητών περιοχών, μόνο η υποκατηγορία της αστικής ανοικοδόμησης παρουσιάζει αξιόλογα ποσοστά. Τον πιο εκτεταμένο αστικό ιστό εμφανίζει ο Δήμος του Ωρωπού και έπειτα ακολουθεί ο Δήμος του Καλάμου. Αναφορικά με την αστική – οικιστική ανάπτυξη των Δήμων της περιοχής μελέτης θα γίνει ειδική μνεία στην επόμενη ενότητα.

Πίνακας 28: Κατανομή της έκτασης της περιοχής μελέτης στις βασικές κατηγορίες χρήσης / κάλυψης- 2000 (Εκτάσεις σε χιλιάδες στρέμματα)

Χωρική ενότητα	Σύνολο εκτάσεων	ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ						ΛΑΣΗ ΗΜΙ-ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ				ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΝΕΡΑ			ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ				
		Αρόσημη γη	Μόνιμες καλλιέργειες	Βοσκότοποι - Μεταβατικές δασώδεις / θαμνώδεις εκτάσεις	Βοσκότοποι - Συνδυασμοί θαμνώδους και / ή ποώδους βλάστησης	Βοσκότοποι - Εκτάσεις με αραμή ή καθόλου βλάστηση	Ετερογενείς γεωργικές περιοχές	Λάση	Μεταβατικές δασώδεις-θαμνώδεις εκτάσεις	Συνδυασμοί θαμνώδους και / ή ποώδους βλάστησης	Εκτάσεις με αραμή ή καθόλου βλάστηση	Χερσαία ύδατα	Εσωτερικές υγρές ζώνες	Παραβλαστάσιες υγρές ζώνες	Λοιπή οικοδόμηση	Βιομηχανικές και εμπορικές ζώνες	Δίκτυα συγκοινωνιών	Ορυχεία, χόροι απόρριψης απορριμμάτων και εργοστάσια	Τεχνητές, μη γεωργικές ζώνες πρασίνου, χόροι αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	131.982,2	21.181,5	7.491,6	879,9	9.151,5	4.420,2	22.011,5	22.411,6	11.606,6	23.950,6	4.509,3	1.197,3	108,3	484,5	1.913,1	212,7	156,4	270,3	25,4
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.806,9	69,1	239,3	6,2	183,9	31,5	887,9	371,5	386,3	945,5	86,1	1,6	1,7	3,4	424,0	65,9	36,4	50,0	16,7
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	30,6	1,4	6,3	0,0	2,2	0,0	17,3	1,1	0,0	3,3	0,0	0,0	0,1	0,2	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΤ	44,5	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	22,2	2,5	12,7	5,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ	23,5	0,0	2,6	0,0	0,0	0,0	10,5	1,3	3,7	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	17,4	1,1	7,4	0,0	0,0	0,0	5,5	0,8	0,0	2,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ- Ετήσια Απογραφή Γεωργίας-Κτηνοτροφίας 1999-2000

Πίνακας 29: Ποσοστιαία Κατανομή της έκτασης της περιοχής μελέτης στις βασικές κατηγορίες χρήσης / κάλυψης, κατά δήμο ή κοινότητα - 2000

Χωρική ενότητα	ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ						ΔΑΣΗ ΗΜΙ-ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ				ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΝΕΡΑ			ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ				
	Αρόσιμη γη	Μόνιμες καλλιέργειες	Βοσκότοποι - Μεταβατικές δασώδεις / θαμνώδεις εκτάσεις	Βοσκότοποι - Συνδιασμιθό θαμνώδους και / ή ποώδους βλάστησης	Βοσκότοποι - Εκτάσεις με αραμή ή καθόλου βλάστηση	Ετερογενείς γεωργικές περιοχές	Δάση	Μεταβατικές δασώδεις-θαμνώδεις εκτάσεις	Συνδιασμιθό θαμνώδους και / ή ποώδους βλάστησης	Εκτάσεις με αραμή ή καθόλου βλάστηση	Χερσαία ύδατα	Εσωτερικές υγρές ζώνες	Παραθαλάσσιες υγρές ζώνες	Αστική οικοδόμηση	Βιομηχανικές και εμπορικές ζώνες	Δίκτυα συγκοινωνιών	Ορυχεία, χώροι απόρριψης απορριμμάτων και εργοστάσια	Τεχνητές, μη γεωργικές ζώνες πρασίνου, χώροι αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	16,0%	5,7%	0,7%	6,9%	3,3%	16,7%	17,0%	8,8%	18,1%	3,4%	0,9%	0,1%	0,4%	1,4%	0,2%	0,1%	0,2%	0,0%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	1,8%	6,3%	0,2%	4,8%	0,8%	23,3%	9,8%	10,1%	24,8%	2,3%	0,0%	0,0%	0,1%	11,1%	1,7%	1,0%	1,3%	0,4%
ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	4,6%	20,6%	0%	7,2%	0%	56,5%	3,6%	0%	10,8%	0%	0%	0,3%	0,7%	2,6%	0%	0%	0%	0%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΟΤ	0%	2,02%	0%	0%	0%	49,9%	5,6%	28,5%	12,1%	0%	0%	0%	0%	1,6%	0%	0%	0%	0%
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ	0%	11,0%	0%	0%	0%	44,7%	5,5%	15,7%	22,5%	0%	0%	0%	0%	0,4%	0%	0%	0%	0%
ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	6,3%	42,6%	0%	0%	0%	31,6%	4,6%	0%	11,5%	2,3%	0%	0%	0%	1,1%	0%	0%	0%	0%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ –επεξεργασία στατιστικών στοιχείων της Ετήσιας Απογραφής Γεωργίας-Κτηνοτροφίας 1999-2000

4.4.2. Υπάρχουσα οικιστική ανάπτυξη και η δυναμική της : οικισμοί, άλλοι οικιστικοί υποδοχείς, περιοχές β' κατοικίας, τυχόν θεσμοθετημένοι υποδοχείς και ιδιαίτερες χρήσεις

Δήμος Ωρωπού

Από το σύνολο των Δήμων της περιοχής μελέτης ο Δήμος Ωρωπίων αποτελεί το βασικό κέντρο με τις περισσότερες κεντρικές και λοιπές λειτουργίες, καθώς και τη μεγαλύτερη πληθυσμιακή συγκέντρωση. Το πλαίσιο πολεοδομικής οργάνωσης του εν λόγω Δήμου εμπίπτει στη νομοθεσία του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας (Ν.1515/85)⁴¹, όπως και των υπόλοιπων Δήμων της περιοχής μελέτης. Βάσει αυτού του Νόμου ως αστικό κέντρο μεσαίου μεγέθους, το οποίο θα εξυπηρετεί το μόνιμο πληθυσμό του Δήμου Ωρωπού είχε προβλεφθεί το Καπανδρίτι και ως δευτερεύον αστικό κέντρο η Αυλώνα. Μολονότι το ισχύον νομικό πλαίσιο, προέβλεπε την περαιτέρω ανάπτυξη αυτών των δυο Δήμων για την εξυπηρέτηση των υπολοίπων Δήμων της περιοχής μελέτης, ο Δήμος Ωρωπού αναπτύχθηκε σε μεγαλύτερο βαθμό και συγκεντρώνει στις μέρες μας περισσότερο μόνιμο πληθυσμό και τις κυριότερες λειτουργίες.

Σύμφωνα με το ν. 2508/1997 « Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας »⁴² και τις τροποποιήσεις του, η κύρια κατεύθυνση ανάπτυξης του Δήμου Ωρωπίων είναι η διατήρηση του παραθερισμού σε άμεση συνάρτηση με την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της περιοχής και ως δευτερεύουσα κατεύθυνση η διατήρηση της γεωργίας. Ειδικότερα οι χρήσεις γης καθορίζονται ως εξής:

- Παραλιακή ζώνη μέχρι Ζώνη Ελέγχου β' κατοικίας (με οικιστικές ενότητες στα Νέα Παλάτια, στο Χαλκούτσι και στον Αγ. Κωνσταντίνο).
- Ζώνη γεωργικής γης στο νότιο τμήμα της παραλίας

⁴¹ Όσον αφορά στο περιεχόμενο του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας (Ρ.Σ.Α.) του '83 αφού πέρασε από διάφορες διαδικασίες συζήτησης και κριτικής θεσμοθετήθηκε, όπως προαναφέρθηκε, ως ολοκληρωμένο κείμενο με το Νόμο του 1985. Σύμφωνα με το Νόμο αυτό : « Το Ρυθμιστικό Σχέδιο ειδικά της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας (Ρ.Σ.Α) είναι το σύνολο των στόχων, των κατευθύνσεων, των προγραμμάτων και των μέτρων που προβλέπονται από το νόμο αυτό, ως αναγκαία για τη χωροταξική και πολεοδομική οργάνωση της στα πλαίσια των πενταετών προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης».

⁴² Σήμερα το βασικό και γενικό νομικό πλαίσιο των παρεμβάσεων σε πολεοδομικό επίπεδο αποτελεί ο ν. 2508/1997 « Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας », με τον οποίο συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε ο ν. 1337/1983. Σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 1 του ανωτέρω νόμου, η οικιστική οργάνωση και ο πολεοδομικός σχεδιασμός πραγματοποιείται σε δυο επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο περιλαμβάνονται : α) το ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας του περιβάλλοντος (ΡΣ) και β) το γενικό πολεοδομικό σχέδιο (ΓΠΣ) για τον αστικό και περιαστικό χώρο και το σχέδιο χωρικής και οικιστικής ανάπτυξης ανοικτών πόλεων για τον μη αστικό χώρο (ΣΧΟΟΑΠ). Το δεύτερο επίπεδο αποτελεί την εξειδίκευση και εφαρμογή του πρώτου επιπέδου και περιλαμβάνει την πολεοδομική μελέτη και την πράξη εφαρμογής της, καθώς και τις πολεοδομικές μελέτες αναπλάσεων, παραγωγικών πάρκων ή άλλες ειδικές πολεοδομικές μελέτες.

- Ζώνη προστασίας ορεινών όγκων στη λοφώδη περιοχή νοτιότερα της γεωργικής ζώνης, η οποία εκτείνεται μέχρι την Εθνική Οδό.
- Βιοτεχνικό Πάρκο εκτός της γεωγραφικής ενότητας Ωρωπού και εντός των ορίων του Δήμου της Αυλώνας μέχρι τα σύνορα με το Νομό Βοιωτίας, το οποίο ρυπαίνει τον Ασωπό ποταμό που διέρχεται εντός του Δήμου Ωρωπίων, με αποτέλεσμα την περιβαλλοντική υποβάθμιση της παραλίας του οικισμού Χαλκούτσι.
- Βιοτεχνικό Πάρκο του Δήμου Οινοφύτων, το οποίο ρυπαίνει τον Ασωπό ποταμό, με αποτέλεσμα την περαιτέρω περιβαλλοντική υποβάθμισή του.

Μία προσπάθεια καθορισμού των Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου ⁴³ της περιοχής πραγματοποιήθηκε το 1992. Όμως προέκυψαν τεράστια προβλήματα σε τοπικό επίπεδο και μέχρι σήμερα δεν έχει συνταχθεί Προεδρικό Διάταγμα. Ειδικότερα ο Οργανισμός Αθήνας ⁴⁴ στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του για την υλοποίηση των κατευθύνσεων και την εφαρμογή των διατάξεων του Ν.1515/85 (ΦΕΚ 18 Α/18.2.1985) εκπόνησε μελέτη καθορισμού χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δόμησης μέσα στη Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου της περιοχής Βόρειας Αττικής, σύμφωνα με το άρθρο 29 του Ν.1337/83⁴⁵. Η περιοχή μελέτης εντάσσεται στη ΖΟΕ Αττικής που καθορίστηκε με το Π.Δ. ΦΕΚ 284/Δ/83, εκτείνεται στο τμήμα της χωροταξικής υποενοτήτας Βόρειας Αττικής, όπως αυτή ορίστηκε από τον Ν.1515/85. Η μελέτη εκπονήθηκε στις αρχές του έτους 1993 και στάλθηκε στους αρμόδιους φορείς για ενημέρωση και διατύπωση απόψεων και στους ΟΤΑ που περιλαμβάνονται μέσα στην έκτασή της για την τήρηση της νόμιμης διαδικασίας. Με την ψήφιση του νέου Οικιστικού Νόμου (2508/97), την ανάληψη της υποχρέωσης από την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα και τη χωροθέτηση νέων μεταφορικών αξόνων και άλλων έργων υποδομής στην περιοχή, καθώς και την εξέλιξη νέων προγραμμάτων και έργων από φορείς που επηρεάζουν την ανάπτυξη της περιοχής, η Διοίκηση του Οργανισμού Αθήνας προκειμένου να προωθήσει την προαναφερθείσα πρόταση ανέθεσε σε εξωτερικούς συνεργάτες το έργο της επικαιροποίησης της μελέτης ΖΟΕ Βόρειας Αττικής. Η εν λόγω ομάδα μετά από συνεργασία με όλες τις κεντρικές και περιφερειακές Υπηρεσίες και Φορείς που σχετίζονται με το θέμα και τη διενέργεια σειράς αυτοψιών στην περιοχή μελέτης και

⁴³ Σκοπός των ΖΟΕ είναι η εξασφάλιση γης γύρω από τους οικισμούς και τις πόλεις για τη διευκόλυνση της μελλοντικής επέκτασής τους, τη διαφύλαξη της γεωργικής γης και την προστασία ευαίσθητων περιοχών (π.χ. δασών, υδροβιότοπων και αρχαιολογικών χώρων).

⁴⁴ Το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας εγκρίθηκε το 1985 με το Ν.1515/1985, ο οποίος προέβλεπε τη δημιουργία οργανισμού σχεδιασμού και προγραμματισμού, σαν φορέα υπεύθυνο για την εξειδίκευση και το συντονισμό της υλοποίησης των σχεδίων.

⁴⁵ Σε εφαρμογή του άρθρου 24 του Συντάγματος εκδόθηκε ο Ν.947/1979 «περί οικιστικών περιοχών». Ο Νόμος αυτός παρά τις σημαντικές πολεοδομικές ρυθμίσεις του (ύπαρξη δυο επιπέδων σχεδιασμού, καθορισμός νέων τρόπων πολεοδομικής επέμβασης, θεσμοθέτηση χρήσεων γης, εισφορά σε γη και χρήμα) αδρανοποιήθηκε, κυρίως λόγω των διατάξεων του που ρυθμίζουν την εισφορά σε γη και χρήμα. Κατ' επέκταση η πολιτεία για να αντιμετωπίσει τα άμεσα πολεοδομικά και στεγαστικά προβλήματα, αναγκάστηκε να δημιουργήσει νέο νομοθετικό πλαίσιο. Πρόκειται για το Ν.1337/1983 «Επέκταση πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές ρυθμίσεις» που έγινε περισσότερο γνωστός σαν «μεταβατικός» Νόμος, διότι δημιουργήθηκε για να καλύψει επείγουσες απαιτήσεις και να ισχύσει ορισμένη χρονική περίοδο, δηλαδή μέχρι την ψήφιση ενός οριστικού θεσμικού πλαισίου της Πολεοδομίας.

συνεργασιών με τις Υπηρεσίες του ΟΡΣΑ, υπέβαλε στην Υπηρεσία επικαιροποιημένη πρόταση για «Οριοθέτηση Ζωνών και καθορισμό χρήσεων γης και όρων δόμησης στην περιοχή της Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου Βόρεια Αττικής» για έγκριση και κίνηση της τελικής διαδικασίας στους φορείς γνωμοδότησης τον Ιούλιο του 1999.

Σύμφωνα με την ανωτέρω πρόταση η διάρθρωση των χρήσεων γης για την περιοχή μελέτης προβλέπει τις ακόλουθες ζώνες προστασίας, αναπτυξιακές ζώνες και ζώνες εκτόνωσης. Πιο συγκεκριμένα οι ζώνες προστασίας εξειδικεύονται σε ζώνες προστασίας ρεμάτων⁴⁶ και βιοτόπων, όπου στην περιοχή μελέτης ως βασικά ρέματα θεωρούνται το ρέμα των Νέων Παλατιών Ωρωπού, ο ποταμός Ασωπός και τα παρακλάδια του, καθώς και τα ρέματα του Καπανδριτίου που καταλήγουν στη Λίμνη του Μαραθώνα. Ως βιότοπος που χρήζει ειδικής μελέτης και προστασίας χαρακτηρίζεται η περιοχή στις εκβολές του Ασωπού στην κοιλάδα του Ωρωπού (Θέση Αλυκές- Αγ. Κων/νου) Άλλη κατηγορία ζωνών προστασίας είναι αυτή των αρχαιολογικών χώρων⁴⁷. Όσον αφορά στην περιοχή μελέτης ως ζώνες απολύτου προστασίας θεωρούνται το ιερό του Αμφιάρειου και η περιοχή της Σκάλας του Ωρωπού. Ακόμη προβλέπονται ζώνες απολύτου προστασίας πρασίνου που περιλαμβάνουν τις χαρακτηρισμένες από το Υπ. Γεωργίας δασικές εκτάσεις⁴⁸, οι οποίες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο κομμάτι της περιοχής μελέτης, καθώς και

⁴⁶ Τα υδατορέματα ή υδρορέματα ή απλά ρέματα αποτελούν πτυχώσεις της επιφάνειας της γης μέσω των οποίων συντελείται κυρίως η προς τη θάλασσα απορροή των πλεοναζόντων υδάτων της ξηράς. Εκτός όμως από τη λειτουργία αυτή, τα υδατορέματα αποτελούν συγχρόνως φυσικούς αγωγούς και οικοσυστήματα, μαζί με τη χλωρίδα και την πανίδα τους, με ιδιαίτερο μικροκλίμα και συμβάλουν στην ισορροπία του περιβάλλοντος. Ο ν.1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος εξειδίκευσε τη συνταγματική επιταγή του άρθρου 24 και έλαβε ειδική πρόνοια για την προστασία του εδάφους και των χρήσεών του, καθώς και για την προστασία των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων που θεωρούνται ως φυσικοί πόροι και οικοσυστήματα. Βάσει του εν λόγω νόμου απαιτείται η έγκριση περιβαλλοντικών όρων που προϋποθέτει Μελέτη Περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τα έργα και τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή των υδατορεμάτων. Επίσης σύμφωνα με το ν.δ. της 17-7-1923 στον τοπογραφικό και χωροσταθμικό χάρτη, βάσει του οποίου συντάσσονται τα σχέδια πόλεων, θα πρέπει να προσδιορίζονται εκτός των άλλων και τα ρέματα. Τέλος, η αποτύπωση των ρεμάτων ως ουσιώδης διαδικαστικός τύπος της έγκρισης του σχεδίου πόλεως υπογραμμίζεται στο άρθρο 18 του κεφαλαίου ΙΙ του π. δ/τος της 3-4-1929 που διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 31 παρ.3 του ν.1577/1985.

⁴⁷ Αυτές χωροθετούνται στους κηρυγμένους και λοιπούς αρχαιολογικούς χώρους και στοχεύουν στην προστασία τους, είτε με πλήρη απαγόρευση της δόμησης, είτε με τον καθορισμό των επιτρεπόμενων χρήσεων και όρων δόμησης.

⁴⁸ Κατά το αρθ.24 παρ.1 του Συντάγματος τα δάση και οι δασικές εκτάσεις της χώρας, είτε ανήκουν στο Δημόσιο, είτε ιδιώτες ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υπάγονται ως φυσικά αγαθά και ανεξάρτητα της ειδικότερης σημασίας τους ή της θέσης όπου βρίσκονται, σε ειδικό προστατευτικό καθεστώς, προκειμένου να διατηρηθεί η κατά τον προορισμό τους χρήση και για να διαφυλαχθεί η φυσική και βιολογική ισορροπία που προκύπτει από την ύπαρξή τους. Αυτή τη συνταγματική προστασία ανέλαβε πρώτος να εξειδικεύσει ο ν.998/1979, στη συνέχεια ο ν. 1734/1987 περί βοσκοτόπων και τέλος ο ν.3208/2003. Οι εν λόγω νόμοι προβλέπουν αναλυτικά τις θεμιτές επεμβάσεις στα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η κατασκευή στρατιωτικών έργων, η εκτέλεση δημοσίων έργων και έργων υποδομής, όπως η ηλεκτροπαραγωγή και Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, η ανέγερση τουριστικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων, η λειτουργία λατομικών και μεταλλευτικών εκμεταλλεύσεων ή τέλος η υπό όρους οικιστική ανάπτυξη εντός των δασών και δασικών εκτάσεων για τις ανάγκες του γενικού πολεοδομικού σχεδιασμού και ειδικότερα των οικοδομικών συνεταιρισμών.

ζώνες προστασίας περιαστικού πρασίνου, οι οποίες έχουν κυρίως δασικό χαρακτήρα, αλλά περιλαμβάνουν και εκτάσεις χέρσες ή γεωργικές. Αναφορικά με τις αναπτυξιακές ζώνες, οι οποίες υποδιαιρούνται σε δυο ειδών: των οικιστικών ζωνών και των ζωνών παραγωγικών δραστηριοτήτων. Στην περιοχή μελέτης έχουν θεσμοθετηθεί με τη ΖΟΕ εξοχικής κατοικίας (ΦΕΚ 456/85) ζώνες αμιγούς εξοχικής κατοικίας στις παραλιακές περιοχές των Δήμων του Καλάμου και του Μαρκόπουλου Ωρωπού, καθώς και των Δημοτικών Διαμερισμάτων της Σκάλας του Ωρωπού και των Νέων Παλατιών. Τέλος οι ζώνες εκτόνωσης⁴⁹ εξειδικεύονται σε: ζώνες οικιστικής ανάπτυξης α' κατοικίας, ζώνες οικιστικής ανάπτυξης β' κατοικίας, ζώνες αναψυχής και β' κατοικίας, παραλιακές ζώνες και ζώνες γεωργικής γης. Πιο συγκεκριμένα στην περιοχή μελέτης προβλέπονται ζώνες ήπιας οικιστικής ανάπτυξης β' κατοικίας στο Δημοτικό Διαμέρισμα της Σκάλας του Ωρωπού. Επίσης ως παραλιακές ζώνες μικτού χαρακτήρα προβλέπονται οι παραλίες των Νέων Παλατιών και της Σκάλας του Ωρωπού. Ακόμη η Κοιλιάδα του Ωρωπού, ως θύλακας γεωργικής καλλιέργειας θεωρείται ζώνη γεωργικής γης, με στόχο να διατηρηθεί αναλλοίωτος ο γεωργικός της χαρακτήρας. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η κατηγοριοποίηση των προαναφερθεισών ζωνών είναι ενδεικτική και δεν έχει την έννοια απολύτου διαχωρισμού μεταξύ των κατηγοριών, δεδομένου ότι ορισμένες ζώνες έχουν διττό προσανατολισμό και καλύπτουν λειτουργίες διαφορετικού χαρακτήρα, όπως λόγω χάρη παραγωγικές δραστηριότητες και οικιστική χρήση.

Σύμφωνα με την ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου της περιοχής μελέτης στα πέντε επίπεδα ιεράρχησης, η οποία έγινε λαμβάνοντας υπόψη τον πραγματικό πληθυσμό της απογραφής του 2001 για το κάθε κέντρο καθώς και τις λειτουργίες που παρέχουν τα κέντρα στον εξυπηρετούμενο πληθυσμό, ο Δήμος του Ωρωπού θεωρείται οικιστικό κέντρο 4^{ου} επιπέδου. Επειδή όμως ο εποχικός πληθυσμός υπερβαίνει για μεγάλες χρονικές περιόδους τον μόνιμο και τα ποσοστά της εξοχικής κατοικίας είναι μεγαλύτερα από αυτά της μόνιμης, τη θερινή περίοδο μετατρέπεται σε κέντρο 3^{ου} επιπέδου, λόγω του πληθυσμού, χωρίς όμως να διαθέτει τις απαραίτητες υποδομές.

Ο Δήμος Ωρωπίων αποτελείται από τρία Δημοτικά Διαμερίσματα: τα Νέα Παλάτια, τη Σκάλα του Ωρωπού και τον Ωρωπό. Κατ' επέκταση στο σύνολο του Δήμου υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός οικισμών παλιών ή μεταγενέστερων, εντός ή εκτός σχεδίου. Αναλυτικά στο Δ. Δ. Νέων Παλατιών ανήκουν οι εξής οικισμοί: των Νέων Παλατιών, της Αγ. Αικατερίνης, του Αγ. Αθανάσιου, του Αγ. Κων/νου και των Ποντίων. Στο Δ. Δ. της Σκάλας Ωρωπού ανήκουν διοικητικά οι ακόλουθοι οικισμοί: της Σκάλας του Ωρωπού, της Νέας Πολιτείας και του Χαλκουτσίου. Τέλος στο Δ. Δ. Ωρωπού ανήκουν διοικητικά οι ακόλουθοι οικισμοί: του Ωρωπού, του Κάμπου του Ωρωπού και των Πλατανιών του Ωρωπού.

Στο Δ. Δ. της Σκάλας του Ωρωπού συναντάμε τον ομώνυμο οικισμό που προήλθε από διανομή του 1927 και έχει εγκεκριμένο σχέδιο πόλης⁵⁰ (ΦΕΚ 381/Α/1929).

⁴⁹ Οι ζώνες εκτόνωσης δεν έχουν αναπτυξιακή διάσταση, ούτε συγκεκριμένο προσανατολισμό, αλλά στοχεύουν στην εκτόνωση των πιέσεων που ασκούνται στις περιφερειακές ζώνες των βασικών οικισμών, παρέχοντας τη δυνατότητα ανέγερσης εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης των οικισμών, καθώς και κατοικίας με χαμηλούς όρους δόμησης.

⁵⁰ Το πολεοδομικό σχέδιο εγκρίνεται με προεδρικό Δ/γμα ή νομαρχιακή απόφαση, ανάλογα με το περιεχόμενο του και την αρμοδιότητα για έγκριση. Μετά την έγκριση του ρυμοτομικού σχεδίου

Ακόμη έχει γίνει οριοθέτηση αιγιαλού⁵¹ στο εν λόγω Δημοτικό Διαμέρισμα (Απόφαση Νόμου 1260/11-ΦΕΚ). Το 1971 πραγματοποιήθηκε μία προσπάθεια επέκτασης του σχεδίου πόλης, δυτικά του οικισμού. Εφαρμόστηκε για τέσσερα χρόνια, εκδόθηκαν 150 άδειες οικοδομής και μετά ακυρώθηκε για τυπικούς λόγους. Έκτοτε δεν έγινε νέα προσπάθεια, διότι προσέκρουε στο νομοθετικό πλαίσιο και οι κάτοικοι διαφωνούσαν με την πολεοδόμηση του Ν. 1337/83 και τις τροποποιήσεις του Νόμου αυτού. Τον Ιούλιο του 2003, στον Ν. 3164/03 υπήρξε άρθρο, το οποίο επέτρεπε την επαναφορά σχεδίων που ακυρώθηκαν για τυπικούς λόγους. Το Φλεβάρη του 2005 το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε την επαναφορά του σχεδίου, αφού πρώτα επικαιροποιηθεί, σύμφωνα με την υφιστάμενη κατάσταση. Δυο βασικοί οικισμοί του Δ. Δ. της Σκάλας του Ωρωπού είναι η Νέα Πολιτεία και το Χαλκούτσι. Ειδικότερα η Νέα Πολιτεία είναι οικισμός που πολεοδομήθηκε με βάση το Ν.Δ. 17-7-1923⁵². Το 2002 έγινε η επέκταση του οικισμού, σύμφωνα με την οριοθέτηση και την πολεοδόμηση οικισμών πληθυσμού κάτω των 2000 κατοίκων⁵³ με ΦΕΚ 181Δ/3-5-85. Το Χαλκούτσι επίσης πολεοδομήθηκε βάσει του Ν.Δ. 17-7-1923. Επέκταση του σχεδίου πόλεως δεν έχει πραγματοποιηθεί, διότι η πολεοδομική μελέτη που εκπονήθηκε σύμφωνα με το Ν.1337/83 ακυρώθηκε για τυπικούς λόγους. Η μελέτη για την ένταξη της β' κατοικίας στο Χαλκούτσι κατέπεσε στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Αυτό είχε ως συνέπεια τη δημιουργία μίας ολόκληρης συστάδας αυθαίρετων και πυκνοδομημένων εκτός σχεδίου πόλεως οικισμών. Ακόμη η υπ' ένταξη περιοχή Αγριλέζα και ο οικισμός Αλυκές του οικοδομικού συνεταιρισμού των υπαλλήλων του Υπουργείου Γεωργίας στο Χαλκούτσι παραμένουν εκτός σχεδίου μέχρι στιγμής, διότι εκκρεμεί η οριοθέτηση των ρεμάτων «Βυρίζας», «Χαλκουτσίου», «Παντένας» που αποτελούν τμήματα του Ασωπού ποταμού. Επίσης

ακολουθεί το στάδιο της εφαρμογής του. Η εφαρμογή ενός ρυμοτομικού σχεδίου έχει σαν συνέπεια την έκδοση πολλών πράξεων ρυμοτομίας, προσκύρωσης και τακτοποίησης.

⁵¹ Το νομικό καθεστώς της προστασίας των παράκτιων περιοχών αποτελούν ο νόμος 2971/2001 «Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις» και το άρθρο 23 του νόμου 1337/1983. Ειδικότερα το αντικείμενο προστασίας των ανωτέρω νόμων αποτελούν ο αιγιαλός, η παραλία, οι πλεύσιμοι ποταμοί και οι μεγάλες λίμνες. Τα εν λόγω ως κοινόχρηστα αγαθά, προσφέρουν στον άνθρωπο τη δυνατότητα εξεύρεσης φυσικών πόρων, τη δυνατότητα επικοινωνίας και ψυχαγωγίας του και συμβάλουν στη βιομηχανική, τουριστική και εν γένει στην οικονομική ανάπτυξη και στην εθνική ασφάλεια της χώρας. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν.2971/2001 ο αιγιαλός είναι η ζώνη που βρέχεται από τη θάλασσα από τις μεγαλύτερες και συνήθεις αναβάσεις των κυμάτων της. Η παραλία είναι η ζώνη ξηράς που προστίθεται στον αιγιαλό, καθορίζεται δε σε πλάτος μέχρι και 50 μέτρα από την οριογραμμή του αιγιαλού προς εξυπηρέτηση της επικοινωνίας της ξηράς με τη θάλασσα και αντίστροφα.

⁵² Το νομοθετικό πλαίσιο των Σχεδίων Πόλεως ή των Ρυμοτομικών Σχεδίων αποτελεί το Ν. Δ / γμα της 17-7/16-8-1923. Είναι ο πρώτος και βασικός Νόμος με τον οποίο το Κράτος επιχειρεί να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της ανάπτυξης των οικισμών της Χώρας. Βάσει του νόμου αυτού έχει ανοικοδομηθεί σχεδόν όλη η Χώρα μας. Αυτός ο νόμος περιέχει κανόνες δικαίου που αφορούν τη σύνταξη, έγκριση και εφαρμογή των Σχεδίων Πόλεων, την τακτοποίηση των οικοπέδων, τον έλεγχο των εργασιών δόμησης και γενικά την τήρηση των σχετικών με την εφαρμογή των Σχεδίων Πόλεων διατάξεων του Ν. Δ/τος αυτού.

⁵³ Μία άλλη κατηγορία οικισμών που στερούνται πολεοδομικού σχεδίου και δεν ανήκουν στις εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές είναι οι οικισμοί μέχρι 2000 κατοίκους. Σύμφωνα με την παρ.5 του άρθρου 42 του ν.1337/1983, η οποία αντικαταστάθηκε από την παρ. 17 του άρθρου 8 του ν. 1512/1985 παρέχεται η εξουσιοδότηση στη διοίκηση να ρυθμίσει τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία οριοθέτησης και πολεοδόμησής τους. Συμπληρωματική ρύθμιση για την οριοθέτηση, δόμηση και πολεοδόμηση αυτών των οικισμών περιλαμβάνουν οι παρ. 1 και 2 του άρθρου 19 του ν. 2508/1997.

ο οικισμός Βαρυκό του οικοδομικού συνεταιρισμού των υπαλλήλων του Υπουργείου Γεωργίας είναι εκτός σχεδίου.

Στο Δ.Δ. των Νέων Παλατιών συναντάμε τον ομώνυμο οικισμό που παραχωρήθηκε στους πρόσφυγες της Μικράς Ασίας και προήλθε από διανομή του 1927, καθώς και ο οικισμός των Ποντίων που έχει προσαρτηθεί και αυτός στα Νέα Παλάτια. Ο οικισμός των Νέων Παλατιών διαθέτει εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως (ΦΕΚ 381/Α/1929). Ακόμη πραγματοποιήθηκε επέκταση του σχεδίου πόλεως νοτιοδυτικά του οικισμού, δηλαδή στα όρια των δυο γειτονικών Δημοτικών Διαμερισμάτων, δηλ. της Σκάλας και των Νέων Παλατιών, βάσει του Π.Δ. 2415/85 ΦΕΚ 181Δ που αφορά τους οικισμούς μέχρι 2000 κατοίκων καθώς και πολεοδόμηση αυτού για α' κατοικία (ΦΕΚ 897Δ 9-8-93). Έχει γίνει οριοθέτηση αιγιαλού (Απόφαση Νόμου 1260/11-ΦΕΚ) και στη μαρίνα των Νέων Παλατιών έχει δημιουργηθεί αλιευτικό καταφύγιο. Βασικοί οικισμοί των Νέων Παλατιών είναι ο Αγ. Κωνσταντίνος, η Αγ. Παρασκευή και ο Αγ. Αθανάσιος. Ο Άγιος Κωνσταντίνος είναι οικισμός β' κατοικίας εντός σχεδίου κατά τα τρία τέταρτά του. Έχει ενταχθεί με το Ν.1337/1983, ο σχεδιασμός των δρόμων και των τετραγώνων ακολουθεί σε γενικές γραμμές την προϋφιστάμενη κατάσταση, οι όροι δόμησης προσδιορίζουν: εμβαδόν οικοπέδου 500 τ.μ. εκτός των παρεκκλίσεων, πρόσωπο επί της οδού 12 μ, κάλυψη 30%, σ. δ. κλιμακούμενος από 0,0 έως 0,1, απαγόρευση κατασκευής πυλωτής και υποχρεωτικής θέσης στάθμευσης εντός του οικοπέδου. Το τελευταίο τμήμα του Αγ. Κωνσταντίνου εντάσσεται στο σχέδιο με το Π.Δ. 2415/85, ΦΕΚ 181Δ που αφορά οριοθέτηση και πολεοδόμηση οικισμών μέχρι 2000 κατοίκων. Η μελέτη πολεοδόμησης και επέκτασης του οικισμού βρίσκεται στο νομοθετικό για τροποποιήσεις με σκοπό την αύξηση της ΖΟΕ. Εκκρεμεί η οριοθέτηση «μαυρορέματος» που αποτελεί τμήμα του Ασωπού ποταμού, αφού γειτνιάζει με τη λιμνοθάλασσα του Ωρωπού. Η Αγ. Παρασκευή βρίσκεται δυτικότερα του Αγ. Κων/νου και εκτείνεται δίπλα στις όχθες του Ασωπού ποταμού μέχρι τις εκβολές του. Κατ' επέκταση λόγω της θέσης του ο οικισμός αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα περιβαλλοντικής φύσεως που καθυστερούν την ένταξή του στο σχέδιο. Τέλος ο Αγ. Αθανάσιος είναι ένας εκτός σχεδίου πόλεως οικισμός αυθαιρέτων που γειτνιάζουν με γεωργικές εκτάσεις.

Τέλος στο Δ. Δ. του Ωρωπού υπάρχει ο ομώνυμος οικισμός που είναι του 1912, δηλαδή οικισμός προ '23⁵⁴, είναι μη παραλιακός και με ειδικούς όρους δόμησης για τις εξωτερικές όψεις των κτιρίων. Σε αυτόν τον οικισμό υπάρχουν μνημεία της Βυζαντινής εποχής. Οι νέοι όροι δόμησης για τον οικισμό προβλέπουν ελάχιστο εμβαδόν οικοπέδου 1000τμ εκτός των παρεκκλίσεων και κατασκευή στέγης με επικάλυψη από Βυζαντινό κεραμίδι. Γύρω από τον παλιό οικισμό υπάρχει γεωργική γη, καθώς και θύλακες αυθαιρέτων.

Σε όλα τα Δ. Δ. του Δήμου Ωρωπίων παρατηρείται μία έξαρση της αυθαίρετης δόμησης κυρίως στους εκτός σχεδίου πόλεως οικισμούς. Η ανοικοδόμηση στην εκτός

⁵⁴ Ιδιαίτερη κατηγορία αποτελούν οι περιοχές οικισμών που έχουν διαμορφωθεί πριν από την ισχύ του ν.δ. της 17-7-1923. Για αυτούς τους οικισμούς δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις της εκτός σχεδίου πόλεως, παρότι στερούνται εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως, αλλά υπάγονται σε ειδικό καθεστώς. Ειδικότερα το ν. δ. της 17-7-1923 επιτρέπει την έκδοση διοικητικών πράξεων βάσει των διατάξεων των άρθρων 9,10 παρ.2,14 παρ.4 και 17 για τον καθορισμό όρων και περιορισμών δόμησης των οικισμών προ του 1923.

σχεδίου με το σύστημα της σύστασης οριζοντίου συνιδιοκτησίας⁵⁵ και την συνένωση των διασπασμένων κτιριακών όγκων με ημιυπαίθριους χώρους, ώστε να τηρείται η διάταξη του ενιαίου κτιρίου. Το σύστημα αυτό και ευνοεί την αύξηση της εκτός σχεδίου ανοικοδόμησης και οδηγεί στις περισσότερες περιπτώσεις σε ακαλαίσθητα κτίσματα. Όλοι αυτοί οι οικισμοί διαθέτουν ένα κοινό χαρακτηριστικό, όλα τα αυθαίρετα κτίσματα που βρίσκονται εντός των ορίων τους είναι είτε μονόροφα, είτε διόροφα με υπόγειο και τα αγροτεμάχιο έχει εμβαδόν 300-350 τμ. Η χρονολογία κατασκευής τους ποικίλλει, όλα όμως έχουν ρευματοδοτηθεί με τον τελευταίο νόμο του 2003. Ειδικότερα η Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου Ωρωπίων αναφέρει ότι κατατέθηκαν συνολικά εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου 2.437 αιτήσεις για ρεύμα και τελικά ρευματοδοτήθηκαν 2.255 αυθαίρετα κτίσματα. Πρόκειται λοιπόν για μία μεγάλη περιοχή όπου επικρατεί η αυθαιρεσία. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι ενώ είναι έντονη η εκτός σχεδίου δόμηση, παράλληλα υπάρχουν πολλοί οικισμοί (κυρίως της ενδοχώρας) οι οποίοι παρουσιάζουν μηδαμινή οικιστική ανάπτυξη εντός των καθορισμένων ορίων τους ή και μικρότεροι οικισμοί που είναι σχεδόν εγκαταλελειμμένοι.

Τέλος θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι ο Δήμος Ωρωπίων δεν διαθέτει επί του παρόντος Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, ενώ η μελέτη της α' φάσης εκπόνησης του για την κοιλάδα του Ωρωπού βρίσκεται υπό ανάθεση από τον Οργανισμό Αθήνας.

Δήμος Καλάμου

Ο Δήμος Καλάμου αποτελείται από δυο οικισμούς : τον ορεινό Κάλαμο και τον παραλιακό οικισμό των Αγ. Αποστόλων. Αποτελεί υποδοχέα εξοχικής κατοικίας και κατά κύριο λόγο τουριστική περιοχή, κρίνοντας και από τις σημαντικές ξενοδοχειακές μονάδες που διαθέτει κατά μήκος της ακτής και από τις κατασκηνώσεις που χωροθετούνται στο πλούσιο δασικό του συγκρότημα. Έχει θεσμοθετηθεί με τη ΖΟΕ εξοχικής κατοικίας (ΦΕΚ 456/85) ζώνη αμιγούς εξοχικής κατοικίας στις παραλιακή περιοχή του Δήμου. Επίσης έχει προβλεφθεί ως παραλιακή ζώνη μικτού χαρακτήρα η παραλία του Καλάμου. Ακόμη προβλέπονται ζώνες απολύτου προστασίας πρασίνου που περιλαμβάνουν τις χαρακτηρισμένες από το Υπ. Γεωργίας δασικές εκτάσεις, οι οποίες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο κομμάτι της περιοχής μελέτης, καθώς και ζώνες προστασίας περιαστικού πρασίνου, οι οποίες έχουν κυρίως δασικό χαρακτήρα, αλλά περιλαμβάνουν και εκτάσεις χέρσες ή γεωργικές. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι εκκρεμεί η μελέτη για την επέκταση του σχεδίου της παραλίας του Καλάμου, καθώς και η μελέτη οριοθέτησης του οικισμού. Επίσης βάσει της ιεράρχησης του οικιστικού δικτύου της περιοχής μελέτης στα πέντε επίπεδα ιεράρχησης ο Δήμος Καλάμου θεωρείται οικιστικό κέντρο 4^{ου} επιπέδου, το οποίο μετατρέπεται σε 3^{ου} τη θερινή περίοδο, λόγω του αυξημένου εποχικού πληθυσμού.

⁵⁵ Με τον όρο οριζόντια ιδιοκτησία εννοούμε την ύπαρξη ενός και μόνου κτιρίου στο οικόπεδο ή γήπεδο και την αποκλειστική χωριστή ιδιοκτησία στον όροφο και αναγκαστική συνιδιοκτησία στο έδαφος. Διέπεται από τον ν.3741/1929 και το άρθρο 1002 και 1117 του Αστικού Κώδικα, μπορεί δε να συσταθεί σε οποιοδήποτε ακίνητο είτε αυτό βρίσκεται εντός σχεδίου πόλεως, είτε εκτός σχεδίου.

Δήμος Μαρκόπουλο Ωρωπού

Ο Δήμος του Μαρκόπουλου Ωρωπού αποτελείται από τους ακόλουθους οικισμούς: τον ομώνυμο που συγκεντρώνει την πλειοψηφία του πληθυσμού και των λοιπών υπηρεσιών, την Αγ. Βαρβάρα, το Μπάφι και το Νέο Λιβύσσιον. Χαρακτηρίζεται ως περιοχή αμιγώς γεωργική και κατοικίας, ενώ η περιοχή όπου εκτείνεται η παραλία του Δήμου θα μπορούσε να θεωρηθεί και ως τουριστική. Έχει θεσμοθετηθεί με τη ΖΟΕ εξοχικής κατοικίας (ΦΕΚ 456/85) ζώνη αμιγούς εξοχικής κατοικίας στις παραλιακή περιοχή του Δήμου. Ακόμη έχει προβλεφθεί ζώνη ήπιας οικιστικής ανάπτυξης β' κατοικίας στον εν λόγω Δήμο. Επίσης προβλέπονται ζώνες απολύτου προστασίας πρασίνου που περιλαμβάνουν τις χαρακτηρισμένες από το Υπ. Γεωργίας δασικές εκτάσεις, οι οποίες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο κομμάτι της περιοχής μελέτης, καθώς και ζώνες προστασίας περιαστικού πρασίνου, οι οποίες έχουν κυρίως δασικό χαρακτήρα, αλλά περιλαμβάνουν και εκτάσεις χέρσες ή γεωργικές. Από πολεοδομικής πλευράς η μελέτη ένταξης για τον οικισμό της παραλίας βρίσκεται προ ανάρτησης. Επίσης βάσει της ιεράρχησης του οικιστικού δικτύου της περιοχής μελέτης στα πέντε επίπεδα ιεράρχησης ο Δήμος Μαρκόπουλο Ωρωπού θεωρείται οικιστικό κέντρο 4^{ου} επιπέδου, το οποίο μετατρέπεται σε 3^{ου} τη θερινή περίοδο, λόγω του αυξημένου αριθμού παραθεριστών.

Δήμος Συκαμίνου

Τέλος ο Δήμος του Συκαμίνου αποτελείται από τους εξής οικισμούς : το Συκαμίνο, το Καμάρι, το Κατηφόρι, το Νέο Συκαμίνο και τον Πευκιά. Αποτελεί κατά το πλείστον αγροτική περιοχή, παρουσιάζοντας τα τελευταία χρόνια και σημαντική οικιστική ανάπτυξη στον τομέα της β' εξοχικής κατοικίας. Οι οικισμοί Πευκιάς και Κατηφόρι είναι εκτός σχεδίου πόλεως. Επίσης προβλέπονται ζώνες απολύτου προστασίας πρασίνου που περιλαμβάνουν τις χαρακτηρισμένες από το Υπ. Γεωργίας δασικές εκτάσεις, οι οποίες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο κομμάτι της περιοχής μελέτης, καθώς και ζώνες προστασίας περιαστικού πρασίνου, οι οποίες έχουν κυρίως δασικό χαρακτήρα, αλλά περιλαμβάνουν και εκτάσεις χέρσες ή γεωργικές. Τέλος εκκρεμεί η κτηματογράφηση, η πολεοδόμηση και η πολεοδομική μελέτη επέκτασης και πράξης εφαρμογής του Δήμου, για τον οποίο θα πρέπει να εγκριθεί σχέδιο χωρικής και οικιστικής οργάνωσης της ανοικτής πόλης (ΣΧΟΟΑΠ). Επίσης βάσει της ιεράρχησης του οικιστικού δικτύου της περιοχής μελέτης στα πέντε επίπεδα ιεράρχησης ο Δήμος Μαρκόπουλο Ωρωπού θεωρείται οικιστικό κέντρο 5^{ου} επιπέδου, το οποίο μετατρέπεται σε 4^{ου} τη θερινή περίοδο, λόγω του αυξημένου αριθμού παραθεριστών.

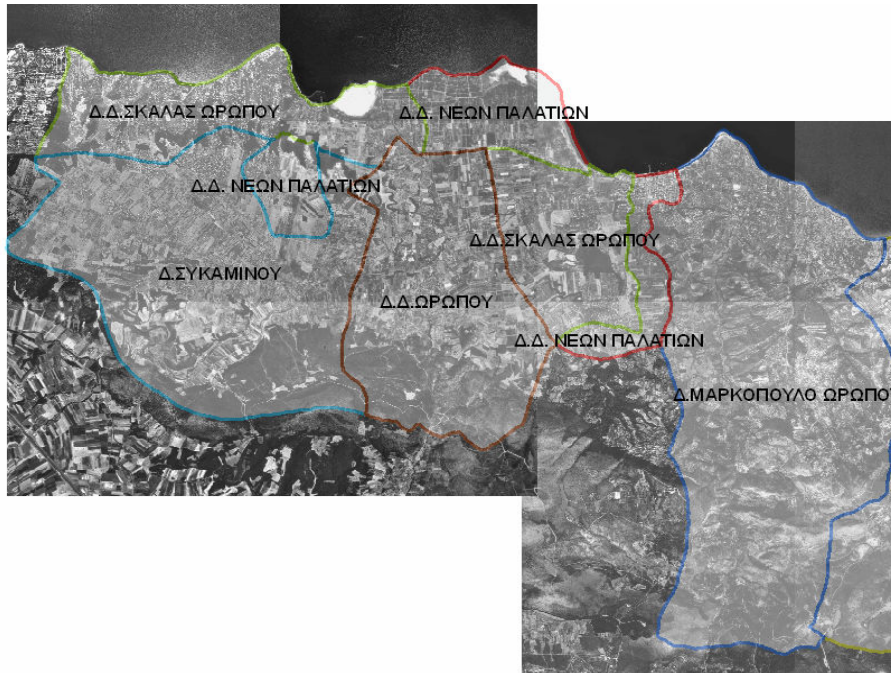
4.4.3. Συγκρούσεις Χρήσεων γης και πιέσεις

Η οργάνωση του δομημένου χώρου στην υπό μελέτη περιοχή χαρακτηρίζεται για τη διάχυση της δόμησης κυρίως γύρω από δευτερεύοντες οδικούς άξονες και τη σχετική πύκνωση των υπαρχόντων οικισμών. Αυτού του είδους η οικιστική εξάπλωση αναδεικνύει τις ακόλουθες συγκρούσεις χρήσεων γης στην περιοχή μελέτης:

1. Διείσδυση του οικιστικού ιστού στην καλλιεργούμενη γεωργική γη και μείωση αυτής, προς όφελος της περαιτέρω ανοικοδόμησης.
2. Άναρχη ανάμειξη περιοχών α' κατοικίας, β' κατοικίας και αυθαίρετης δόμησης.
3. Χαλάρωση του οικιστικού ιστού με άμεση επίπτωση στο χώρο της δημόσιας κοινωνικής ζωής.
4. Αύξηση των αποστάσεων και εξάρτηση των μετακινήσεων από το Ι.Χ. με αποτέλεσμα την αύξηση της κινητικότητας και τη μετατόπιση του κέντρου βάρους των δραστηριοτήτων από τα κέντρα των οικισμών στην παραλιακή ζώνη.
5. Υπερφόρτωση των κέντρων των παραλιακών οικισμών από την κυκλοφορία και τη στάθμευση των αυτοκινήτων
6. Σταδιακή συρρίκνωση των φυσικών πόρων, η οποία έχει αρχίσει να γίνεται αισθητή στις περιοχές με μεγάλη κατάτμηση γης και σχετική πύκνωση της δόμησης.

5. Εφαρμογή

Η συγκεκριμένη εφαρμογή πραγματοποιείται την εξάπλωση του αστικού ιστού της περιοχής μελέτης μέσα στην τελευταία δεκαετία, καθώς και τις επερχόμενες αλλαγές στις χρήσεις γης. Με άλλα λόγια μελετάται η επιρροή της οικιστικής εξάπλωσης στις δασικές εκτάσεις, στις καλλιέργειες και στις περιοχές που χρήζουν ειδικής προστασίας, λ.χ. ρέματα.

Η περιοχή μελέτης της εφαρμογής εκτείνεται από το Δήμο του Ωρωπού μέχρι το Δήμο του Μαρκόπουλου Ωρωπού και δεν εμπεριέχεται μέσα σε αυτή ο Δήμος του Καλάμου. Στην εικόνα που ακολουθεί απεικονίζονται επάνω στις συνενωμένες πινακίδες των ορθοφωτογραφιών⁵⁶ του Υπουργείου Γεωργίας τα όρια της περιοχής μελέτης. Οι ορθοφωτογραφίες που χρησιμοποιήθηκαν στην εν λόγω εφαρμογή είναι γεωαναφερμένες στο ΕΓΣΑ '87⁵⁷, έχουν χρονολογία λήψης το 1996 και κλίμακα

⁵⁶ Η ορθοφωτογραφία είναι μια αεροφωτογραφία η οποία έχει υποστεί διόρθωση λόγω αναγλύφου (ορθοδιόρθωση) με συνέπεια να αποκτήσει ενιαία κλίμακα και γεωαναφορά. Είναι ευρέως γνωστό ότι εξαιτίας της καμπυλότητας της γης, του αναγλύφου και της μη παραλληλίας της αεροφωτογραφίας με το έδαφος η κλίμακα της αεροφωτογραφίας μεταβάλλεται από σημείο σε σημείο, σε αντίθεση με την κλίμακα του χάρτη. Στις ορθοδιορθωμένες αεροφωτογραφίες που παράγονται με τη διαδικασία της ορθοαναγωγής απαλείφονται τα ανωτέρω σφάλματα. Μια ορθοφωτογραφία προέρχεται από συνένωση ορθοδιορθωμένων αεροφωτογραφιών και αποτελεί ορθή προβολή του εδάφους.

⁵⁷ το νέο Ελληνικό Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς 1987 (ΕΓΣΑ 87), είναι ένα τυπικό παράδειγμα τοπικού γεωδαιτικού συστήματος αναφοράς που έχει βασικό σημείο προσαρμογής το δορυφορικό σταθμό του Διονύσου. Το ΕΓΣΑ 87 ορίζει ένα νέο γεωδαιτικό datum για τη χώρα, το οποίο είναι καλύτερα προσαρμοσμένο στο γεωειδές του ελληνικού χώρου, με ελλειψοειδές αναφοράς το σύστημα GRS-80 ($a = 6378137$ m, $f = 1/298.2572221$, $e^2 = 0.0066943800$) προσανατολισμένο παράλληλα με το (γεωκεντρικό) International Terrestrial Reference System 1989 (ITRF 89) και με τις συμβατικές συντεταγμένες στο κεντρικό βάθρο του Διονύσου καθορισμένες στις τιμές:

1:40000⁵⁸. Για τον εντοπισμό των διαχρονικών αλλαγών εκτός από τις ορθοφωτογραφίες του 1996, χρησιμοποιήθηκαν και δορυφορικές εικόνες Quickbird του Google Earth⁵⁹ με χρονολογία λήψης το 2009. Ως προβολικό σύστημα αναφοράς το Google Earth χρησιμοποιεί το Παγκόσμιο Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς WGS 84⁶⁰. Σε αυτό το σημείο καλό θα ήταν να σημειωθεί ότι το Google Earth χρησιμοποιεί

Φ = 38° 04' 33".81070
λ = 23° 55' 51".00950
N = 7.000 m

Η θέση αυτή του ελλειψοειδούς αντιστοιχεί σε μια εκκεντρότητα ως προς το ITRF 89 (και πρακτικά ως προς το Παγκόσμιο Γεωδαιτικό Σύστημα αναφοράς WGS '84), που δίνεται από τις παρακάτω τιμές (σε m):

dX = - 199.695 m
dY = + 74.815 m
dZ = + 246.045 m

Έτσι τα δύο συστήματα (ΕΓΣΑ 87 και ITRF 89) είναι ουσιαστικά παράλληλα και έχουν την ίδια κλίμακα με μια αβεβαιότητα της τάξης $\pm 2 \times 10^{-7}$. Το ΕΓΣΑ 87 υλοποιείται με τις συντεταγμένες που έχουν δοθεί σε περίπου 26.000 τριγωνομετρικά σημεία του Εθνικού τριγωνομετρικού δικτύου 1ης και 2ης τάξης, τα οποία έχουν συνορθωθεί ως ενιαίο δίκτυο στην επιφάνεια του εν λόγω ελλειψοειδούς, με αποτέλεσμα να εξασφαλίζεται ομοιόμορφη ακρίβεια σε ολόκληρη την επιφάνεια της χώρας. Παράλληλα, έχει ορισθεί σαν νέο προβολικό σύστημα η **Εγκάρσια Μερκατορική Προβολή (UTM)** με ένα κεντρικό μεσημβρινό και με τις παραμέτρους:

λ₀ = 24°
K₀ = 0,999600
X₀ = 500000

στην οποία είναι διαθέσιμες οι συντεταγμένες των κορυφών των τριγωνομετρικών δικτύων όλων των τάξεων. Το νέο προβολικό σύστημα έχει καλύτερη προσαρμογή και κατά συνέπεια λιγότερες παραμορφώσεις στις ηπειρωτικές περιοχές της χώρας, γεγονός που εγγυάται την αξιόπιστη χαρτογραφική απεικόνιση της επιφανείας της ελληνικής γης και απαιτεί ελάχιστες διορθώσεις.

⁵⁸ Η κλίμακα μιας αεροφωτογραφίας εκφράζει την σχέση ανάμεσα στο μέγεθος ενός αντικειμένου, όπως αυτό απεικονίζεται σε μια αεροφωτογραφία, και το πραγματικό μέγεθος του ίδιου αντικειμένου στο έδαφος. Για παράδειγμα σε μια αεροφωτογραφία κλίμακας 1:5.000 μια απόσταση 1 χιλιοστού επί της αεροφωτογραφίας αντιστοιχεί σε απόσταση 5.000 χιλιοστών, δηλαδή 5 μέτρων στο έδαφος.

⁵⁹ Το *Google Earth* είναι ένα σπουδαίο εργαλείο για να γίνει διαθέσιμη η γεω – πληροφορία στο ευρύ κοινό σε χαμηλή τιμή αλλά και με κάποιους περιορισμούς. Υπάρχουν ακόμη και κάποιες επιχειρηματικές δυνατότητες για τρίτα μέρη με τη χρήση του *Google Earth*. Η χρησιμότητα αυτού του εργαλείου και η εγκυρότητα των επιχειρηματικών δυνατοτήτων που παρέχει, εξαρτώνται από την τοπική ανάλυση και την ακρίβεια που παρέχεται από τη βάση δεδομένων των εικόνων του *Google*. Η επαγγελματική ΓΙ κοινότητα μπορεί να μάθει από το *Google Earth*, επειδή παρουσιάζει τη σύγχρονη άποψη μίας κυρίαρχης διαδικτυακής εταιρείας σχετικά με την «παραδοσιακή» τεχνολογία των G.I.S. Ειδικότερα το *Google Earth* χρησιμοποιείται σαν μία εναλλακτική λύση για «commercial GIS software». Συνδυάζει έναν ευρέως αποδεκτό internet – viewer με τη δυνατότητα επεξεργασίας των δορυφορικών εικόνων, όσον αφορά στην προσθήκη κάποιων «layers», όπως σημείων, πολυγώνων, διαδρομών, φωτογραφιών και χαρτών.

⁶⁰ Το WGS 84 είναι ένα γήινο σύστημα αναφοράς, το οποίο έχει ορισθεί με βάση τις μηχανικές ιδιότητες της Γης και η υλοποίηση του έχει επιτευχθεί σαν αποτέλεσμα παρατηρήσεων διαφόρων δορυφόρων με τη μέθοδο μετρήσεων Doppler. Συγκεκριμένα, το WGS 84 ορίζεται ως εξής: Η αρχή

για την απεικόνιση της υδρογείου ένα συνδυασμό δορυφορικών εικόνων Quickbird διακριτικής ικανότητας 0,61m στο παγχρωματικό, αεροφωτογραφίες και δεδομένα GIS. Σύμφωνα με τους κατασκευαστές του συγκεκριμένου υπόβαθρου η ακρίβεια του είναι της τάξης του εκατοστού και κυμαίνεται από 15 εκατοστά μέχρι 1 μέτρο. Επί το πλείστον οι περισσότερες δορυφορικές εικόνες που χρησιμοποιούνται δεν είναι γεωμετρικά διορθωμένες, δηλαδή ορθοφωτογραφίες. Επίσης δίδεται η δυνατότητα στο χρήστη να γνωρίζει και άλλες παραμέτρους που σχετίζονται με τη λήψη μίας εικόνας που χρησιμοποιείται για την απεικόνιση μίας δεδομένης περιοχής, οι καιρικές συνθήκες κατά τη διάρκεια της λήψης, η γωνία λήψης, ο προσανατολισμός(στροφή) κ.α. Καθώς επίσης και τα όρια των διαφορετικών εικόνων που συνενώνονται για να προκύψει το τελικό αποτέλεσμα. Στην επόμενη εικόνα απεικονίζεται η περιοχή μελέτης της εφαρμογής σύμφωνα με το υπόβαθρο των δορυφορικών εικόνων του 2009 που παρέχει το Google Earth.

Επισημαίνεται ότι στην Φωτοερμηνευτική διαδικασία που έχει ακολουθηθεί για την ψηφιοποίηση των διαφορετικών θεματικών κατηγοριών, η πληροφορία έχει ποιοτικό χαρακτήρα, που είναι εξίσου χρήσιμος με τον ποσοτικό χαρακτήρα της πληροφορίας που παρέχεται από την Τηλεπισκόπηση ⁶¹ στην εξαγωγή των συμπερασμάτων, καθότι

του συστήματος των καρτεσιανών συντεταγμένων είναι το κέντρο της Γης. Ο άξονας Z είναι παράλληλος προς την διεύθυνση του μέσου (συμβατικού) γήινου πόλου (όπως ορίζεται από το Bureau International de l' Heure, BIH, βάση δορυφορικών μετρήσεων από συγκεκριμένους σταθμούς). Ο άξονας X ορίζεται σαν η τομή του μεσημβρινού Greenwich και του ισημερινού που αντιστοιχεί στο μέσο γήινο πόλο. Ο άξονας Y ορίζεται ώστε να συμπληρώνεται ένα δεξιόστροφο ορθογώνιο σύστημα. Αντίστοιχα το ελλειψοειδές αναφοράς WGS '84 ορίζεται με τις εξής βασικές παραμέτρους:

- μεγάλος ημι-άξονας $a = 6378137 \text{ m} \pm 2 \text{ m}$,
- παγκόσμια βαρυτημετρική σταθερά $GM = 3986005 \times 10^8 \text{ m}^3/\text{s}^2$,
- γωνιακή ταχύτητα της Γης $\omega = 7292115 \times 10^{-11} \text{ rad/s}$,
- και κανονικοποιημένος συντελεστής του δυναμικού έλξης της Γης $C_{2,0} = -484,16685 \times 10^{-6}$.

Το ελλειψοειδές WGS-84 είναι πρακτικά ίδιο με το, επίσης διεθνώς αποδεκτό, ελλειψοειδές GRS-80 (*Geodetic Reference System 1980*) που ορίζεται με τις εξής βασικές παραμέτρους:

$$a = 6378137 \text{ m},$$

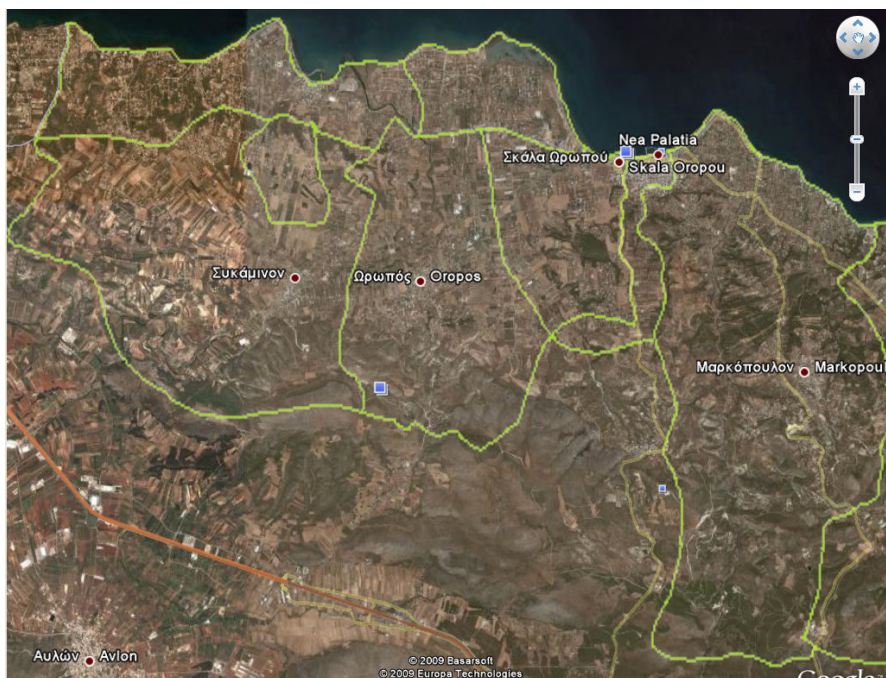
$$f = 1/298.2572221$$

$$e^2 = 0.0066943800$$

Στη περίπτωση του GPS, οι σταθμοί συνεχούς ελέγχου και παρακολούθησης των δορυφόρων έχουν συντεταγμένες γνωστές με μεγάλη ακρίβεια αναφερόμενες στο σύστημα WGS '84. Έτσι πρακτικά, ο ακριβής προσδιορισμός σημείων στο WGS '84 υλοποιείται μέσω των τροχιακών εφημερίδων των δορυφόρων GPS, ο υπολογισμός των οποίων βασίζεται μεταξύ άλλων και στις συντεταγμένες κατάλληλα κατανεμημένων ανά την υφήλιο σταθμών ελέγχου. Το WGS 84 είναι καθαρά δορυφορικό σύστημα και αποτελεί το standard για την παγκόσμια ναυσιπλοΐα. Ωστόσο δεν έχει καλή προσαρμογή στο γεωειδές του ελλαδικού χώρου και όπως υλοποιείται με το GPS έχει σχετικά μικρή απόλυτη ακρίβεια, της τάξης $\pm 30 \text{ m}$. Για το λόγο αυτό, για τις γεωδαιτικές εργασίες, χρησιμοποιείται με τεχνικές σχετικού προσδιορισμού, ενώ συνδέεται άμεσα και απλούστατα με το Ελληνικό Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς 1987 (ΕΓΣΑ '87), αφού είναι παράλληλα και έχουν την ίδια κλίμακα.

⁶¹ Ακόμα η Τηλεπισκόπηση είναι η επιστήμη και η τέχνη της απόκτησης πληροφοριών για ένα αντικείμενο, μια περιοχή ή ένα φαινόμενο δια μέσου της ανάλυσης δεδομένων, τα οποία έχουν

η ανθρώπινη αντίληψη μπορεί να αντιμετωπίσει σύνθετα φωτοερμηνευτικά προβλήματα. Κατ' επέκταση γίνεται σαφές ότι η παράλληλη εφαρμογή των δύο προσεγγίσεων θα μπορέσει να επιτύχει καλύτερα αποτελέσματα. Αυτό διότι θα συνδυαστεί η υπολογιστική δύναμη στον τομέα διαχείρισης αναρίθμητων δεδομένων και η ανθρώπινη κριτική ικανότητα στην αξιολόγηση των δεδομένων αυτών, βάσει της εμπειρίας, και της λογικής του ανθρώπινου παράγοντα. Επομένως για να ποσοτικοποιηθούν τα αποτελέσματα της φωτοερμηνευτικής διαδικασίας που ακολουθήθηκε, θα μπορούσε μελλοντικά ως προέκταση της εν λόγω εφαρμογής να πραγματοποιηθεί μία επιβλεπόμενη ή μη ταξινόμηση των θεματικών κατηγοριών της υπό μελέτη περιοχής και υπό το πρίσμα της τηλεπισκοπικής προσέγγισης.

Αρχικά μέσω της φωτοερμηνευτικής διαδικασίας εντοπίστηκαν οι διαφορετικές χρήσεις γης στις ορθοφωτογραφίες του 1996, οι οποίες είναι οι εξής : οικιστικό δίκτυο, δασικές εκτάσεις, καλλιέργειες, ρέματα και στη συνέχεια ψηφιοποιήθηκαν οι διαφορετικές αυτές χρήσεις γης, χρησιμοποιώντας ως υπόβαθρο τις ορθοφωτογραφίες. Κατ' επέκταση δημιουργήθηκαν πολύγωνα – διανυσματικά δεδομένα, τα οποία αντιστοιχούν στις εν λόγω κατηγορίες και επομένως δημιουργήθηκε ένας θεματικός χάρτης της υπό μελέτη περιοχής. Η ψηφιοποίηση πραγματοποιήθηκε στο περιβάλλον του ArcMap.

Έπειτα επάνω στο υπόβαθρο του Google Earth, δημιουργήθηκαν τα πολύγωνα του σημερινού οικιστικού δικτύου, για να εντοπισθεί ο βαθμός εξάπλωσής του, συγκριτικά με τα αντίστοιχα πολύγωνα που προέκυψαν από την ψηφιοποίηση των αεροφωτογραφιών, καθώς και οι πιέσεις που άσκησε η μεγέθυνση του σε βάρος των

αποκτηθεί από μία συσκευή, η οποία δεν είναι σε επαφή με το υπό έρευνα αντικείμενο, περιοχή ή φαινόμενο.

υπόλοιπων χρήσεων γης. Τα πολύγωνα που προέκυψαν ήταν υπό μορφή Kml⁶² αρχείου και είχαν γεωαναφορά WGS '84. Επομένως για να είναι συγκρίσιμα με τα πολύγωνα που δημιουργήθηκαν στο περιβάλλον του ArcMap μετατράπηκαν σε αρχείο shp που είναι συμβατό με το εν λόγω λογισμικό και στο περιβάλλον του ArcMap πραγματοποιήθηκε η μετατροπή του προβολικού συστήματος από WGS '84 σε ΕΓΣΑ '87, αφού οι ορθοφωτογραφίες και τα πολύγωνα που παράχθηκαν από αυτές είχαν ως γεωαναφορά το ΕΓΣΑ '87. Θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι τα πολύγωνα που προέκυψαν από την ψηφιοποίηση στο Google Earth, δεν θα έχουν την ίδια μετρητική ακρίβεια με εκείνα που προέκυψαν από τις ορθοφωτογραφίες, διότι δεν έχει πραγματοποιηθεί ορθοδιόρθωση των δορυφορικών εικόνων ως προς το ανάγλυφο. Ακόμη κατά τη μετάβαση από το ένα προβολικό σύστημα στο άλλο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το Ελληνικό Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς (ΕΓΣΑ 87) αποκλίνει από το Παγκόσμιο Σύστημα Αναφοράς WGS 84 που χρησιμοποιεί το Google Earth κατά περίπου ένα μέτρο. Επίσης η απλή σύμμορφη κυλινδρική προβολή που χρησιμοποιεί το Google Earth έχει ως αποτέλεσμα τη διατήρηση των γωνιακών μετασχηματισμών και του σωστού σχήματος των αντικειμένων, με αποτέλεσμα τα επιφανειακά αντικείμενα, λόγω χάρη τα πολύγωνα που παράγονται μέσω ψηφιοποίησης να παρουσιάζονται με μεγαλύτερη παραμόρφωση, από ότι τα γραμμικά ή σημειακά αντικείμενα που παράγονται με την ίδια διαδικασία.

Στην ακόλουθη εικόνα απεικονίζονται τα πολύγωνα που αντιστοιχούν στις περιοχές του αστικού ιστού, των δασικών εκτάσεων και της γεωργικής γης βάσει των αεροφωτογραφιών του 1996, τα ρέματα που διασχίζουν την υπό μελέτη περιοχή σε μορφή γραμμικού αντικειμένου βάσει των αεροφωτογραφιών του 1996, τα όρια των Δημοτικών Διαμερισμάτων της υπό μελέτης περιοχής, οι θέσεις των οικισμών και οι ορθοφωτογραφίες. Πιο συγκεκριμένα το οικιστικό δίκτυο της περιοχής μελέτης αντιπροσωπεύεται από τα κίτρινα διαγραμμισμένα πολύγωνα, οι δασικές εκτάσεις από τα πράσινα πολύγωνα, η γεωργική γη απεικονίζεται με τα πορτοκαλί πολύγωνα, τα ρέματα με μία κυανή γραμμή, οι θέσεις των οικισμών⁶³ (που έχουν προκύψει από την ψηφιοποίηση των αντίστοιχων placemarks στο Google Earth) συμβολίζονται με μπλε κουκίδα και τέλος τα πολύγωνα που αντιστοιχούν στους Δήμους και στα Δημοτικά Διαμερίσματα εμφανίζονται με ημιδιαφανές γκρι γέμισμα και καφέ περίγραμμα (βλ. *Σχέδιο 11 – Θεματικός Χάρτης Βασικών Χρήσεων Γης - Εφαρμογής*).

Σύμφωνα με το θεματικό χάρτη που προέκυψε από την ψηφιοποίηση των αντικειμένων των ορθοφωτογραφιών μέσω της φωτοερμηνευτικής διαδικασίας το 1996 εμφανίζονται πιο πυκνοδομημένα τα Δημοτικά Διαμερίσματα της Σκάλας του Ωρωπού και των Νέων Παλατιών, καθώς και η παραλία του Μαρκόπουλου Ωρωπού. Ειδικότερα τη μεγαλύτερη συγκέντρωση κτιρίων εμφανίζουν οι ομώνυμοι οικισμοί των προαναφερθέντων Δημοτικών Διαμερισμάτων, καθώς και ο οικισμός του Αγ. Κωνσταντίνου και ο οικισμός Χαλκούτσι. Οι δυο τελευταίοι οικισμοί χαρακτηρίζονται ως υποδοχείς εξοχικής κατοικίας. Το Δημοτικό Διαμέρισμα του

⁶² Ο συνδυασμός ενός ευρέως αποδεκτού internet – viewer, όπως είναι το Google Earth με ένα εύχρηστο αρχείο – format, όπως το kml, έχει ως αποτέλεσμα τη διάχυση των γεω – δεδομένων στο ευρύ κοινό, με μεγαλύτερη ευκολία και φθηνότερα.

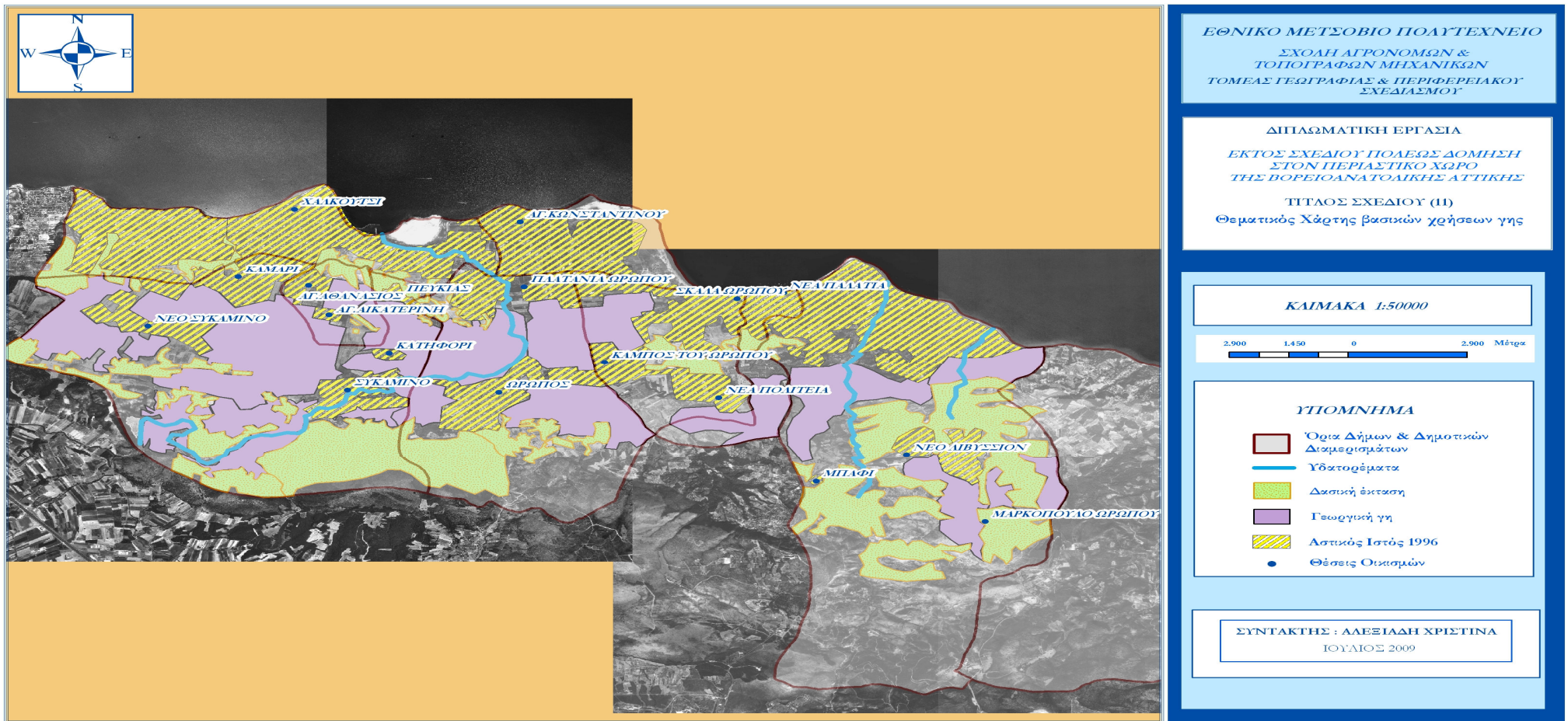
⁶³ Ενδεχομένως να γινόταν ένας πιο σαφής προσδιορισμός εξάπλωσης του οικιστικού ιστού, εφόσον ήταν γνωστά και τα όρια των οικισμών.

Ωρωπού και ο Δήμος του Συκαμίνου εμφανίζονται σαφώς αραιοδομημένοι. Σχετικά με το Δ. Δ. του Ωρωπού, ο πιο πυκνοδομημένος οικισμός είναι ο ομώνυμος. Τέλος οι οικισμοί που παρουσιάζουν το μικρότερο αστικό ιστό είναι ο Αγ. Αθανάσιος και η Αγ. Αικατερίνη του Δ. Δ. των Νέων Παλατιών, οι οικισμοί Κατηφόρι και Πευκιάς του Δήμου του Συκαμίνου και τέλος οι οικισμοί Μπάφι και Νέο Λιβύσσιον του Δήμου Μαρκόπουλο Ωρωπού. Ακόμη θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο οικισμός Πλατάνια Ωρωπού του Δημοτικού Διαμερίσματος του Ωρωπού μοιάζει να είναι συνέχεια του οικισμού Αγ. Κωνσταντίνος του Δημοτικού Διαμερίσματος των Νέων Παλατιών. Ομοίως οι οικισμοί Κάμπος του Ωρωπού και Νέας Πολιτείας φαίνεται να αποτελούν ο ένας συνέχεια του άλλου από άποψη αστικού ιστού.

Σχετικά με τις δασικές εκτάσεις της περιοχής μελέτης παρατηρείται ότι οι μεγαλύτερες επιφάνειες χωροθετούνται στο Δήμο του Συκαμίνου, στο Δήμο του Μαρκόπουλο Ωρωπού και στο Δημοτικό Διαμέρισμα του Ωρωπού. Ακόμη σε όλες τις περιπτώσεις τα δάση αναμιγνύονται με τον αστικό ιστό και τη γεωργική γη. Ειδικότερα ο Δήμος του Ωρωπού παρουσιάζει όσον αφορά στο Δημοτικό Διαμέρισμα της Σκάλας του Ωρωπού δασικές εκτάσεις στα όρια με τον αστικό ιστό στην περιοχή του οικισμού Χαλκούτσι. Ομοίως στο Δημοτικό Διαμέρισμα της Σκάλας του Ωρωπού και στο Δημοτικό Διαμέρισμα Ωρωπού παρουσιάζεται το ίδιο φαινόμενο κοντά στους οικισμούς της Νέας Πολιτείας και του Κάμπου του Ωρωπού. Όπως προαναφέρθηκε οι περισσότερες δασικές εκτάσεις του Δήμου Ωρωπού εμφανίζονται στο Δημοτικό Διαμέρισμα του Ωρωπού κοντά στον οικισμό του Ωρωπού. Ο Δήμος του Συκαμίνου διαθέτει αξιόλογο δασικό συγκρότημα, το οποίο γειτνιάζει κυρίως με καλλιέργειες και όχι με τον αστικό ιστό. Τέλος στο Δήμο του Μαρκόπουλο Ωρωπού παρατηρούνται οι μεγαλύτερες δασικές εκτάσεις της υπό μελέτη περιοχής και οι οποίες είναι όμορες με τους οικισμούς του Μαρκόπουλο Ωρωπού, του Νέου Λιβύσσιου και του Μπάφι.

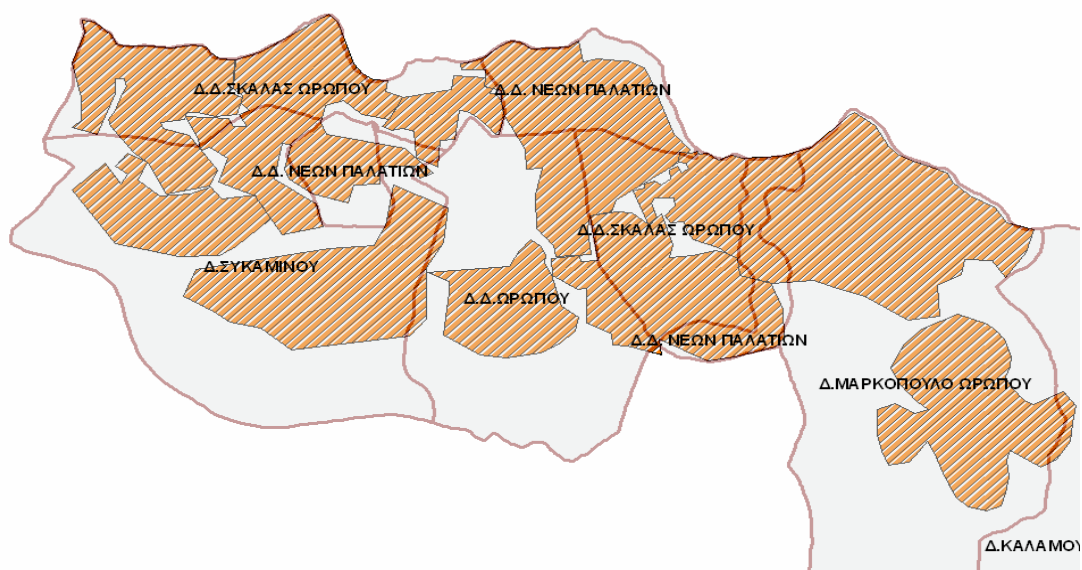
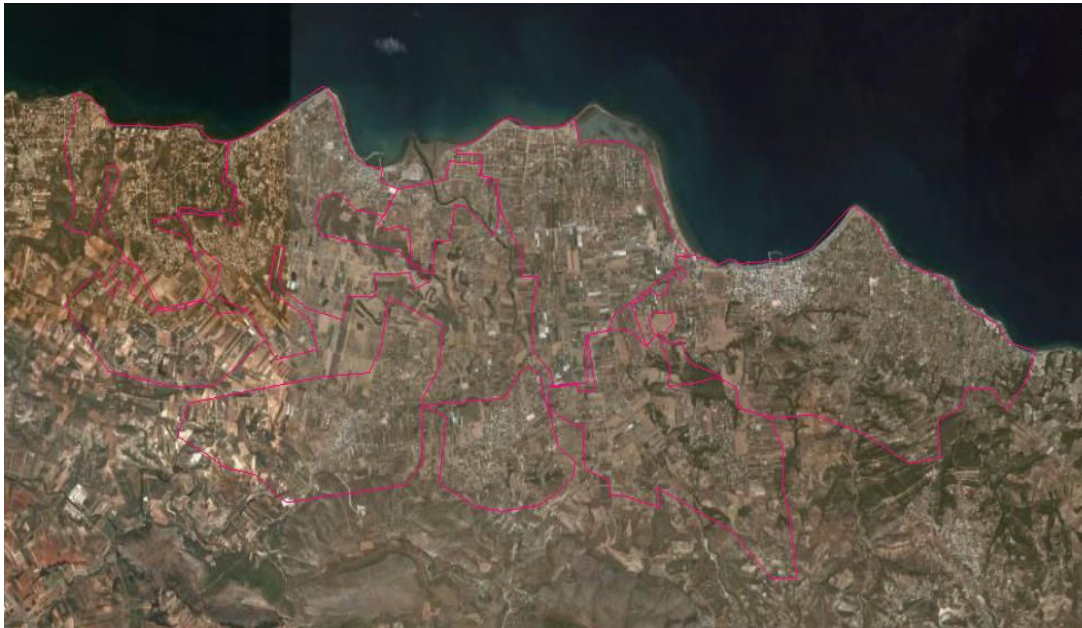
Σχετικά με τη γεωργική γη ο Δήμος του Συκαμίνου διαθέτει τις μεγαλύτερες εκτάσεις, οι οποίες είναι ετερογενείς και αναμιγνύονται με τον αστικό ιστό των οικισμών του Συκαμίνου, του Νέου Συκαμίνου και του Κατηφόρι, καθώς και με τα δάση του Δήμου. Στο Δήμο του Ωρωπού οι γεωργικές εκτάσεις είναι λίγες, συγκριτικά με τους άλλους δυο Δήμους και οι περισσότερες βρίσκονται στο Δημοτικό Διαμέρισμα του Ωρωπού και των Νέων Παλατιών. Στο Δήμο του Μαρκόπουλο Ωρωπού υπάρχουν αρκετές γεωργικές εκτάσεις, οι οποίες αναμιγνύονται κυρίως με το πλούσιο δασικό του συγκρότημα και όχι με το οικιστικό δίκτυο του Δήμου.

Τέλος μετά την ψηφιοποίηση των ρεμάτων στην υπό μελέτη περιοχή παρατηρείται ότι ο Ασωπός ποταμός με τα παρακλάδια του σε αρκετές περιπτώσεις διέρχεται μέσα από οικισμούς και γεωργικές εκτάσεις. Πιο συγκεκριμένα διασχίζει τον οικισμό του Συκαμίνου, του Χαλκουτσίου και των Νέων Παλατιών, γεγονός που επιτείνει την ανάγκη οριοθέτησης των ζωνών προστασίας ρεμάτων σε αυτούς τους τρεις οικισμούς. Επίσης στο Δήμο του Μαρκόπουλο Ωρωπού χωροθετούνται άλλα δυο ρέματα, τα οποία καταλήγουν στον Ευβοϊκό, διασχίζοντας ένα μικρό τμήμα αστικού ιστού στην παραλία του Δήμου.

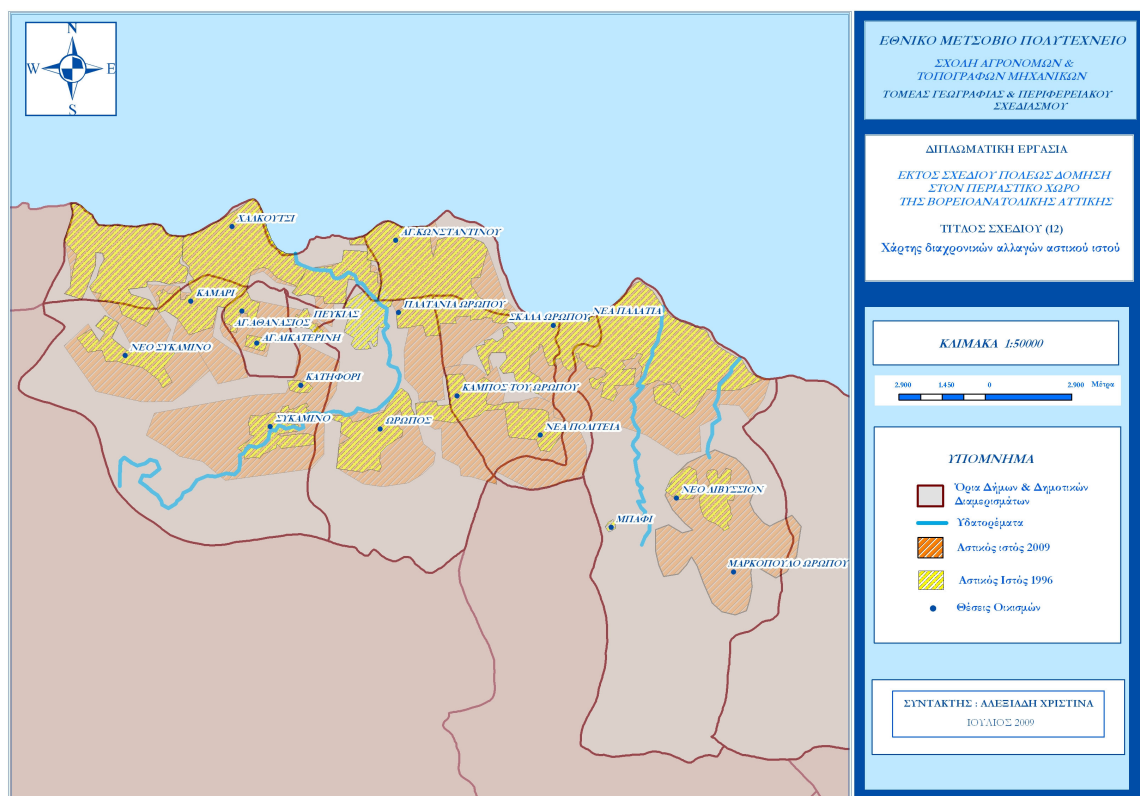

Θεματικός Χάρτης Βασικών Χρήσεων Γης - Εφαρμογής

Στη συνέχεια στο περιβάλλον του Google Earth πραγματοποιήθηκε η ψηφιοποίηση του υφιστάμενου οικιστικού δικτύου βάσει των δορυφορικών εικόνων του 2009 που χρησιμοποιεί το Google Earth ως υπόβαθρο. Τα πολύγωνα που δημιουργήθηκαν στο Google Earth, αφού απέκτησαν το κατάλληλο format επεξεργάστηκαν στο περιβάλλον του ArcMap, όπου και πραγματοποιήθηκε η αλλαγή της γεωαναφοράς τους, έτσι ώστε να είναι συγκρίσιμα ως προς τις θεματικές κατηγορίες που προέκυψαν με την ψηφιοποίηση των ορθοφωτογραφιών.

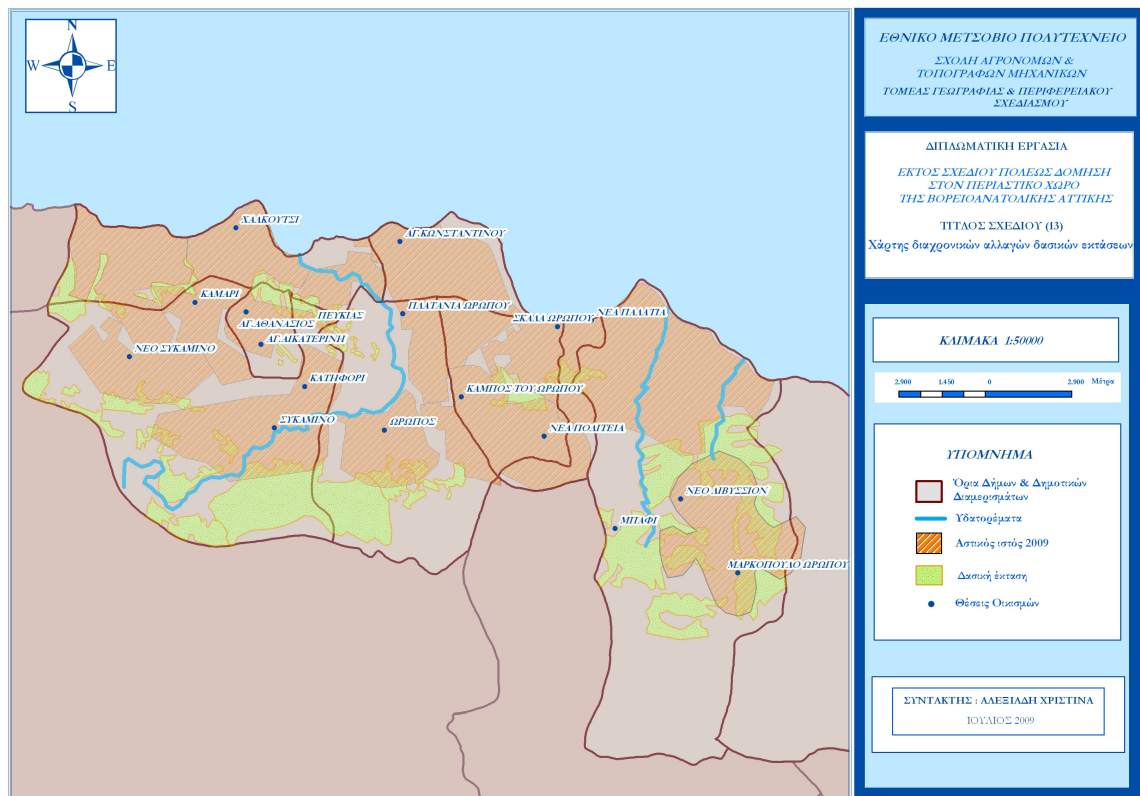

Έπειτα για να πραγματοποιηθεί ο εντοπισμός της επέκτασης του αστικού ιστού και των αλλαγών στις χρήσεις γης εξαιτίας της ανοικοδόμησης που σημειώθηκε την τελευταία δεκαετία θα τοποθετηθούν τα πολύγωνα του αστικού ιστού που δημιουργήθηκαν από τα διαφορετικά υπόβαθρα που προαναφέρθηκαν στο ίδιο περιβάλλον. Συνεπώς στην επόμενη εικόνα με την κίτρινη διαγράμμιση απεικονίζεται ο αστικός ιστός του 1996 και με την κεραμιδι διαγράμμιση ο εκτεταμένος αστικός ιστός του 2009. (βλ. Σχέδιο 12 –Χάρτης διαχρονικών αλλαγών αστικού ιστού) Όπως παρατηρείται στο Δήμο του Ωρωπού η μεγαλύτερη ανοικοδόμηση έχει σημειωθεί στους οικισμούς του Ωρωπού, της Νέας Πολιτείας, του Αγ. Κων/νου, της Αγ. Αικατερίνης και του Αγ. Αθανασίου. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι οικισμοί του Αγ. Αθανασίου και ένα τμήμα του οικισμού του Αγ. Κωνσταντίνου παραμένουν ακόμη εκτός σχεδίου, επειδή δεν έχουν οριοθετηθεί οι ζώνες προστασίας των ρεμάτων. Στη συνέχεια όσον αφορά στην οικιστική εξάπλωση ακολουθούν οι οικισμοί της Σκάλας του Ωρωπού και των Νέων Παλατιών, των οποίων τα όρια έχουν επεκταθεί. Στο Δήμο του Συκαμίνου όλοι οι οικισμοί παρουσιάζουν αξιόλογη οικιστική εξάπλωση. Ακόμα και οι εκτός σχεδίου πόλεως οικισμοί Πευκιάς και Κατηφόρι. Ομοίως στο Δήμο του Μαρκόπουλου Ωρωπού ο οικισμός της παραλίας, ο ομώνυμος οικισμός και το Νέο Λιβύσιον εμφανίζουν σημαντική εξάπλωση του αστικού τους ιστού, εκτός από τον οικισμό Μπάφι που δεν παρουσιάζει καμία αλλαγή.

Χάρτης Διαχρονικών αλλαγών αστικού ιστού

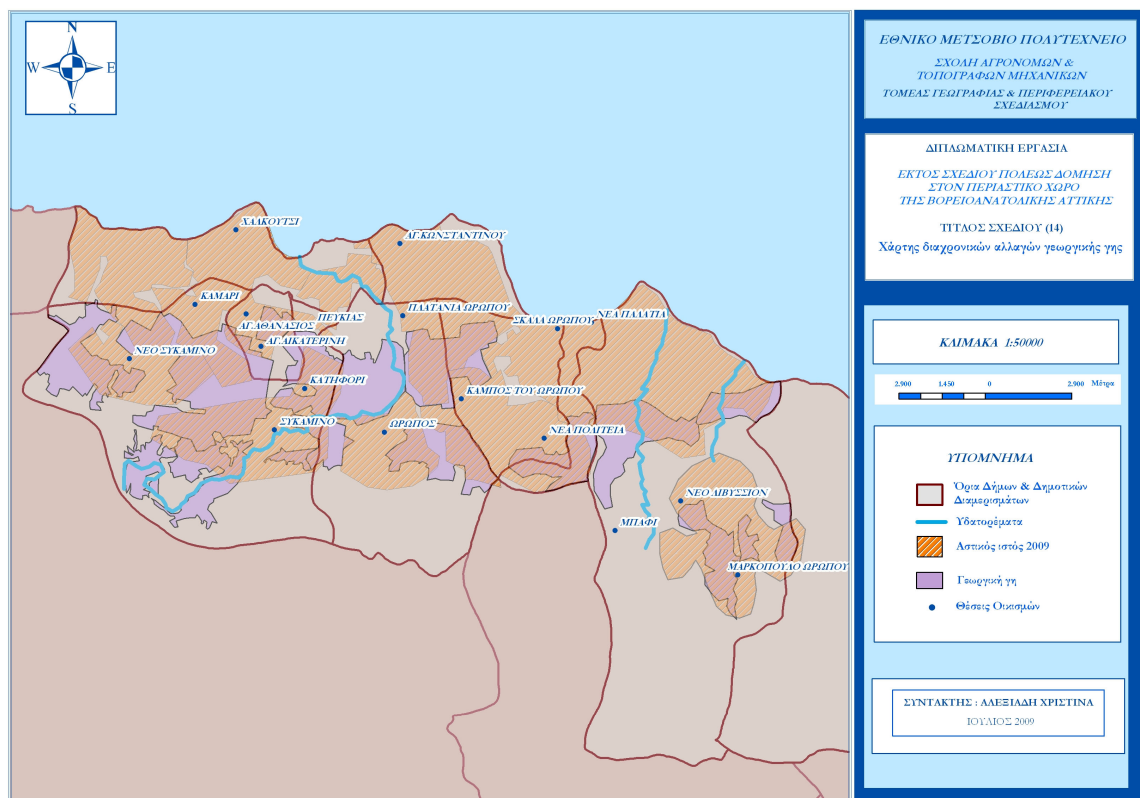
Μετά θα μελετηθούν οι πιέσεις που άσκησε η επέκταση του οικιστικού δικτύου στα δάση και τη γεωργική γη. Στην εικόνα που ακολουθεί απεικονίζονται με κεραμιδί ημιδιαφανή διαγράμμιση τα πολύγωνα που αντιστοιχούν στον αστικό ιστό της υπό μελέτης περιοχής, με πράσινο τα πολύγωνα που συμβολίζουν τις δασικές εκτάσεις, τα ρέματα απεικονίζονται ως κυανά γραμμικά αντικείμενα, τα όρια των Δημοτικών Διαμερισμάτων με σκούρο καφέ περίγραμμα και οι οικισμοί συμβολίζονται με μπλε κουκίδα (βλ. Σχέδιο 13 – Χάρτης διαχρονικών αλλαγών δασικών εκτάσεων). Όπως παρατηρείται ο αστικός ιστός έχει διεισδύσει στα δάση της υπό μελέτης περιοχής. Αυτό το φαινόμενο παρουσιάζεται σχεδόν σε όλους τους οικισμούς που γειτνιάζουν με δάση, όπως είναι ο οικισμός του Συκαμίνου, του Νέου Συκαμίνου, του Πευκιά, του Ωρωπού, της Νέας Πολιτείας, του Κάμπου του Ωρωπού, του Μαρκόπουλου Ωρωπού, του Νέου Λιβύσσιου και της Σκάλας του Ωρωπού. Το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται πιο εκτεταμένο στους Δήμους του Συκαμίνου και του Μαρκόπουλου Ωρωπού, οι οποίοι παρουσιάζουν και τις μεγαλύτερες δασικές εκτάσεις. Η διόγκωση του οικιστικού δικτύου σε βάρος των δασών, ενδεχομένως να είχε αποφευχθεί, εάν είχαν προσδιοριστεί ζώνες απολύτου προστασίας πρασίνου και περιαστικού πρασίνου.

Χάρτης Διαχρονικών αλλαγών δασικών εκτάσεων

Στη συνέχεια θα μελετηθεί η διείσδυση του αστικού ιστού στη γεωργική γη. Στην επόμενη εικόνα παρουσιάζεται με κεραμιδί ημιδιαφανή διαγράμμιση το οικιστικό δίκτυο, με μωβ πολύγωνα η γεωργική γη, τα ρέματα απεικονίζονται ως κυανά γραμμικά αντικείμενα, τα όρια των Δημοτικών Διαμερισμάτων με σκούρο καφέ

περίγραμμα και οι οικισμοί συμβολίζονται με μπλε κουκίδα (βλ. Σχέδιο 14 – Χάρτης διαχρονικών αλλαγών γεωργικής γης). Όπως παρατηρείται στην επόμενη εικόνα ένα σημαντικό κομμάτι της γεωργικής γης έχει μετατραπεί σε δομημένο περιβάλλον. Ειδικότερα στο Δήμο του Συκαμίνου οι πιέσεις που έχει ασκήσει ο νεόδμητος αστικός ιστός έχουν οδηγήσει σε σημαντική συρρίκνωση της γεωργικής γης σε όλους τους οικισμούς του εν λόγω Δήμου. Στο Δήμο του Ωρωπού οι οικισμοί του Αγ. Κων/νου, του Ωρωπού, του Αγ. Αθανασίου, της Αγ. Αικατερίνης, του Κάμπου του Ωρωπού και της Νέας Πολιτείας έχουν αναπτυχθεί σε βάρος των καλλιεργήσιμων εκτάσεων. Τέλος στο Δήμο του Μαρκόπουλου Ωρωπού, οι γεωργικές εκτάσεις του ομώνυμου οικισμού έχουν μετατραπεί εξ' ολοκλήρου σε δομημένο περιβάλλον, καθώς επίσης και ο οικισμός της παραλίας έχει επεκταθεί σε βάρος της γεωργικής γης. Σε αυτό το σημείο καλό θα ήταν να υπογραμμισθεί ότι η μείωση της γεωργικής γης θα μπορούσε να μην είχε πραγματοποιηθεί σε τέτοιο εκτεταμένο βαθμό, εφόσον είχαν προσδιοριστεί οι απαραίτητες ζώνες γεωργικής γης.

Χάρτης Διαχρονικών αλλαγών γεωργικής γης

Συνοψίζοντας την τελευταία δεκαεπενταετία έχει σημειωθεί αξιόλογη επέκταση του δομημένου περιβάλλοντος στην υπό μελέτη περιοχή, η οποία έχει πραγματοποιηθεί απρογραμμάτιστα και χωρίς σχεδιασμό με αποτέλεσμα τη συρρίκνωση άλλων σημαντικών χρήσεων γης. Βάσει του ν. 2508/1997 η κύρια κατεύθυνση ανάπτυξης της περιοχής μελέτης ήταν η διατήρηση του παραθερισμού σε άμεση συνάρτηση με

την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου⁶⁴ της περιοχής και ως δευτερεύουσα κατεύθυνση η διατήρηση της γεωργίας. Λαμβάνοντας υπόψη τη διείσδυση του αστικού ιστού στις δασικές εκτάσεις και στη γεωργική γη, με άμεση συνέπεια τη συρρίκνωση αυτών προς όφελος του οικιστικού δικτύου, γίνεται αντιληπτό ότι διατηρήθηκε ο ρόλος του υποδοχέα της β' κατοικίας, χωρίς όμως να έχει προστατευθεί ο φυσικός πλούτος και να έχει διατηρηθεί ο γεωργικός χαρακτήρας της περιοχής. Βασική προϋπόθεση για τη διαφύλαξη των προαναφερθέντων είναι η οριοθέτηση και νόμιμη εφαρμογή των ζωνών προστασίας, οι οποίες θα οδηγήσουν και στη νομιμοποίηση αρκετών εκτός σχεδίου πόλεως οικισμών, οι οποίες συνεχίζουν να διαχέονται άναρχα.

⁶⁴ Η επιβάρυνση των μνημείων και των ιστορικών τόπων από την επέκταση του αστικού ιστού δεν είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί φωτοερμηνευτικά και εφόσον δεν υπήρχε άλλου είδους χωρική πληροφορία, δεν μελετήθηκε.

6. Αξιολόγηση Υπάρχουσας Κατάστασης της Περιοχής Μελέτης και Εντοπισμός των προβλημάτων και των τάσεων

Η περιοχή μελέτης αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα παραλιακής περιοχής στον περιαστικό χώρο της Περιφέρειας Αττικής, η οποία παρουσιάζει αξιοσημείωτη οικιστική και τουριστική ανάπτυξη, ακολουθώντας με αυτό τον τρόπο τις τρέχουσες τάσεις της Περιφέρειας. Η καλή προσπελασιμότητα και η μικρή χρονοαπόσταση από την Αθήνα σε συνδυασμό με το φυσικό και πολιτιστικό πλούτο, μετέτρεψαν την περιοχή μελέτης σε υποδοχέα β' κατοικίας με κύριους οικιστές τους κατοίκους του Λεκανοπεδίου. Ειδικότερα η εξοχική κατοικία είναι διάσπαρτη σε όλη την παράκτια περιοχή, αλλά και την ενδοχώρα, με τάσεις διαρκούς εξάπλωσης και εντατικοποίησης. Η έντονη οικοδομική δραστηριότητα που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, όσον αφορά στις εξοχικές κατοικίες είχε ως αποτέλεσμα τη μεταβολή των χρήσεων γης, αφού οι οικιστικές πιέσεις οδήγησαν σε συρρίκνωση της γεωργικής γης και των δασικών εκτάσεων. Από την άλλη πλευρά η στασιμότητα στην προσέλκυση νέων επενδύσεων, η έλλειψη των απαιτούμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και η ανυπαρξία των απαραίτητων υποδομών έδρασαν ανασταλτικά στην περαιτέρω αύξηση του αστικού ιστού α' κατοικίας. Τα στοιχεία της Απογραφής του 2001 επιβεβαιώνουν τον παραθεριστικό χαρακτήρα της περιοχής, αφού ο αριθμός των εξοχικών κατοικιών ξεπερνά κατά πολύ τον αριθμό των κύριων κατοικιών. Σχετικά με την αναπτυξιακή αλληλεξάρτηση της περιοχής μελέτης σε σχέση με την Αθήνα και τα γειτονικά οικιστικά κέντρα εξυπηρετήσεων και λειτουργιών μεγαλύτερου επιπέδου, θα πρέπει να σημειωθεί ότι είναι ιδιαίτερος σημαντική. Άλλωστε η πλειοψηφία του μόνιμου πληθυσμού της περιοχής μελέτης εργάζεται στις γειτονικές βιομηχανικές περιοχές (λ.χ. Οινόφυτα, Αυλώνα) και εξυπηρετείται σε επίπεδο υπηρεσιών ανώτερης βαθμίδας και εμπορίου βασικών ειδών από την Αθήνα και τη Χαλκίδα .

Το ερώτημα που ανακύπτει είναι σε τι βαθμό έχουν ακολουθηθεί οι κατευθύνσεις του Ρ.Σ.Α., όσον αφορά στην οικιστική ανάπτυξη της περιοχής μελέτης. Πιο συγκεκριμένα η γενική πολιτική που υπαγορεύεται από το Ρ.Σ.Α., πραγματοποιείται :

- την ήπια οικιστική ανάπτυξη, με σεβασμό στο παράκτιο φυσικό τοπίο, αναζωογόνηση των φθινόντων οικισμών και περιορισμένη επέκταση των υφιστάμενων, λαμβάνοντας υπόψη τη φέρουσα ικανότητα του κάθε οικοσυστήματος.
- τη διατήρηση του φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού πλούτου της περιοχής.
- την ποιοτική συμπλήρωση και αναβάθμιση των υποδομών.
- τη διατήρηση και προστασία της γεωργικής γης.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η υλοποίηση των εν λόγω κατευθύνσεων προϋποθέτει την εφαρμογή των Χωροταξικών κατευθύνσεων και έπειτα του Πολεοδομικού Σχεδιασμού. Επειδή όμως δεν υπάρχει Χωροταξικός Σχεδιασμός, ο Πολεοδομικός πραγματοποιείται χωρίς τις κατευθύνσεις του ευρύτερου αυτού Σχεδιασμού, παρότι η έλλειψη τήρησης της ιεραρχίας των

Σχεδιασμών αποτελεί μία από τις πιο σημαντικές αιτίες υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Η κωλυσιεργία του κρατικού μηχανισμού στη λήψη άμεσων μέτρων για θεσμικές παρεμβάσεις ρύθμισης του χώρου με στόχο τον περιορισμό της αστικής διάχυσης και την επέκταση του δικτύου των βασικών υποδομών και ιδιαίτερα των περιβαλλοντικών, στην περιοχή μελέτης έχει ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής των κατοίκων και κατ' επέκταση την ανακολουθία των κατευθυντήριων αρχών του Ρ.Σ.Α. Το 1992 πραγματοποιήθηκε μία προσπάθεια καθορισμού των Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου της περιοχής μελέτης. Όμως προέκυψαν τεράστια προβλήματα σε τοπικό επίπεδο και μέχρι σήμερα δεν έχει συνταχθεί Προεδρικό Διάταγμα. Ειδικότερα ο Οργανισμός Αθήνας στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του για την υλοποίηση των κατευθύνσεων και την εφαρμογή των διατάξεων του Ν.1515/85 (ΦΕΚ 18 Α/18.2.1985) εκπόνησε μελέτη καθορισμού χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δόμησης μέσα στη Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου της περιοχής Βόρειας Αττικής, σύμφωνα με το άρθρο 29 του Ν.1337/83 Η περιοχή μελέτης εντάσσεται στη ΖΟΕ Αττικής που καθορίστηκε με το Π.Δ. ΦΕΚ 284/Δ/83, εκτείνεται στο τμήμα της χωροταξικής υποενοότητας Βόρειας Αττικής, όπως αυτή ορίστηκε από τον Ν.1515/85. Σύμφωνα με την πρόταση της ανωτέρω μελέτης, η διάρθρωση των χρήσεων γης προβλέπει τις ακόλουθες ζώνες :

- ζώνες προστασίας ρεμάτων και βιοτόπων, όπου στην περιοχή μελέτης ως βασικά ρέματα θεωρούνται το ρέμα των Νέων Παλατιών Ωρωπού, ο ποταμός Ασωπός και τα παρακλάδια του, καθώς και τα ρέματα του Καπανδριτίου που καταλήγουν στη Λίμνη του Μαραθώνα. Ως βιότοπος που χρήζει ειδικής μελέτης και προστασίας χαρακτηρίζεται η περιοχή στις εκβολές του Ασωπού στην κοιλάδα του Ωρωπού (Θέση Αλυκές- Αγ. Κων/νου).
- ζώνες προστασίας αρχαιολογικών χώρων. Στην περιοχή μελέτης ως ζώνες απολύτου προστασίας θεωρούνται το ιερό του Αμφιάρειου και η περιοχή της Σκάλας του Ωρωπού.
- ζώνες απολύτου προστασίας πρασίνου που περιλαμβάνουν τις χαρακτηρισμένες από το Υπ. Γεωργίας δασικές εκτάσεις, οι οποίες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο κομμάτι της περιοχής μελέτης, καθώς και ζώνες προστασίας περιαστικού πρασίνου, οι οποίες έχουν κυρίως δασικό χαρακτήρα, αλλά περιλαμβάνουν και εκτάσεις χέρσες ή γεωργικές.
- ζώνες αμιγούς εξοχικής κατοικίας στις παραλιακές περιοχές των Δήμων του Καλάμου και του Μαρκόπουλου Ωρωπού, καθώς και των Δημοτικών Διαμερισμάτων της Σκάλας του Ωρωπού και των Νέων Παλατιών.
- ζώνες ήπιας οικιστικής ανάπτυξης β' κατοικίας χωροθετούνται στο Δημοτικό Διαμέρισμα της Σκάλας του Ωρωπού και στο Δήμο του Μαρκόπουλου Ωρωπού.
- παραλιακές ζώνες μικτού χαρακτήρα προβλέπονται στις παραλίες των Νέων Παλατιών, της Σκάλας του Ωρωπού και του Καλάμου.
- ζώνη γεωργικής γης θεωρείται η Κοιλάδα του Ωρωπού, ως θύλακας γεωργικής καλλιέργειας, με στόχο να διατηρηθεί αναλλοίωτος ο γεωργικός της χαρακτήρας.

Επιπρόσθετα η καθυστέρηση εκπόνησης της μελέτης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του Δήμου Ωρωπού, το οποίο θα εμπεριέχει κατευθύνσεις για την δόμηση στις εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές και προτάσεις για την κατασκευή έργων υποδομής που θα μπορούν να εξυπηρετήσουν το μόνιμο και τον ιδιαίτερα αυξημένο εποχικό πληθυσμό, δεν διευκολύνει την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων που έχουν προκύψει. Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενο κεφάλαιο η συγκέντρωση του εποχικού πληθυσμού υπερβαίνει για μεγάλες χρονικές περιόδους την αντίστοιχη του μόνιμου πληθυσμού, με άμεση συνέπεια τη μετατροπή των οικιστικών κέντρων 4^{ου} επιπέδου σε 3^{ου} επίπεδο, λόγω του πληθυσμού, χωρίς όμως να διαθέτουν τις κατάλληλες υποδομές. Επιπλέον όσον αφορά στους υπόλοιπους Δήμους της περιοχής μελέτης, η καθυστέρηση έγκρισης των μελετών επέκτασης του σχεδίου πόλεως και οριοθέτησης οικισμών συμβάλει δραστικά στην ανεξέλεγκτη αστική διάχυση, στη συρρίκνωση των υπολοίπων χρήσεων γης και στην περιβαλλοντική υποβάθμιση του φυσικού τοπίου. Λαμβάνοντας υπόψη και τις επιστημονικές εκτιμήσεις, σύμφωνα με τις οποίες αναμένεται διπλασιασμός του πραγματικού πληθυσμού της Ανατολικής Αττικής μέχρι το 2030, γίνεται ευρέως αντιληπτή η επιτακτική ανάγκη εφαρμογής του Πολεοδομικού Σχεδιασμού.

Στα πλαίσια εφαρμογής του Πολεοδομικού Σχεδιασμού θα μπορούσαν να επιλυθούν αρκετά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή μελέτης. Πιο αναλυτικά το κυκλοφοριακό είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες, προκαλώντας εκτός από προβλήματα κυκλοφορίας των μόνιμων κατοίκων και των επισκεπτών και τάσεις υποβάθμισης της γενικότερης εικόνας της περιοχής. Η οδική αρτηρία από Μαρκόπουλο προς Σκάλα Ωρωπού-Χαλκούτσι διερχόμενη από την παραλιακή ζώνη διοχετεύει υψηλούς κυκλοφοριακούς φόρτους που καταστρέφουν την παραλία και διαταράσσουν την ηρεμία των οικισμών. Ακόμα, στο μεγαλύτερο μέρος του οδικού δικτύου οι πινακίδες σήμανσης δεν επαρκούν, ενώ οι διαγραμμίσεις είτε έχουν ξεθωριάσει είτε δεν χαράχθηκαν ποτέ. Ορισμένα σημεία της επαρχιακής οδού είναι ιδιαίτερα στενά κι εμφανίζουν κλειστές στροφές, με αποτέλεσμα, σε συνδυασμό με την κακή ποιότητα οδοστρώματος, να κρίνονται επικίνδυνα για τους οδηγούς. Όσον αφορά στις κατοικημένες περιοχές παρατηρούνται έντονες ελλείψεις σε πεζοδρόμια και ηλεκτροφωτισμό. Επίσης σε σημεία με πανοραμική θέα ή με ιδιαίτερη φυσική ομορφιά δεν υπήρχαν χώροι προσωρινής στάθμευσης για τους επισκέπτες, με αποτέλεσμα να σταματούν σε σημεία στα οποία εμπόδιζαν την ομαλή κυκλοφορία των υπόλοιπων οχημάτων. Αξίζει να σημειωθεί ότι χαρακτηριστικό στοιχείο της περιοχή μελέτης αποτελεί το υπάρχον πυκνό πλέγμα αγροτικών δρόμων, καθώς και ο σημαντικός αριθμός δασικών δρόμων και μονοπατιών οι οποίοι παίζουν σημαντικό ρόλο στην πυροπροστασία των δασικών περιοχών. Υπάρχουν όμως τεράστια προβλήματα στον καθαρισμό και την συντήρησή τους. Η αξιοποίηση των μονοπατιών με την δημιουργία δικτύου για πεζοπορία απαιτεί την άμεση σηματοδότησή τους και τον καθαρισμό τους.

Ένα ακόμη βασικό πρόβλημα είναι η έλλειψη χώρων στάθμευσης, πρόβλημα που αποκτά τεράστιες διαστάσεις κατά την θερινή περίοδο. Οι εγκαταστάσεις του πορθμείου προς Ερέτρια είναι ανεπαρκείς για στάθμευση, λαμβάνοντας υπόψη και

την κυκλοφοριακή επιβάρυνση της παραλιακής ζώνης τους θερινούς μήνες, αυτό έχει ως αποτέλεσμα η παραλία και οι κάθετοι προς αυτή δρόμοι να μετατρέπονται σε έναν εκτεταμένο χώρο στάθμευσης.

Ένα από τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής είναι η ρύπανση των υδάτων του Ασωπού ποταμού. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι όλες οι προσπάθειες προστασίας και ανάδειξης του Ασωπού ποταμού δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν, εφόσον εκκρεμεί η συνεχής υποβάθμιση του από την απόρριψη βιομηχανικών, αστικών και γεωργικών λυμάτων στην κοίτη του, χωρίς καμία σχεδόν διαδικασία βιολογικού καθαρισμού τους. Ο ποταμός του Ασωπού αποτελεί ένα υποβαθμισμένο οικοσύστημα, λόγω της εντατικής ρύπανσης που υφίσταται από τη χωροθέτηση της ΒΙΟΠΑ Οινοφύτων σε μεγάλο τμήμα των οχθών του και την ανεξέλεγκτη και αυθαίρετη οικιστική ανάπτυξη. Η έντονη και συνεχιζόμενη ρύπανση του ποταμού αποτελεί άμεσο κίνδυνο τόσο για την ανθρώπινη υγεία όσο και για την ισορροπία του παραποτάμιου φυσικού οικοσυστήματος. Η υπερεκμετάλλευση των υδάτων του (άρδευση, γεωτρήσεις, φράγμα Αγ. Θωμά – ΕΥΔΑΠ για υδροδότηση Αθήνας, κ.λπ.) έχει επιφέρει τη μείωση της ροής του με αποτέλεσμα να λειτουργεί περισσότερο ως χείμαρρος. Στη θέση εκβολής του ο Ασωπός σχηματίζει δέλτα αρκετά εκτεταμένο. Η περιοχή του δέλτα είναι υποβαθμισμένη και βρίσκεται σε απόσταση από τους εκατέρωθεν οικισμούς Χαλκουτσίου και Αγ. Κωνσταντίνου Νέων Παλατιών. Επίσης στο τμήμα αυτό ο πυθμένας του Ασωπού βρίσκεται σε στάθμη χαμηλότερη από τη θάλασσα και μέχρι ανάντι της γέφυρα του Χαλκουτσίου παρατηρούνται τοπικές εκβαθύνσεις στην κοίτη, οι οποίες δημιουργούν λιμνάζοντα νερά που αποτελούν εστίες μόλυνσης για τους περιοίκους. Επίσης στην υπό μελέτη περιοχή ο ποταμός διασταυρώνεται με σημαντικούς δρόμους σε τρία σημεία, όπου και έχουν κατασκευαστεί γέφυρες. Συγκεντρωμένη δόμηση δίπλα στο ποτάμι παρουσιάζεται ανάντι και κατάντι της γέφυρας Συκαμίνου και σε μικρότερο βαθμό ανάντι και κατάντι της γέφυρας Χαλκουτσίου. Στο υπόλοιπο τμήμα υπάρχουν σποραδικά κτίσματα, τα οποία κατά κανόνα εξυπηρετούν βοηθητικές χρήσεις. Σε ορισμένα σημεία τα κτίσματα βρίσκονται σε πολύ μικρή απόσταση από την όχθη του ποταμού, με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν λόγω της χαλαρότητας των εδαφικών σχηματισμών που επικρατούν στα πρηνή του ποταμού. Ακόμη σε πολλές θέσεις έχουν υποστεί καταπτώσεις τα πρηνή του ποταμού ή κινδυνεύουν να υποστούν μελλοντικά, εξαιτίας των υποσκαφών που δημιουργεί το νερό. Λόγω των προαναφερθέντων σε αρκετά σημεία έχουν δημιουργηθεί κλίσεις στα πρηνή, τέτοιες που σε περίπτωση συχνών βροχοπτώσεων ή πλημμύρας θα υποστούν καταπτώσεις με πιθανό επακόλουθο υπερχειλίσεις και καταστροφές στα παρακείμενα κτίσματα.

Ο ρόλος της λιμνοθάλασσας του Ωρωπού είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς ο υγρότοπος φιλοξενεί περισσότερα από 140 είδη πουλιών, πολλά εκ των οποίων είναι προστατευόμενα. Η περιοχή έχει ήδη υποστεί πιέσεις καθώς, με πρωτοβουλία του δήμου, μεγάλο μέρος του υγροτόπου έχει επιχωματωθεί. Το αξιοσημείωτο είναι ότι οι εργασίες αυτές πραγματοποιούνται εντελώς αυθαίρετα, χωρίς να υπάρχουν όχι μόνο οι απαραίτητες μελέτες, αλλά ούτε καν οι απαιτούμενες από το νόμο άδειες. Η Εθνική Ορνιθολογική Εταιρεία έχει προβεί σε τέσσερις συνολικά καταγγελίες προς τους αρμόδιους εθνικούς φορείς. Συνεπικουρικά στην υποβάθμιση του οικοσυστήματος της λιμνοθάλασσας δρα και η μόλυνση που δέχεται η περιοχή από

το εξασθενές χρώμιο που μετέφερε τα τελευταία χρόνια ο ποταμός Ασωπός. Πρόσφατα ο Δήμος Ωρωπίων υπέβαλε μελέτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την ανάπλαση του χώρου και τη δημιουργία Οικολογικού Πάρκου με παρατηρητήρια, ζύλινες κατασκευές ήπιας ανάπτυξης, χώρους αναψυχής, δεντροφυτεύσεις, κτλ.

Οι πλημμύρες του Ιανουαρίου 2003 προκάλεσαν τεράστιες υλικές καταστροφές στην περιοχή μελέτης. Τα εντονότερα προβλήματα παρουσιάστηκαν στα Δημοτικά Διαμερίσματα της Σκάλας του Ωρωπού και των Νέων Παλατιών, διότι τα ρέματα έχουν καταπατηθεί, εφόσον έχουν κατασκευαστεί στην κοίτη αυτών κτίσματα που παρεμποδίζουν την ελεύθερη ροή τους, με αποτέλεσμα οι περιοχές αυτές να πλημμυρίζουν. Παρότι σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο οι ανθρώπινες παρεμβάσεις που επιτρέπονται στα υδατορέματα περιορίζονται μόνο στην εκτέλεση των αναγκαίων τεχνικών έργων διευθέτησης της κοίτης και των πρανών τους για τη διασφάλιση της ελεύθερης ροής των υδάτων και αποκλείεται κάθε αλλοίωση της φυσικής κατάστασής τους με επιχώσεις ή καλύψεις της κοίτης τους ή τεχνικές επεμβάσεις στα σημεία διακλάδωσής τους. Ακόμα η ένταξη του υδατορέματος σε πολεοδομική ρύθμιση είναι επιτρεπτή μόνον, όταν επιβάλλεται από πολεοδομικές ανάγκες ενός ευρύτερου πολεοδομικού σχεδιασμού, βασιζόμενου σε όρους και προϋποθέσεις που διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη επιτέλεση της φυσικής λειτουργίας του. Επομένως η μη οριοθέτηση εκ των προτέρων του ρέματος εμποδίζει την πολεοδομική διαρρύθμιση της περιοχής.

Στην περιοχή μελέτης μέχρι και σήμερα δεν λειτουργεί κανένα δίκτυο αποχέτευσης, είτε ομβρίων είτε ακαθάρτων, και, επιπλέον, δεν υπάρχει Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ). Η διάθεση των λυμάτων για το σύνολο των οικισμών της περιοχής μελέτης γίνεται ανεξέλεγκτα. Κατά κύριο λόγο γίνεται σε απορροφητικούς βόθρους ενώ δεν λείπουν και οι περιπτώσεις απόρριψης μέσω μεμονωμένων αγωγών στη θάλασσα. Η ανεξέλεγκτη διάθεση των αποβλήτων προκαλεί: α) εκτεταμένη ρύπανση της θάλασσας των παραλιακών οικισμών και ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες, β) ρύπανση του εδάφους με δυσμενείς συνέπειες στο δίκτυο ύδρευσης είτε με την ρύπανση των υπόγειων υδάτων των γεωτρήσεων, είτε με την εισροή λυμάτων απευθείας στους αγωγούς ύδρευσης σε σημεία κακοτεχνιών ή βλαβών.

Στα πλαίσια επίλυσης των περιβαλλοντικών προβλημάτων της περιοχής μελέτης η δημιουργία Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων αποτελεί επιτακτική ανάγκη για τη διαφύλαξη του επιπέδου της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Η πρόταση όμως υλοποίησης ΧΥΤΑ στην περιοχή Μαύρο Βουνό του Γραμματικού ενδεχομένως να επιφέρει νέα περιβαλλοντικά προβλήματα στην ευρύτερη περιοχή. Η μελέτη του Πανεπιστημίου Κρήτης με επικεφαλή τον καθηγητή κ. Οικονομόπουλο προτείνει τη δημιουργία μεγάλων – κεντρικών ΟΕΔΑ (Ολοκληρωμένων Εγκαταστάσεων Διαχείρισης Απορριμμάτων) εκτός Αττικής.

Οι δασικές εκτάσεις της περιοχής μελέτης αποτελούν έναν από τους κύριους παράγοντες που την καθιστούν πόλο έλξης για τους κατοίκους του λεκανοπεδίου την θερινή περίοδο. Ο περιορισμός της κατάτμησης της γης και της δόμησης σε δασικές εκτάσεις δεν μπορεί να λειτουργήσει παραγωγικά, εφόσον δεν έχουν οριοθετηθεί τα όριά της περιοχής μελέτης. Ακόμη είναι πολύ συχνό το φαινόμενο των πυρκαγιών

στην περιοχή με στόχο τον αποχαρακτηρισμό των δασικών εκτάσεων και την αλλαγή της χρήσης τους, αποσκοπώντας στην μελλοντική οικοπεδοποίησή τους. Σε εκκρεμότητα παραμένει η σύνταξη δασικών χαρτών από το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με τους ειδικούς αποτελούν τη λύση όσον αφορά στην προστασία των δασών. Στους δασικούς χάρτες θα αποτυπώνεται ο χαρακτήρας των εκτάσεων, ενώ το ιδιοκτησιακό καθεστώς αυτών θα επιλυθεί στη συνέχεια μέσω της διαδικασίας του κτηματολογίου. Στο νόμο 998/79 καθορίζεται ότι το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης είναι ο αρμόδιος φορέας για τη σύνταξη των δασικών χαρτών. Όμως, τριάντα χρόνια μετά, οι δασικοί χάρτες δεν έχουν συνταχθεί.

Παρατηρώντας τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή μελέτης είναι ευρέως κατανοητό ότι η εφαρμογή του Πολεοδομικού Σχεδιασμού θα είχε συμβάλει στην διευθέτηση αρκετών από αυτά, αφού θα καθόριζε τις χρήσεις γης, τους όρους δόμησης και τη ρύθμιση των βασικών δικτύων, ενώ παράλληλα θα συντελούσε στην ένταξη των εκτός σχεδίου πόλεως περιοχών και στην οριοθέτηση ζωνών προστασίας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

7. Προτάσεις

Μετά την ανάλυση των προβλημάτων της περιοχής μελέτης προκύπτει η ανάγκη λήψης των απαραίτητων μέτρων και εφαρμογής των απαιτούμενων ρυθμίσεων για την επίλυση αυτών. Οι ακόλουθες προτάσεις υλοποιούνται με κύριο άξονα την ενδεχόμενη ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, οι οποίες βασίζονται στο φυσικό και πολιτιστικό πλούτο της περιοχής, χωρίς όμως να υποκαθίσταται η λειτουργία της περιοχής ως τόπος συγκέντρωσης β' κατοικίας. Ακόμη στα πλαίσια της αποκεντρωτικής πολιτικής απαιτείται η ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών για την προσέλκυση επενδυτών και τη μεταφορά λειτουργιών, έτσι ώστε να απασχολείται και να εξυπηρετείται επαρκώς ο μόνιμος πληθυσμός και ο ιδιαίτερα αυξημένος εποχικός πληθυσμός τη θερινή περίοδο.

Καταρχάς η εκπόνηση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου για το Δήμο των Ωρωπίων (η μελέτη της α' φάσης εκπόνησης του για την κοιλάδα του Ωρωπού βρίσκεται υπό ανάθεση από τον Οργανισμό Αθήνας) θα εμπεριέχει : τα όρια της κάθε πολεοδομικής ενότητας, μία γενική εκτίμηση των αναγκών των πολεοδομικών ενοτήτων σε κοινόχρηστους χώρους, κοινωφελείς εξυπηρετήσεις και δημόσιες παρεμβάσεις στον τομέα της στέγασης, τα όρια ζωνών προστασίας και το βαθμό επέμβασης σε αυτές και τέλος μία γενική πρόταση πολεοδομικής οργάνωσης, ανάπτυξης, ανάπλασης ή αναμόρφωσης των πολεοδομικών ενοτήτων και των ζωνών αναπτυξιακών δραστηριοτήτων σε συνάρτηση με τις ανωτέρω ανάγκες (χρήσεις γης, πολεοδομικά κέντρα, κύριο δίκτυο κυκλοφορίας, πυκνότητα και μέσος συντελεστής δόμησης κατά πολεοδομική ενότητα ή τμήμα της, απαγορεύσεις δόμησης και χρήσης). Ακόμη το ΓΠΣ θα παρέχει κατευθύνσεις για : α) όλες τις πολεοδομημένες περιοχές, σύμφωνα με οποιοδήποτε πολεοδομικό καθεστώς που προβλέπει η πολεοδομική νομοθεσία του Πρωτοβάθμιου ΟΤΑ και τους οικισμούς που υπάρχουν πριν το 1923 β) τις προς πολεοδόμηση περιοχές, εφόσον η πολεοδόμησή τους κρίνεται αναγκαία εν όψει ορισμένων κριτηρίων (λ.χ. δημογραφικής εξέλιξης) Οι προς πολεοδόμηση περιοχές μπορεί να αφορούν κύρια ή δευτέρα κατοικία γ) τις περιοχές γύρω από τις πόλεις ή οικισμούς για τις οποίες απαιτείται έλεγχος και περιορισμός της οικιστικής εξάπλωσης, συμπεριλαμβανομένων και των περιοχών που καθορίστηκαν ως Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου δ) τα εγκεκριμένα κατά τη δημοσίευση του ν. 2508/1997, γενικά πολεοδομικά σχέδια, δηλαδή τα παλιά ΓΠΣ που έχουν εγκριθεί με τη διαδικασία του ν. 1337/1983 ε) όλες τις περιοχές ειδικής προστασίας που δεν είναι προορισμένες για πολεοδόμηση (π.χ. αρχαιολογικοί χώροι, παράκτιες ζώνες κτλ).

Κατ' επέκταση το ΓΠΣ θα παρέχει προτάσεις για την επίλυση των προβλημάτων κυκλοφορίας της παραλιακής ζώνης, τα οποία είναι ιδιαίτερος έντονα την παραθεριστική περίοδο, θα οριοθετεί τα υδατορέματα της περιοχής μελέτης και τις αντίστοιχες ζώνες προστασίας τους, έτσι ώστε να αποφευχθεί η δόμηση τους, η οποία προκαλεί προβλήματα (πλημμύρες) στο οικιστικό δίκτυο και υποβάθμιση των οικοσυστημάτων τους, θα διαθέτει τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης και τους αντίστοιχους όρους δόμησης για να διαφυλαχθεί η περιοχή μελέτης από την περαιτέρω άναρχη διάχυση του αστικού ιστού και να τη συρρίκνωση της γεωργικής γης και των δασικών εκτάσεων, καθώς επίσης και τα όρια των ζωνών προστασίας βιοτόπων (λιμνοθάλασσα του Ωρωπού) και αρχαιολογικών χώρων (Αμφιαρείου,

Σκάλας Ωρωπού), καθώς και τις απαραίτητες απαγορεύσεις όσον αφορά στη δόμηση τους. Τέλος θα υποδεικνύει τις ελλείψεις σε επίπεδο υποδομών (αποχετευτικό δίκτυο), για να παρθούν τα απαραίτητα μέτρα.

Όσον αφορά στους υπόλοιπους Δήμους της περιοχής μελέτης, για να αποφευχθεί η ανεξέλεγκτη οικιστική ανάπτυξη θα πρέπει να επιταχυνθούν οι απαιτούμενες ενέργειες για την εφαρμογή του Πολεοδομικού Σχεδιασμού. Ειδικότερα για τον Δήμο Καλάμου επιβάλλεται η έγκριση της μελέτης για επέκταση του σχεδίου της παραλίας του Καλάμου, καθώς και η μελέτη οριοθέτησης του οικισμού. Από πολεοδομικής πλευράς για το Δήμο του Μαρκόπουλου Ωρωπού θα πρέπει να προωθηθεί η έγκριση της μελέτης ένταξης του οικισμού της παραλίας και τέλος για το Δήμο του Συκαμίνου θα πρέπει να επιταχυνθεί η κτηματογράφηση, η πολεοδόμηση και η πολεοδομική μελέτη επέκτασης και πράξης εφαρμογής του Δήμου.

Στη συνέχεια καταγράφονται προτάσεις σε πιο ειδικό επίπεδο για την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων που πλήττουν την υπό μελέτη περιοχή. Σχετικά με τη ρύπανση του Ασωπού ποταμού που αποτελεί φλέγον θέμα για την περιοχή, είναι ευρέως αποδεκτό ότι όλες οι προσπάθειες προστασίας και ανάδειξης του Ασωπού ποταμού δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν, εφόσον εκκρεμεί η συνεχής υποβάθμιση του από την απόρριψη βιομηχανικών, αστικών και γεωργικών λυμάτων στην κοίτη του, χωρίς καμία σχεδόν διαδικασία βιολογικού καθαρισμού τους. Υπάρχει σχετική μελέτη που εκπονήθηκε από το Τμήμα Χημικών Μηχανικών του ΕΜΠ, υπό την επίβλεψη της κα. Λουϊζίδου όπου επισημαίνεται πολύ συγκεκριμένη και υλοποιήσιμη πρόταση για την επίλυση αυτού του προβλήματος. Εφόσον υλοποιηθεί η διαδικασία απορρύπανσης του ποταμού με τεχνικά μέσα, η φυσική ενότητα του Ασωπού θα μπορούσε να αποτελέσει πόλο έλξης για δραστηριότητες περιβαλλοντικού και οικολογικού χαρακτήρα, όπως η περιβαλλοντική εκπαίδευση, ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός. Στα πλαίσια ανάδειξης του Ασωπού ποταμού μπορεί να συμβάλει και η δημιουργία Οικολογικού Πάρκου (σχετική μελέτη έχει κατατεθεί από το Δήμο του Ωρωπού στην Ευρωπαϊκή Ένωση) στην περιοχή της λιμνοθάλασσας του Ωρωπού, όπου χωροθετείται το δέλτα του ποταμού. Ο υγρότοπος φιλοξενεί περισσότερα από 140 είδη πουλιών, πολλά εκ των οποίων είναι προστατευόμενα. Η μελέτη που υπέβαλε ο Δήμος προτείνει την ανάπλαση του χώρου και τη δημιουργία Οικολογικού Πάρκου με παρατηρητήρια, ξύλινες κατασκευές ήπιας ανάπτυξης, χώρους αναψυχής, δέντροφυτεύσεις, κτλ. Για την αποτελεσματική προστασία της λιμνοθάλασσας, μια ενδιαφέρουσα πρόταση θα ήταν να παραχωρηθεί εξολοκλήρου, δωρεάν, ολόκληρη η περιοχή σε περιβαλλοντική οργάνωση η οποία θα διαθέτει τις προϋποθέσεις να δεσμευτεί για δημιουργία Οικολογικού Πάρκου προς τουριστική εκμετάλλευση και να είναι υπεύθυνη για τη συντήρηση και προστασία του υγρότοπου. Η υλοποίηση αυτής της πρότασης θα έχει πολλαπλά ευεργετικά αποτελέσματα, αφού εκτός από το αισθητικό κέρδος, κάθε επισκέπτης θα μπορεί να απολαμβάνει την περιοχή ασχολούμενος με υγιεινές δραστηριότητες (περίπατο, ποδήλατο), τα παιδιά να παίζουν στην παιδική χαρά ή να συμμετέχουν σε προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, και η τοπική οικονομία θα τονωθεί αφού θα υπάρχουν πλέον επισκέπτες ακόμα και κατά τη χειμερινή περίοδο.

Σχετικά με το πλούσιο δασικό συγκρότημα της περιοχής μελέτης θα πρέπει να πραγματοποιηθεί η απαραίτητη οριοθέτησή του, για να λειτουργήσει παραγωγικά ο

περιορισμός της κατάτμησης της γης και της δόμησης. Επομένως η σύνταξη δασικών χαρτών από το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης αποτελεί τη λύση όσον αφορά στην προστασία των δασών. Στους δασικούς χάρτες θα αποτυπώνεται ο χαρακτήρας των εκτάσεων, ενώ το ιδιοκτησιακό καθεστώς αυτών θα επιλυθεί στη συνέχεια μέσω της διαδικασίας του κτηματολογίου. Θα πρέπει να επισπευσθεί η διαδικασία για τις περιοχές που έχουν ήδη προκηρυχθεί, δηλαδή η Σκάλα του Ωρωπού και το Συκαμίνο. Επίσης σημαντική αναζωογόνηση και νέες προοπτικές για την ανάπτυξη της περιοχής μπορεί να επιφέρει η ανάδειξη ορισμένων τοποθεσιών με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε πόλους πρασίνου και ανάπτυξης. Τέτοιες τοποθεσίες είναι το δάσος της Μαυροσουβάλας και το τμήμα της παραποτάμιας περιοχής του Ασωπού.

Επίσης σχετικά με την ανυπαρξία αποχετευτικού δικτύου είχε ανατεθεί το 1989 από το ΥΠΕΧΩΔΕ για την περιοχή της Β. Αττικής τεχνοοικονομική μελέτη συστημάτων αποχέτευσης ακαθάρτων. Μέχρι στιγμής τα πράγματα έχουν μείνει μόνο στο στάδιο των μελετών, γίνονται όμως προσπάθειες για κερδηθεί ο χαμένος χρόνος και οι εν λόγω προτάσεις να ενταχθούν στο 4^ο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης. Η συγκεκριμένη μελέτη για την ευρύτερη περιοχή του Ωρωπού, προτείνει τη δημιουργία κοινής εγκατάστασης επεξεργασίας λυμάτων και σχεδιάζει με ενιαίο τρόπο τη μεταφορά, την επεξεργασία και διάθεση των λυμάτων. Ο προκαταρκτικός αυτός σχεδιασμός εκτιμά τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό αιχμής στην τελική φάση λειτουργίας του συστήματος σε 155.000 κατοίκους. Προτείνει την κατασκευή του κεντρικού αποχετευτικού αγωγού κατά μήκος της παραλιακής οδού από τον Κάλαμο μέχρι το Χαλκούτσι. Ακόμη σχετικά με τη δημιουργία Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων αποτελεί επιτακτική ανάγκη για τη διαφύλαξη του επιπέδου ζωής των κατοίκων, όμως η πρόταση για χωροθέτησή του στο Μαύρο Βουνό του Γραμματικού θα είναι επιζήμια από περιβαλλοντικής πλευράς στην ευρύτερη περιοχή και ενδεχομένως να πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην μελέτη του Πανεπιστημίου Κρήτης με επικεφαλή τον καθηγητή κ. Οικονομόπουλο προτείνει τη δημιουργία μεγάλων – κεντρικών ΟΕΔΑ (Ολοκληρωμένων Εγκαταστάσεων Διαχείρισης Απορριμμάτων) εκτός Αττικής.

8. Βιβλιογραφία

- Αθανάσιος Ι. Αραβαντινός, «Πολεοδομικός Σχεδιασμός για μία βιώσιμη ανάπτυξη του Αστικού χώρου », Συμμετρία, Αθήνα 1997
- Σιόλας, « Άνθρωπος & Χώρος », Εκδόσεις ΕΜΠ
- Δημ. Γ. Χριστοφιλόπουλος, «Δόμηση Εκτός Σχεδίου Πόλεως», Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σακκούλας, Αθήνα 2007
- Δημ. Γ. Χριστοφιλόπουλος, «Το Δίκαιο της Δόμησης Τόμος Β' – Αυθαίρετη Δόμηση – Νομιμοποίηση –Κατεδάφιση Ν. 1337/1983 και Π.Δ. 267/1998», Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σακκούλας, Αθήνα 2007
- Δημ. Γ. Χριστοφιλόπουλος, «Εφαρμογή Πολεοδομικών Σχεδίων ΙΙ – Πράξη εφαρμογής πολεοδομικής μελέτης Ν. 1337/1983 και 2508/1997 – Περιοχές Κύριας και Δεύτερης κατοικίας – Περιοχές οικισμών μέχρι 2000 κατοίκους – Περιοχές ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων», : Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σακκούλας, Αθήνα 2007
- Δημ. Φιλιππίδης, «Για την ελληνική πόλη – μεταπολεμική πορεία και μελλοντικές προοπτικές», Θεμέλιο , Αθήνα 1990
- Δημ. Φιλιππίδης, «Ανθολογία Κειμένων Ελληνικής Αρχιτεκτονικής 1925 – 2002 », Μέλισσα
- Αρχιτεκτονικά θέματα 2005
- Αλίκη Τζίκα – Χατζοπούλου, Πολεοδομικό Δίκαιο, Αθήνα 2005
- Οργανισμός Αθήνας, «Καθορισμός των χρήσεων γης στη ζώνη οικιστικού ελέγχου Β. Αττικής, Ιούλιος 1999
- Βορεάδης, « Η λιγνητοφόρος τριγενής λεκάνη Μαλακάσας – Ωρωπού», ΙΓΜΕ, 1952
- Γραφείο Μελετών ΥΔΡΟ Ε.Ε. Κ. ΛΑΓΑΡΙΑΣ Α. ΛΟΥΜΠΙΕ& ΣΙΑ, «Υδραυλική Μελέτη στα πλαίσια της Οριστικής Οριοθέτησης Ρέματος «Ασωπός Ποταμός» περιοχής Μαρκόπουλο Ωρωπού.
- Αμαλία Κούσουλα, « Προβλήματα και Πολεοδομικές Προοπτικές της Βόρειας Αττικής », Επιβλέπων Καθηγητής : Α. Σιόλας, Ιούνιος 2006
- Παναγιώτα Σέμπου, «Περιοχές Εκτός Σχεδίου – Ειδικά Προβλήματα – Εθνικό Κτηματολόγιο », Επιβλέπων Καθηγητής :Π. Ζεντέλης, Οκτώβριος 2002

Παράρτημα

(Σχέδια & Οδοιπορικό με φωτογραφικό υλικό στην περιοχή μελέτης)

